

19. února 2013

**ŘEDITELSTVÍ PRO FINANČNÍ A PODNIKATELSKÉ ZÁLEŽITOSTI
PRACOVNÍ SKUPINA PROTI PODPLÁCENÍ V MEZINÁRODNÍCH
PODNIKATELSKÝCH TRANSAKCÍCH**

ČESKÁ REPUBLIKA: FÁZE 3

Paříž, 12 – 15 března 2013

Tento dokument byl projednáván Pracovní skupinou jako bod programu 5.a

SHRNUTÍ.....	4
A. ÚVOD	6
1. NÁVŠTĚVA V ČR.....	6
2. SHRNUTÍ KROKŮ PŘEDCHÁZEJÍCÍCH TŘETÍ FÁZI.....	6
3. ČLENĚNÍ ZPRÁVY.....	7
4. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ.....	7
5. PŘÍPADY TÝKAJÍCÍ SE PODPLÁCENÍ ZAHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ	7
(a) <i>Probíhající vyšetřování případů podplácení zahraničního veřejného činitele.....</i>	<i>8</i>
(b) <i>Zastavená nebo odložená vyšetřování případů podplácení zahraničního veřejného činitele</i>	<i>8</i>
B. IMPLEMENTACE A PROVÁDĚNÍ ÚMLUVY A DOPORUČENÍ Z ROKU 2009 V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
1. TRESTNÝ ČIN PODPLÁCENÍ ZAHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ	9
(a) <i>Definice zahraničního veřejného činitele</i>	<i>10</i>
(i) <i>Pravomoc veřejného činitele</i>	<i>10</i>
(ii) <i>Obstarávání věcí obecného zájmu</i>	<i>11</i>
(b) <i>Podplácení přes prostředníky a jiní příjemci (třetí strany)</i>	<i>12</i>
(c) <i>Institut „účinné lítosti“</i>	<i>13</i>
2. ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB	14
(a) <i>Právní subjekty s odpovědností</i>	<i>14</i>
(b) <i>Zásady právní odpovědnosti.....</i>	<i>15</i>
(i) <i>Účinek stíhání nebo odsouzení fyzické osoby</i>	<i>15</i>
(ii) <i>Souvislost mezi jednáním fyzické osoby a jednáním právnické osoby</i>	<i>15</i>
(iii) <i>Odpovědnost za činy spáchané prostředníky, včetně spřízněných právnických osob.....</i>	<i>16</i>
(iv) <i>Obhajoba.....</i>	<i>16</i>
(c) <i>Řízení proti právnickým osobám</i>	<i>16</i>
(i) <i>Řízení.....</i>	<i>16</i>
(ii) <i>Místní působnost</i>	<i>17</i>
(d) <i>Přihlídnutí k národním ekonomickým zájmům.....</i>	<i>17</i>
(e) <i>Řízení proti právnickým osobám v praxi</i>	<i>18</i>
3. SANKCE.....	19
(a) <i>Sankce proti fyzickým osobám.....</i>	<i>19</i>
(b) <i>Sankce proti právnickým osobám</i>	<i>19</i>
(i) <i>Peněžité tresty.....</i>	<i>20</i>
(ii) <i>Vyloučení a zákaz přijímání veřejných dotací.....</i>	<i>20</i>
(iii) <i>Další sankce.....</i>	<i>20</i>
(iv) <i>Přihlídnutí k národním ekonomickým zájmům</i>	<i>20</i>
(c) <i>Sankce podle dohod o vině a trestu</i>	<i>20</i>
4. PROPADNUTÍ ÚPLATKU A VÝNOSU Z PODPLÁCENÍ	21
(a) <i>Obecný režim odčerpávání výnosů trestné činnosti podle trestního zákoníku a trestního řádu.....</i>	<i>22</i>
(b) <i>Propadnutí úplatku a výnosů z podplácení v držení právnických osob.....</i>	<i>22</i>
(c) <i>Zvyšování odbornosti a využívání nástrojů pro odčerpávání výnosů trestné činnosti</i>	<i>22</i>
5. VYŠETŘOVÁNÍ A STÍHÁNÍ TRESTNÉHO ČINU PODPLÁCENÍ ZAHRANIČNÍCH VEŘEJNÝCH ČINITELŮ ..	23
(a) <i>Vyšetřování zahraničního podplácení</i>	<i>23</i>
(i) <i>Institucionální rámec a prostředky v rámci policie.....</i>	<i>23</i>
(ii) <i>Zahájení vyšetřování.....</i>	<i>24</i>
(iii) <i>Nástroje vyšetřování.....</i>	<i>25</i>
(b) <i>Stíhání zahraničního podplácení.....</i>	<i>26</i>
(i) <i>Institucionální rámec a zdroje v rámci státního zastupitelství.....</i>	<i>26</i>

(ii) Zásady trestního stíhání: mandatorní trestní stíhání a ukončení řízení.....	26
(iii) Dohody o vině a trestu.....	27
(c) <i>Nezávislost státních zástupců a úvahy podle článku 5</i>	28
6. PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ	29
(a) <i>Trestný čin praní špinavých peněz</i>	29
(b) <i>Postih a sankce za praní špinavých peněz</i>	30
(c) <i>Praní špinavých peněz v souvislosti s odhalováním a prevencí zahraničního podplácení</i>	30
7. POŽADAVKY NA ÚČETNICTVÍ, EXTERNÍ AUDIT A PODNIKOVÉ PROGRAMY DODRŽOVÁNÍ ZÁKONNÝCH POŽADAVKŮ A ETIKY	32
(a) <i>Trestný čin zkreslování účetnictví</i>	32
(i) Postihování zkreslování účetnictví	32
(ii) Sankce za zkreslování účetnictví	33
(b) <i>Prevence a odhalování zahraničního podplácení za pomoci účetních a auditorů</i>	34
(i) Zvyšování povědomí u účetních a auditorů.....	34
(ii) Oznamování zahraničního podplácení ze strany účetních a auditorů.....	35
(c) <i>Vnitřní kontroly, etika a programy compliance</i>	36
8. DAŇOVÁ OPATŘENÍ PRO BOJ S KORUPCÍ.....	37
(a) <i>Povědomí, prevence a odhalování prostřednictvím daňových úřadů</i>	37
(b) <i>Oznamování a sdílení daňových informací</i>	38
9. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....	38
10. POVĚDOMÍ VEŘEJNOSTI A OZNAMOVÁNÍ ZAHRANIČNÍHO PODPLÁCENÍ.....	41
(a) <i>Prevence, odhalování a povědomí o zahraničním podplácení</i>	41
(b) <i>Oznamování zahraničního podplácení</i>	44
(c) <i>Ochrana oznamovatelů</i>	45
11. VEŘEJNÁ PODPORA	46
(a) <i>Veřejné zakázky</i>	46
(b) <i>Vývozní úvěry</i>	47
(c) <i>Oficiální rozvojová pomoc</i>	47
C. DOPORUČENÍ A TÉMATA PRO DALŠÍ SLEDOVÁNÍ.....	49
1. DOPORUČENÍ PRACOVNÍ SKUPINY	50
<i>Doporučení k zajištění efektivity vyšetřování, stíhání a trestání zahraničního podplácení</i>	50
<i>Doporučení zajišťující účinné předcházení a odhalování zahraničního podplácení</i>	51
2. OBLASTI, KTERÉ PRACOVNÍ SKUPINA BUDE DÁLE SLEDOVAT	52
PŘÍLOHA 1 - DOPORUČENÍ ČESKÉ REPUBLIKY Z DRUHÉ FÁZE A ZHODNOCENÍ IMPLEMENTACE PRACOVNÍ SKUPINOU O PODPLÁCENÍ V ROCE 2009	54
PŘÍLOHA 2 - SEZNAM ÚČASTNÍKŮ V RÁMCI NÁVŠTĚVY	58
PŘÍLOHA 4 - DŮLEŽITÉ VÝŇATKY Z TEXTŮ	59

SHRNUTÍ

Zpráva o České republice z třetí fáze hodnocení Pracovní skupiny OECD o podplácení hodnotí implementaci a uplatňování Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích a souvisejících nástrojů v České republice a vydává doporučení pro tuto oblast. Zpráva posuzuje národní (vertikální) otázky vyplývající ze změn v legislativním a institucionálním rámci ČR a rovněž pokrok dosažený v ČR od druhé fáze hodnocení. Zpráva se také soustředí na klíčové průřezové (horizontální) otázky, zejména uplatňování legislativy.

Pracovní skupina o podplácení vítá zavedení komplexního režimu odpovědnosti právnických osob v České republice a doufá, že tento přispěje k účinnějšímu postihování trestného činu zahraničního podplácení. Pracovní skupina se nicméně domnívá, že postihování zahraničního podplácení by velmi napomohlo zapojení klíčových subjektů. Pracovní skupina je především znepokojena politováníhodně nízkou mírou povědomí o rizicích zahraničního podplácení v ČR. Velmi znepokojivá byla naprostá absence zástupců českých firem během mise OECD, která svědčí o závažných nedostatcích v komunikaci mezi českým vládním a soukromým sektorem. Auditóři a účetní mají zase nedostatečné povědomí o svých oznamovacích povinnostech a v českých firmách chybí náležité programy dodržování právních norem (programy compliance), které by řešily rizika podplácení v zahraničí. K dalšímu posílení odhalování a prevence také Pracovní skupina doporučuje, aby ČR rychle pokročila se záměrem zavést přiměřenou ochranu oznamovatelů (whistleblowerů).

Zpráva identifikuje další oblasti pro zlepšení. Pokud jde o nezávislost státních zástupců, Pracovní skupina se obává, že případné politické tlaky na jejich rozhodování mohou nepřímo ovlivnit vyšetřování a stíhání zahraničního podplácení. Co se týče nedávno zavedeného institutu dohody o vině a trestu, Pracovní skupina se domnívá, že v zájmu zvýšení odpovědnosti, zlepšení informovanosti a posílení veřejné důvěry by se měly zveřejňovat důležité prvky těchto dohod

jako jména dotčených fyzických a právnických osob, důvody, proč byla dohoda vhodným řešením, a podmínky dohody.

Zpráva si také všímá pozitivního vývoje. Hlavní útvary odpovědné za vyšetřování a stíhání zahraničního podplácení, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV a Vrchní státní zastupitelství, se zdají být dobře vybavené k náležitému vyšetřování zahraničního podplácení a obecné školení policie o korupci zahrnuje školení o zahraničním podplácení. Česká republika také přijala opatření vedoucí ke zlepšení kompetencí v oblasti zajišťování výnosů z trestné činnosti a došlo k prudkému nárůstu zajištění v korupčních případech. Česká republika je také chválena za aktivity ve školení a podpoře státních zástupců a soudců v oblasti vzájemné právní pomoci. V České republice dosud nedošlo k odsouzení či stíhání za zahraniční podplácení. Vyskytly se tři případy podezření na zahraniční podplácení, z nichž ve dvou případech probíhá vyšetřování a v jednom případě nemohlo být zahájeno stíhání, neboť v době spáchání činu neexistovala odpovědnost právnických osob. Pracovní skupina doufá, že stávající právní rámec umožní českým úřadům efektivně pokračovat v probíhajících vyšetřováních a stíhat budoucí případy zahraničního podplácení.

Zpráva i její doporučení zohledňují zjištění expertů z Islandu a Jihoafrické republiky a byly schváleny Pracovní skupinou 14. března 2013. Zpráva vychází z legislativy a dalších materiálů poskytnutých Českou republikou a z průzkumu provedeného hodnotícím týmem. Zpráva také vychází z informací získaných hodnotícím týmem při třídenní návštěvě Prahy ve dnech 23. - 26. října 2012, během níž se tým setkal s představiteli českého veřejného a soukromého sektoru, zákonodárné a soudní moci a občanské společnosti. Do jednoho roku od schválení této zprávy Pracovní skupinou bude Česká republika informovat o implementaci některých doporučení. Do dvou let pak předloží písemnou zprávu o implementaci všech doporučení.

A. ÚVOD

1. Návštěva v ČR

1. Ve dnech 23. – 25. října 2012 se v Praze uskutečnila návštěva hodnoticího týmu Pracovní skupiny OECD o podplácení v mezinárodních podnikatelských transakcích (Pracovní skupina) jako součást třetí fáze hodnocení průběhu implementace Úmluvy proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Úmluva), dále Doporučení k dalšímu potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích z roku 2009 (Protikorupční doporučení 2009) a Doporučení Výboru pro daňová opatření k dalšímu potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích z roku 2009 (Daňové doporučení 2009) v České republice.

2. Hodnoticí tým tvořili hodnotitelé z Islandu a Jižní Afriky i příslušníci Sekretariátu¹ OECD. Před návštěvou Česká republika zodpověděla dotazník ke třetí fázi a dodatečné otázky a poskytla příslušné právní předpisy a dokumenty. Během návštěvy se hodnoticí tým setkal s představiteli českého veřejného a soukromého sektoru, legislativy, soudnictví, občanské společnosti a médií.² Hodnoticí tým vyjadřuje uznání účastníkům za jejich otevřenost v diskuzích a České republice za spolupráci během celého průběhu hodnocení.

3. Vážné znepokojení vyvolala naprostá nepřítomnost zástupců českých firem při jednáních v rámci návštěvy. I když hodnotitelé oceňují snahu České republiky o přizvání soukromých firem, skutečnost, že se žádný z představitelů českých firem jednání s hodnoticím týmem nezúčastnil, svědčí o závažném nedostatku komunikace mezi českou vládou a českým soukromým sektorem ve věci povědomí o problému podplácení zahraničních veřejných činitelů. Hodnoticí tým byl tak nucen spolehnout se na vyjádření profesních organizací, účetních, auditorů, právníků a zástupců občanské společnosti, aby získal informace o povědomí českých firem o zahraničním podplácení. Důvody chybějící komunikace mezi českou vládou a soukromým sektorem jsou dále rozvedeny v odstavcích 7.c. a 10.a.

2. Shrnutí kroků předcházejících třetí fázi

4. V souladu s pravidelnou monitorovací procedurou, která pokrývá všechny části Úmluvy, podstoupila Česká republika následující monitorovací kroky, které předcházely třetí fázi: 1) první fáze (březen 2000); druhá fáze (říjen 2006); dále výsledná písemná zpráva z druhé fáze (únor 2009). Pokud jde o Písemné vyhodnocení z druhé fáze, Česká republika částečně splnila doporučení 1(a), 1(b), 1(c), 4(a), 4(b), 5(a), 6(a), 8(b), 9(a), 14(b), 15(b), 16(a), 16(b), a 17. Česká republika v té době nesplnila doporučení 2, 6(c), 8(c), 13, a 15(a). Všechna ostatní doporučení Česká republika splnila.

¹ Island zastupovali: pan Helgi Magnus Gunnarsson, zástupce ředitele Státního zastupitelství a paní Inga Oskarsdottir, právní expertka Ministerstva vnitra. Jižní Afriku zastupoval pan Dumazi Marivate, hlavní právní poradce pro mezinárodní právní vztahy, Ministerstvo spravedlnosti a ústavního rozvoje, a pan Gerhard Nel, zástupce ředitele, Státní prokuratura. Sekretariát OECD zastupovala paní France Chain, vrchní právní analytička a koordinátorka třetí fáze hodnocení České republiky a pan Chiawen Kiew, právní analytik, protikorupční odbor, Direktorát pro finanční a podnikatelské záležitosti.

² Seznam účastníků viz Příloha 2.

3. Členění zprávy

5. Tato zpráva je rozčleněna následovně: část B zkoumá úsilí České republiky v oblasti implementace a uplatňování Úmluvy a Doporučení z roku 2009 s ohledem na průřezové (všeobecné) a specifické národní problémy. Zvláštní pozornost je zaměřena na dosažený pokrok a úsilí, a také na nedostatky odhalené v předchozích fázích hodnocení. Část C obsahuje doporučení Pracovní skupiny a přehled otázek, jejichž řešením je třeba se dále zabývat.

4. Ekonomické prostředí

6. Česká republika je podle hrubého domácího produktu (HDP) a přímých zahraničních investic (PZI) jednou z menších zemí v Pracovní skupině. V roce 2010 Česká republika zaujímal 32. místo mezi členy Pracovní skupiny podle HDP a 35. místo podle vnějších zahraničních investic. V roce 2010 zaujímal Česká republika 25. místo mezi členy Pracovní skupiny podle růstu, který se v roce 2011 zpomalil na 1,7% a za rok 2012 se očekává jeho snížení na 1,0%.

7. Česká republika je jednou z nejrozvinutějších a nejprůmyslovějších ekonomik ve střední a východní Evropě. Hlavními exportními průmyslovými odvětvími České republiky jsou motorová vozidla, elektronika a informační technologie/telekomunikační zařízení. Více než polovinu (54,6%) českého exportu pochází ze strojího a dopravního sektoru. Přes 60% české pracovní síly je zaměstnáno v malých nebo středních podnicích (SME).³

8. Více než 80% českého exportu směřuje do členských zemí Evropské unie, a jejími pěti hlavními obchodními partnery jsou Německo, Slovenská republika, Polsko, Francie a Rakousko. Podíl exportu do nových trhů je relativně nízký, ale v posledních letech plynule roste. Obdobně směřují vnější přímé zahraniční investice hlavně do členských zemí EU, přičemž nejvýznamnějšími cílovými zeměmi pro investice jsou Nizozemsko (40%), Slovensko (15,2%) a Rumunsko (9,6%). Přímé zahraniční investice do nových trhů jsou zanedbatelné.

9. Novinové články a komentáře zaznamenaly v České republice závažné korupční problémy.⁴ Nedávná zpráva české tajné služby uvádí, že se české podniky vlastněné státem dopouštějí korupce při zadávání veřejných zakázek a dodává, že “vyšetřování závažných případů ... je komplikováno politickým prostředím a možným ovlivňováním místních orgánů, zapojených do trestního stíhání”.⁵ Česká republika zaujímá 57. místo v žebříčku vnímání korupce, s hodnocením 4,4 bodu.⁶

5. Případy týkající se podplácení zahraničních veřejných činitelů

10. Od roku 2000, kdy byl v České republice zaveden trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů, nebyly stíhány žádné případy tohoto zahraničního podplácení. Během hodnotící návštěvy v České republice probíhalo vyšetřování šesti případů, týkajících se zahraničního podplácení, které vyšly najevo od roku 2000, Česká republika ratifikovala Úmluvu proti podplácení.⁷ Z diskuzí během návštěvy vyplynulo, že ve třech případech se vlastně jednalo o podplácení českých veřejných činitelů zahraničními

³ Česká ekonomika – vývoj a makroekonomické faktory, http://www.mzv.cz/athens/en/trade_and_economy/czech_economy_development_and_indices.html

⁴ “Inside the Chamber of Secrets”, The Economist, 26. května 2012; “The State of Corruption”, The Economist, 18. května 2012.

⁵ Česká tajná služba obviňuje české firmy z porušování zákonů, Reuters, 23. srpna 2012.

⁶ Index vnímání korupce od Transparency International řadí země podle jejich úrovně vnímání korupce ve veřejném sektoru. Bližší informace na: www.transparency.org/research/cpi.

⁷ Česká legislativa implementující Úmluvu proti podplácení vstoupila v platnost 9. června 1999.

společnostmi.⁸ Tyto případy nejsou v níže uvedených odstavcích (a) a (b) dále rozvedeny, ale odkazy na ně lze najít v textu zprávy v místech, kde je to pro kontext důležité. Z dalších tří případů údajného podplácení zahraničních veřejných činitelů českými soukromými osobami nebo společnostmi je jeden předmětem probíhajícího vyšetřování (Případ #1), druhý byl odložen z důvodu chybějící vzájemné právní pomoci (VPP) ze strany země původu zahraničního veřejného činitele (Případ #2), a třetí případ nebyl nikdy otevřen z důvodu chybějící jurisdikce nad právní osobou (Případ #3). Tyto případy jsou podrobněji rozvedeny níže a tato Zpráva se jimi zabývá v rámci kontextu. Z důvodu zachování mlčenlivosti je u těchto případů uvedena pouze informace bez uvedení totožnosti.

(a) *Probíhající vyšetřování případů podplácení zahraničního veřejného činitele*

11. *Případ #1 – Případ zbrojařské společnosti:* Česká zbrojařská společnost v roce 2003 údajně podplatila zahraničního veřejného činitele státu, který není smluvní stranou Úmluvy. O tomto případě informoval tisk v domovském státě zahraničního veřejného činitele. Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK) zahájil vyšetřování v roce 2011, především s ohledem na skutečnost, že dobíhala promlčecí lhůta. Jelikož by se značná část důkazního materiálu měla nacházet v jiném státě, požádal ÚOKFK o spolupráci tohoto státu prostřednictvím INTERPOLu, konkrétně dva měsíce před návštěvou hodnotícího týmu pro třetí fázi. Vyšetřování dále komplikuje skutečnost, že český zprostředkovatel zemřel. V době zpracování tohoto vyhodnocení dosud probíhaly výsledky osob i shromažďování písemných důkazů. České orgány tvrdí, že zatím není dostatek důkazů pro zahájení trestního stíhání. Další vývoj tohoto případu v České republice bude záviset na informacích od druhého státu, který v této věci vede své vlastní vyšetřování.

(b) *Zastavená nebo odložená vyšetřování případů podplácení zahraničního veřejného činitele*

12. *Případ #2 – Případ podniku na zpracování kakaa:* V tomto případě z roku 2001 šlo o údajný pokus o vyplacení úplatku ve výši USD 100.000 vysoce postaveným veřejným činitelům státu, který není smluvní stranou Úmluvy, týkající se privatizace státem vlastněného podniku na zpracování kakaa. ÚOKFK zahájil vyšetřování v roce 2007. České orgány uvedly, že se tímto případem nemohly zabývat, protože domovský stát dotčených zahraničních veřejných činitelů neposkytl požadovanou vzájemnou právní pomoc, navzdory opakovaným žádostem českého velvyslance adresovaným tamnímu ministerstvu spravedlnosti. I když bylo vyšetřování zastaveno v březnu 2008, podle českých orgánů lze případ kdykoli znovu otevřít, pokud oslovená země poskytne požadované informace, nebo se objeví nové skutečnosti.

13. *Případ #3 – Případ stavebního povolení:* V tomto případě jde o jednotlivce z jiného smluvního státu Úmluvy, který v roce 2007 získal stavební povolení za úplatek ve výši USD 6 milionů pro úředníky

⁸ V těchto třech případech jde o:

- (1) Údajné pletichy ve veřejné soutěži a podplácení českých veřejných činitelů ohledně zbrojařského kontraktu společností ze smluvního státu Úmluvy, dceřině firmy společnosti z jiného smluvního státu. Je stíhán vysoce postavený veřejný činitel. Probíhá spolupráce úředních orgánů zemí dceřině a mateřské společnosti.
- (2) Údajné pletichy ve veřejné soutěži a podplácení českých veřejných činitelů společností z členského státu Úmluvy ohledně zbrojařského kontraktu. Počáteční vyšetřování bylo v České republice zastaveno v roce 2008 a znovu jej v roce 2010 otevřelo NSZ. Spolupráce, také formou vzájemné právní pomoci, probíhá v několika členských státech Úmluvy.
- (3) Údajné podplácení českých veřejných činitelů společností z členského státu Úmluvy ohledně privatizace jedné státem vlastněné společnosti. Počáteční vyšetřování v České republice bylo v roce 2008 odloženo s podezřením na politický vliv, ale bylo znovu otevřeno v roce 2009 v působnosti VSZ v Olomouci. Šest českých soukromých osob bylo mimo jiné obžalováno ze zneužití důvěrných informací a okrádání státu. Bylo dosaženo vysoké úrovně spolupráce se státními orgány sídla zahraniční společnosti, také prostřednictvím vzájemné právní pomoci.

státu, který není smluvní stranou Úmluvy. Peníze byly vyplaceny prostřednictvím jedné české banky. České orgány vysvětlily, že v České republice v tomto případě nefigurovala žádná fyzická osoba a vzhledem k tomu, že v době spáchání činu neexistovala v České republice odpovědnost právnických osob, nebylo možné zahájit proti dotyčné bance soudní řízení. Česká republika však byla schopna poskytnout VPP oběma státům, jichž se případ týkal (domovských států podplácejícího i podplácených veřejných činitelů). Prostřednictvím Eurojustu také proběhlo několik schůzek státních zástupců z České republiky a tří dalších smluvních států Úmluvy z Evropy. Řízení proti fyzické osobě a bance bylo uzavřeno v domovském státě uplacených veřejných činitelů prostřednictvím dohody o vině a trestu. Vyšetřování a stíhání samotných příjemců úplatku v příslušném státě zemi dosud probíhá.

Komentář

Hlavní hodnotitelé konstatují, že v době zpracování této zprávy nebyly v České republice stíhány žádné případy podplácení zahraničních veřejných činitelů, ale že probíhá vyšetřování případů údajného podplácení zahraničních veřejných činitelů, které byly odhaleny. Podle názoru hodnotitelů by však bylo zapotřebí aktivněji se zaměřit na odhalování zahraničního podplácení, například formou zapojení osob působících v oblasti praní špinavých peněz, účetnictví a auditu za předpokladu nabídnutí ochrany oznamovatelům, a dále na zvyšování informovanosti v soukromém sektoru.

B. IMPLEMENTACE A PROVÁDĚNÍ ÚMLUVY A DOPORUČENÍ Z ROKU 2009 V ČESKÉ REPUBLICCE

14. Tato část Zprávy pojednává o postoji České republiky ke klíčovým horizontálním (průřezovým) otázkám, které Pracovní skupina identifikovala pro všechny oblasti hodnocení v rámci třetí fáze. Pojednává také o vertikálních (specifických) otázkách vyplývajících z pokroku, jakého Česká republika dosáhla při řešení nedostatků zjištěných v rámci druhé fáze, nebo ze změn v právním nebo institucionálním rámci České republiky.

1. Trestný čin podplácení zahraničních veřejných činitelů

15. Od doby hodnocení v rámci druhé fáze Česká republika novelizovala trestní zákon (starý TZ) a nový trestní zákoník (TZ) nabyl účinnosti k 1. lednu 2010 (TZ, zákon č. 40/2009 Sb.).⁹ Tyto úpravy byly provedeny po konzultaci s orgány státního zastupitelství a soudnictví, a zároveň i s příslušnými vládními institucemi. Aktivní podplácení zahraničních veřejných činitelů je postižitelné podle § 332 nového TZ a umožňuje uložení trestu odnětí svobody v rozsahu jednoho až šesti let a peněžitého trestu. Lze uložit také propadnutí majetku (podrobněji viz dále odstavce 3 a 4). Trestný čin podle nové úpravy si ponechává několik aspektů předchozího trestného činu aktivního podplácení veřejného činitele (starý TZ, zákon č. 140/1961 Sb., § 162), kterým se Pracovní skupina zabývala v rámci předchozích hodnocení České republiky.¹⁰ Nový trestný čin však rozšiřuje rozsah trestného korupčního jednání, zatímco předchozí ustanovení postihovala pouze podplácení při „obstarání věcí ve veřejném zájmu”.¹¹

⁹ Příslušné citace z právní úpravy, včetně nového trestného činu aktivního úplatkářství, jsou uvedeny v Příloze 4.

¹⁰ Zpráva z první fáze hodnocení České republiky, str. 1-5; viz také Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 140-49.

¹¹ § 161 starého TZ

(a) Definice zahraničního veřejného činitele

16. Existují dvě ustanovení, která obsahují definici „zahraničního veřejného činitele, a to §§ 127 a 334 TZ. § 127 pokládá za „úřední osobu“ soudce, státního zástupce, prezidenta České republiky, členy parlamentu, členy vlády nebo osoby zastávající funkce v jiném orgánu veřejné moci a další funkce (např. notář, finanční arbitr, různé stráže). § 127 také stanoví, že „úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se považuje [] za úřední osobu podle TZ, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva.“ Tato definice se vztahuje na všechny paragrafy TZ.

17. Ve srovnání s právní úpravou zahraničního podplácení, která platila do roku 2010, zahrnul § 334 širší definici „úřední osoby“, která se zvláště vztahuje na trestné činy podplácení a obchodování s vlivem (nepřímého úplatkářství). Ke státním zaměstnancům, vyjmenovaným v § 127, zahrnuje pojem „úřední osoba“ podle § 334 také osoby zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu, nebo ve veřejné správě cizího státu. Stejně jako dříve se nová definice vztahuje na zaměstnance podniků „v nichž má cizí stát rozhodující vliv“ (tj. podniků pod kontrolou státu), jakož i zaměstnance mezinárodních organizací.¹² Současná definice také výslovně zahrnuje zaměstnance „mezinárodního soudního orgánu“.¹³ Česká republika uvedla, že tato definice zahraničního veřejného činitele byla zvláště rozšířena za účelem úplné implementace Úmluvy OECD proti podplácení a Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropských společenství.

18. Nová definice „úřední osoby“ v § 334 vyvolává dvě obavy, které existovaly již v době druhé fáze hodnocení.¹⁴ Za prvé, definice požaduje, aby „trestný čin [byl] spáchán v souvislosti [s] výkonem funkce“ úřední osoby. Za druhé, definice požaduje, aby se chování činitele „týkalo pravomoci při obstarávání věcí ve veřejném zájmu“.¹⁵ Ve druhé fázi hodnocení Pracovní skupina rozhodla, že bude sledovat, zda trestný čin zahraničního podplácení podle České republiky pokrývá všechny činy ve vztahu k výkonu funkce veřejného činitele, včetně využití postavení veřejného činitele, ať již v rámci nebo mimo rámec udělené pravomoci.¹⁶

(i) Pravomoc veřejného činitele

19. Současná definice zahraničních veřejných činitelů vyžaduje, aby byl úplatek spojen s „pravomocí“ veřejného činitele. Zástupci Ministerstva spravedlnosti (MSP) a Ministerstva vnitra (MV) během návštěvy vysvětlili, že se tím obecně rozumí jakékoli jednání, které je v možnostech činitele jako veřejného činitele. České státní orgány doplnily, že české soudy by vyložily „pravomoc činitele“ ve smyslu výkonu funkce (tj. co činitel ve skutečnosti dělá) spíše než ve striktně právním smyslu (tj. co má činitel dělat podle pracovní smlouvy), i když v tomto ohledu nebyl poskytnut žádný konkrétní precedenční případ.

20. Trestný čin tak jak je formulován, proto nemusí pokrývat situaci, kdy je nabídnut úplatek zahraničnímu veřejnému činiteli se záměrem přesvědčit ho/ji, aby přiměl třetí stranu, například státem vlastněný subjekt, k udělení neoprávněné výhody podplácejícímu. České orgány během návštěvy uvedly, že v takové situaci by byl poskytovatel úplatku odpovědný za podplácení, pokud by veřejný činitel vykonával svůj vliv v rámci své úřední pravomoci. Pokud by však veřejný činitel uplatňoval svůj vliv v rámci své osobní pravomoci (například na příbuzného nebo člena své rodiny), byl by stíhán za trestný čin nepřímého úplatkářství.

¹² § 162a(2) starého TZ

¹³ § 334(b) TZ

¹⁴ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 143-49.

¹⁵ § 334(2)(d) TZ

¹⁶ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, bod k vyhodnocení 18(c).

21. Stejně tak se hodnotitelé obávají, že trestný čin nepřímého úplatkářství může být náhradně použit pro případy, které by měly být spíše stíhány jako podplácení. To vzbuzuje značné obavy, protože trestný čin nepřímého úplatkářství je postihován pouze trestem odnětí svobody v maximální výši dvou let, zatímco za aktivní podplácení zahraničních veřejných činitelů lze uložit trest odnětí svobody až do výše šesti let. To se vzápětí výrazně odráží v délce promlčecí lhůty, která u aktivního podplácení činí deset let, avšak u nepřímého úplatkářství pouze tři roky. Jaký bude mít popsaná skutečnost vliv na účinné postihování zahraničního podplácení, bude třeba dále sledovat podle vývoje judikatury.

(ii) *Obstarávání věcí obecného zájmu*

22. Není také jasné, zda podmínka, že pravomoc veřejného činitele má být spojena s „obstaráváním věcí v obecném zájmu“ je v souladu s článkem 1 Úmluvy. § 334(3) TZ stanoví, že „za obstarávání věcí obecného zájmu se považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.“ V době hodnocení v druhé fázi označovalo podle soudních rozhodnutí „obstarávání záležitostí“ výkon činností nebo rozhodování, které sloužilo zájmům společnosti.¹⁷ Česká republika poskytla vysvětlení, že účelem tohoto dodatku v § 334 nového TZ bylo rozšířit předchozí jurisprudenci a pokrýt také podplácení v soukromém sektoru. Česká republika také doplnila, že tento paragraf by měl pomoci předcházet podplácení zahraničních veřejných činitelů.

23. Soudní rozhodnutí tuto otázku nijak neobjasnila. Některá soudní rozhodnutí naznačují, že „obstarávání věcí obecného zájmu“ umožňuje širší výklad, že je v něm zahrnuto podplácení v soukromém i veřejném zájmu. Nejvyšší soud konstatoval, že pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ se vztahuje „nejen na rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiné činnosti vykonávané pro uspokojování zájmů občanů a právnických subjektů s ohledem na materiální, sociální, kulturní nebo další potřeby“.¹⁸ Například poskytování půjček nebo dokonce příprava dokladů pro poskytnutí půjček soukromou bankou bylo shledáno jako „poskytování věcí obecného zájmu“ ve smyslu ustanovení o podplácení.¹⁹ V několika případech došel Ústavní soud a Nejvyšší soud k závěru, že zachování poctivosti fotbalového zápasu spadá pod definici „obstarávání věcí obecného zájmu“.

24. Jedno rozhodnutí z roku 1992 však vyvolává obavy, že „obstarávání věcí obecného zájmu“ by mohlo vylučovat podplácení, které by jinak spadalo pod ustanovení článku 1 Úmluvy. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud shledal, že platba konkurentovi ve veřejné dražbě za to, že stáhne svou účast, nebyla „obstaráváním věcí obecného zájmu“.²⁰ Soud svůj výrok odůvodnil tak, že rozhodnutí stáhnout se z dražby je „soukromým právem a uplatnění tohoto práva nemůže být pokládáno za obstarání věcí obecného zájmu, ať to může být jakkoli společensky důležité jako součást této činnosti“.²¹

25. Existují tak protichůdná vyjádření, zda „obstarávání věcí obecného zájmu“ je v souladu s článkem 1 Úmluvy. Rozhodnutí podle širokého pojetí této formulace jsou povzbuzující. Jiná rozhodnutí však naznačují, že právní úprava podplácení v České republice se nemusí vztahovat na platbu české společnosti představiteli zahraniční společnosti vlastněné státem, aby odstoupil z veřejné dražby. V takovém případě by nebylo jasné, zda odstoupení státem vlastněné zahraniční společnosti je považováno za „soukromé právo“, za předpokladu, že státem vlastněná společnost zřejmě zastupuje veřejná práva. České orgány však argumentují, že v rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1992 bylo odstoupení z dražby

¹⁷ *Tamtéž*, odst. 146.

¹⁸ 8 Tdo 396/2007 (Nejvyšší soud)

¹⁹ 4 To 189/96 (Nejvyšší soud)

²⁰ 4 Tz 37/92 (Nejvyšší soud)

²¹ 4 Tz 37/92 (Nejvyšší soud)

pokládáno za „soukromé právo“ jen kvůli tomu, že příjemce úplatku byl soukromou osobou. Podle nich z povahy věci vyplývá, že rozhodnutí státem vlastněné společnosti odstoupit z dražby by nikdy nemohlo být pokládáno za „soukromé právo“, protože veřejní činitelé ze své podstaty neuplatňují „soukromá práva“, když jednají „v souvislosti s jejich pravomocí při obstarávání věcí obecného zájmu“. Ve světle protichůdných výkladů soudů i s ohledem na nedostatek případů zahraničního podplácení však stále není jasné, zda by toto ustanovení bylo vykládáno v souladu s článkem 1 Úmluvy.

Komentář

Úmluva požaduje, aby trestný čin podplácení postihoval přijetí úplatku za jakékoli nezákonné využití postavení veřejného činitele (článek 1 Úmluvy a komentář č. 19). Podle českého právního řádu z definice „veřejného činitele“ vyplývá, že k podplácení musí dojít ve spojení s pravomocemi činitele a s „obstaráváním věcí obecného zájmu“. I když hodnotitelé vzali na vědomí objasnění České republiky, že „pravomoc“ veřejného činitele by byla soudy vykládána ve smyslu funkčním, nadále se obávají, že právní úprava nemusí pokrýt případy, kdy zahraniční veřejný činitel nevhodně uplatňuje svůj vliv osobně nebo prostřednictvím třetí strany.

Hodnotitelé proto doporučují, aby se Pracovní skupina podrobněji zabývala uplatňováním ustanovení, podle nichž je trestný čin podplácení spáchán v souvislosti (1) s „pravomocí“ úřední osoby a (2) s „obstaráváním věcí obecného zájmu“, tak aby byl trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele vykládán v souladu se zásadami článku 1 Úmluvy o podplácení. Hodnotitelé také doporučují Pracovní skupině, aby nadále sledovala, zda české orgány neupřednostňují trestný čin nepřímého úplatkářství tak, aby se vyhnuly potížím při dokazování trestného činu podplácení, a jaké důsledky by to mohlo mít na efektivní uplatňování Úmluvy.

(b) Podplácení přes prostředníky a jiní příjemci (třetí strany)

26. § 332 TZ postihuje poskytování, nabízení nebo příslib úplatku „jinému“ nebo „pro jiného“. I když je to vyjádřeno výslovněji než předchozí trestný čin aktivního podplácení v bývalém § 161 starého TZ, neříká ustanovení výslovně, zda by se to vztahovalo na úplatek předaný jiné osobě nepřímo (tj. přes prostředníka).²² České orgány vysvětlily, že tato formulace byla použita za účelem postihování prostředníků, kteří podplácejí v zastoupení svého šéfa (tj. podplácení „přes“ jinou osobu). Navíc, jelikož Česká republika mohla poskytnout jeden případ, kdy byl prostředník stíhán za napomáhání a podněcování k nepřímému úplatkářství a za pasivní podplácení, neposkytla žádný případ, kdy poskytovatel úplatku, který použil prostředníka, byl stíhán za aktivní podplácení. Tato otázka by si proto zasloužila další pozornosti v návaznosti na další vývoj judikatury.

27. Pokud jde o úplatky poskytnuté příjemcům třetích stran, na ty se výslovně vztahuje ustanovení § 334(1) TZ. Podle tohoto ustanovení byla naplněna skutková podstata podplácení, pokud je neoprávněná výhoda poskytnuta „uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě“.

Komentář

Hodnotící tým doporučují Pracovní skupině, aby dále sledovala uplatňování trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů v České republice v návaznosti na vývoj judikatury tak, aby pachatelé, kteří poskytují úplatky přes prostředníky, byli postížitelní.

²²

Viz odst. 140-142 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

(c) *Institut „účinné lítosti“*

28. U trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele byla v době druhé fáze hodnocení přípustná obhajoba na základě „účinné lítosti“, pokud poskytovatel úplatku prokázal, že „byl požádán“ o úplatek a „ohlásil tuto skutečnost dobrovolně a bez odkladů státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu“.²³ Pracovní skupina uznala, že institut účinné lítosti by mohl být důležitým nástrojem ke zvýšení oznamování tuzemského úplatkářství, protože české státní orgány by mohly stíhat své vlastní úředníky. Jelikož by však využití tohoto institutu v případech zahraničního podplácení úplně zmařilo účel Úmluvy, doporučila Pracovní skupina, aby Česká republika upravila svou legislativu způsobem, který v případech podplácení zahraničních veřejných činitelů vylučoval obhajobu „účinnou lítostí“. Tento institut byl oprávněně zrušen už v době druhé fáze hodnocení. Nový TZ už institut účinné lítosti pro trestné činy podplácení spáchané v tuzemsku nebo v zahraničí neobsahuje.²⁴

29. V květnu 2012 vláda České republiky schválila usnesení, kterým ukládá Ministerstvu spravedlnosti, aby připravilo a předložilo návrh zákona ke znovuzavedení institutu „účinné lítosti“. V době zpracování této Zprávy by navrhované znovuzavedení umožnilo státním zástupcům, aby odložilo stíhání poskytovatele úplatku, pokud se poskytovatel úplatku „zaváže k úplné a pravdivé výpovědi“ v řízení proti příjemci úplatku.²⁵ Pokud podezřelá osoba svůj závazek splní, může státní zastupitelství rozhodnout o upuštění od stíhání poskytovatele úplatku.²⁶

30. Vláda se domnívá, že tento institut může být účinným nástrojem pro podporu oznamování údajného úplatkářství, protože nabízí oznamovateli záruku, že nebude za tento trestný čin stíhán. Ministerstvo spravedlnosti i Ministerstvo vnitra však vyjádřily svůj nesouhlas se znovuzavedením tohoto institutu. Ministerstvo spravedlnosti namítá, že tento institut byl zřídka využíván i v době, kdy byl v platnosti. Během návštěvy jeden účastník diskuze z řad občanských sdružení podpořil znovuzavedení účinné lítosti s tím, že podle jeho názoru se tak zvýší počet nahlášených případů podplácení, protože se tím poruší „korupční pakt“. Tento účastník poznamenal, že institut je „tradičním nástrojem“ pro boj s korupcí, který je uplatňován v soudní praxi mnoha zemí Evropské unie (EU).

31. Pracovní skupina se již dříve zabývala těmito strategickými argumenty a došla k závěru, že jsou pro oblast podplácení zahraničních veřejných činitelů nepoužitelné. Jak Pracovní skupina zdůraznila ve druhé fázi hodnocení, v případě tuzemského podplácení může Česká republika stíhat svého úředního činitele, který požadoval úplatek. V případě zahraničního podplácení však není zaručeno, že úplatný zahraniční úřední činitel bude stíhán, ať v zahraničí, nebo v České republice. Úmluva v každém případě zaměřuje své úsilí na poskytovatele úplatku, nikoli na příjemce úplatku. Ve druhé fázi tak Pracovní skupina došla k závěru, že ve vztahu k podplácení zahraničních veřejných činitelů „účinná lítost nemá užitečný smysl: trestný čin může vyjít najevo, avšak pachatelé zůstávají nepotrestáni a spravedlnosti nebylo učiněno zadost.“²⁷ I onen diskutér při návštěvě v rámci třetí fáze, který byl pro znovuzavedení institutu účinné lítosti, souhlasil, že v případě trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele by účinná lítost neměla téměř žádný význam.

32. Zástupci Ministerstva spravedlnosti prohlásili, že pokud by byl tento institut znovu zaveden, nevztahoval by se na podplácení zahraničních veřejných činitelů. Po návštěvě byl hodnotícímu týmu poskytnut návrh novely o znovuzavedení institutu účinné lítosti do českého trestního řádu. Návrh novely trestního řádu v § 159c výslovně stanoví, že zásada účinné lítosti nemůže být použita v případě,

²³ Viz § 163 starého TZ a diskuze v odst. 153-163 tamtéž

²⁴ §§ 331, 332 TZ

²⁵ § 159c(1) TŘ (návrh).

²⁶ § 159d TŘ

²⁷ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 163.

že byl úplatek poskytnut, nabídnut nebo přislíben zahraničnímu veřejnému činiteli, tak jak je definován v §334(2) TZ. V době zpracování tohoto vyhodnocení nebylo toto ustanovení ještě začleněno do zákona.

Komentář

Úmluva nepřipouští obhajobu založenou na účinné lítosti. V případech podplácení zahraničních veřejných činitelů by obhajoba účinnou lítostí úplně zmařila účel Úmluvy. Vedoucí hodnotitelé byli ujištěni, že záměrem České republiky není znovuzavedení institutu účinné lítosti ve vztahu k podplácení zahraničních veřejných činitelů. Naléhají proto na Českou republiku, aby zajistila, že toto ujištění bude zohledněno, pokud bude institut účinné lítosti znovu zaveden do českého právního řádu. Hlavní hodnotitelé také doporučili, aby Pracovní skupina dále sledovala návrh na znovuzavedení účinné lítosti a dohlédla na to, aby tento institut nebylo možné uplatnit v případech podplácení zahraničních veřejných činitelů.

2. Odpovědnost právnických osob

33. Článek 2 Úmluvy proti podplácení požaduje, aby každá smluvní strana „přijala nezbytná opatření [...] k zavedení odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů.“ V druhé fázi se zjistilo, že Česká republika nevyhověla svým závazkům podle článku 2 a Pracovní skupina doporučila, aby Česká republika tuto odpovědnost zavedla a stanovila účinné, přiměřené a odrazující sankce.²⁸ Při písemném vyhodnocení druhé fáze bylo zjištěno, že toto doporučení nebylo realizováno.²⁹

34. Dne 1. ledna 2012 nabyl účinnosti zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (Zákon č. 418/2011 Sb.), který zavádí trestní odpovědnost právnických osob za řadu trestných činů, včetně zahraničního podplácení.³⁰ Tato třetí fáze hodnocení proto zkoumá tento nový právní předpis o odpovědnosti společností, jakož i jeho uplatňování v praxi. Legislativa České republiky ohledně právní odpovědnosti společností je zde porovnávána s článkem 2 Úmluvy proti podplácení a zároveň s Praktickou příručkou k článku 2, které je obsaženo v Příloze I Protikorupčního doporučení z roku 2009.

(a) Právní subjekty s odpovědností

35. Zákon č. 418/2011 Sb. se obecně zmiňuje o odpovědnosti „právnických osob“. Termín „právnická osoba“ však není v zákoně definován. Při návštěvě české orgány poukázaly na § 18 Občanského zákona, který stanoví, že právními subjekty jsou (a) sdružení fyzických osob nebo právních subjektů, (b) zvláštní majetková sdružení, (c) městské úřady, (d) další subjekty určené jako taková zákonem. Podle tohoto ustanovení se zdá, že definice právnické osoby je natolik široká, aby zahrnula jak ziskové, tak neziskové subjekty. České orgány tvrdí, že smyslem § 6 zákona č. 418/2011 Sb., který vylučuje z trestní odpovědnosti Českou republiku, jakož i „místní samosprávné subjekty v rámci výkonu veřejné pravomoci“, je pouze vyjmout subjekty místní samosprávy při výkonu jejich veřejných pravomocí, avšak nikoli státem vlastněné nebo státem kontrolované podniky. Uvádějí také, že § 6(2) zvláště pokrývá státem vlastněné a státem kontrolované subjekty ustanovením, že tam kde místní subjekty nebo Česká republika vlastní podíly právnických osob, „nebrání to uplatnit trestní odpovědnost takových právnických osob“. České orgány dále tvrdí, že „nikdy nevznikly obavy, že by takové společnosti, v úplném nebo částečném vlastnictví státu, unikly trestní odpovědnosti“, a že „také všechny komentáře k tomuto zákonu hovoří ve prospěch takového výkladu“.

²⁸ Doporučení 13 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

²⁹ Viz Písemné vyhodnocení druhé fáze

³⁰ Viz Příloha 4 pro příslušné výňatky ze znění zákona 418/2011 Sb. Viz také odpovědi České republiky na dotazník ke třetí fázi s úplným zněním zákona č. 418/2011 Sb.

Avšak vzhledem ke zcela nedávnému nabytí účinnosti zákona č. 418/2011 Sb. bude zapotřebí dále vyhodnocovat uplatňování institutu trestní odpovědnosti společností na všechny právnické osoby, včetně podniků vlastněných nebo kontrolovaných státem, podle vývoje judikatury.

(b) Zásady právní odpovědnosti

(i) Účinek stíhání nebo odsouzení fyzické osoby

36. Protikorupční doporučení z roku 2009 upřesňuje, že stíhání právnické osoby by nemělo záviset na stíhání nebo odsouzení fyzické osoby. Zákon č. 418/2011 Sb. jde ještě dál, když stanoví, že „trestní odpovědnosti právnické osoby nelze bránit skutečností, že konkrétní fyzickou osobu [...] nelze identifikovat“ (§ 8(3) zákona). Identifikace fyzické osoby tak není nezbytná k zahájení řízení proti právnické osobě. Tuto formulaci bude třeba dále prověřit v praxi podle vývoje judikatury. V době tohoto vyhodnocení všechny probíhající případy zahrnující právnické osoby zahrnovaly také řízení proti fyzickým osobám.

(ii) Souvislost mezi jednáním fyzické osoby a jednáním právnické osoby

37. Český přístup k odpovědnosti společností je podobný druhému pojetí, které předjímá Protikorupční doporučení z roku 2009.³¹ Podle § 8 of zákona č. 418/2011 Sb., je odpovědnost právnické osoby spuštěna konáním nebo opomenutím osob s vysokou řídicí pravomocí (člen statutárního orgánu, osoba vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost, nebo osoba „s rozhodující pravomocí při řízení“).

38. § 8(1)a zákona č. 418/2011 Sb. pokrývá odpovědnost právnické osoby za činy spáchané „statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu nebo další osobou oprávněnou jednat jménem nebo za právnickou osobu“. Při návštěvě bylo diskutováno, zda sousloví „jiná osoba/osoby oprávněné jednat jménem nebo za právnickou osobu“ se vztahuje i na agenty jednající jako zprostředkovatelé v úplatkářské transakci. Bezpečnostní orgány a zástupci MSp vyjádřili názor, že na takové soukromé osoby se spíše vztahuje § 9 (viz ostavec (iii) níže o činech spáchaných prostředníky).

39. Činy osob v nižších funkcích („zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení“) mohou také vyvolat odpovědnost právnické osoby, pokud jsou splněny následující podmínky. Za prvé, činu se musí dopustit zaměstnanec „při plnění svých povinností/úkolů“. ³² Za druhé, odpovědnost právnických osob za činy zaměstnanců nastane (1) pokud zaměstnanec jednal z rozhodnutí, se souhlasem nebo z pokynu orgánů nebo osob na vyšší úrovni řídicí pravomoci; nebo (2) pokud tyto orgány nebo osoby nepřijaly potřebná zákonná nebo „náležitá“ opatření, která by předešla nebo zabránila spáchání trestného činu, za který může být činitel odpovědnou právnická osoba. ³³

40. První podmínka vyvolává otázky, zda by úplatky poskytnuté zaměstnancům v mezinárodních obchodních transakcích nemohly být pojaty jako spadající mimo rámec „plnění svých povinností/úkolů“, a tím umožnit právnickým osobám, aby se vyhnuly odpovědnosti. Společnosti by mohly zdárně argumentovat, že zaměstnanec jednal mimo rámec svých pracovních povinností, protože ho poskytnutím úplatku nikdo výslovně nepověřil (nebo to bylo v rozporu se strategií společnosti). České orgány však vyjádřily názor, že zaměstnanec by jednal mimo rámec „plnění svých povinností/úkolů“, pouze pokud by jednal/a mimo rámec rozhodnutí statutárních orgánů nebo osoby s řídicí pravomocí, nebo mimo hranice interních kontrol stanovených společností.

³¹ Článek B, odstavec 2.b. Přílohy I Protikorupčního doporučení z roku 2009

³² § 8(1)d zákona č. 418/2011 Sb.

³³ § 8(2)b tamtéž

41. § 8(2)b popisuje ‘spravedlivě požadovaná’ opatření jako “povinnou nebo potřebnou kontrolu (dohled) nad činností zaměstnanců”, nebo “nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného.” Zástupci MSp a státního zastupitelství zastávali názor, že pouhá existence programu compliance (Compliance Programme) by nebyla dostačující k prokázání, že ‘spravedlivě požadovaná’ opatření jsou uplatňována. Účinné prosazování tohoto programu compliance by se muselo prokázat. Z hlediska důkazního břemene české orgány soudí, že státní zástupce by pouze musel prokázat, že prováděcí program buď vůbec neexistoval, nebo že tento program nebyl účinně zaveden. Potom by bylo na právnické osobě, aby prokázala, že vyvinula maximální úsilí o zavedení svého podnikového programu pro prevenci úplatkářství.

(iii) Odpovědnost za činy spáchané prostředníky, včetně spřízněných právnických osob

42. Příloha I k Protikorupčnímu doporučení z roku 2009 objasňuje, že “právnická osoba se nemůže vyhnout odpovědnosti tím, že využije prostředníků, včetně spřízněných právnických osob“ ke spáchání trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů.

43. Český zákon o trestní odpovědnosti právnických osob se se zvlášť věnuje otázce odpovědnosti právnických osob za trestné činy spáchané prostředníky. § 9(2) stanoví, že pachatelem trestného činu „je také právnická osoba, která využila jiné právnické nebo fyzické osoby ke spáchání trestného činu.“ V tomto smyslu je podplácení prostřednictvím (spřízněných nebo nespřízněných) právnických osob podobné jako podplácení přes prostředníka. Podplácení přes dceřiné společnosti, společné podniky, nebo mateřské společnosti se tudíž zdá být tímto ustanovením postižitelné. Zda by podplácení přes spřízněnou právnickou osobu mohlo být také postižitelné podle § 8(1)a by asi mělo být vyjasněno na základě vývoje judikatury (viz odstavec (ii) shora o činech „osoby jednající jménem nebo za právnickou osobu“).

44. Zákon také zahrnuje odpovědnost právního nástupce ustanovením § 10, že „trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce.“ Zákon také uvádí, jak by měla probíhat soudní řízení v případech, kdy právnická osoba projde změnou formy, nebo zanikne v průběhu trestního řízení.³⁴

(iv) Obhajoba

45. Obhajoba účinnou lítostí se předpokládá u právnických osob za určité druhy trestných činů (viz vysvětlení k účinné lítosti v odstavci 1.c. shora).³⁵ Podle zákona č. 418/2011 Sb. však tuto obhajobu nelze uplatnit u trestných činů pasivního a aktivního podplácení nebo u trestného činu obchodování s vlivem.³⁶

46. Jak je uvedeno shora, české orgány sdělily, že se uvažuje o znovuzavedení institutu účinné lítosti pro trestný čin aktivního podplácení u fyzických osob. To by se mohlo promítnout i do trestného činu podplácení u právnických osob.

(c) Řízení proti právnickým osobám

(i) Řízení

47. Trestní řízení proti fyzické osobě není nutným předpokladem pro zahájení řízení proti právnické osobě. § 31 zákona č. 418/2011 Sb. nicméně stanoví, že pokud jsou fyzické i právnické osoby stíhány

³⁴ § 32 tamtéž

³⁵ § 11 tamtéž

³⁶ § 11(2) tamtéž

za související trestné činy, bude proti nim vedeno spojené trestní řízení. I v souvislosti se spojeným trestním řízením bude odpovědnost fyzických a právnických osob vyhodnocena odděleně.³⁷

48. Ve vztahu k řízení proti právnickým osobám, § 1(2) zákona stanoví, že se použijí všechna ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu (nestanoví-li zákon jinak). Postup ve vyšetřování právnických osob a dostupné nástroje vyšetřování by byly stejné, s výjimkou opatření použitelných pouze u fyzických osob (např. vyšetřovací vazba). Obdobně lze řízení proti právnickým osobám urovnat dohodou o vině a trestu, která byla nově zavedena do TZ (viz odstavec 3.c a 5.b.(iii) níže).

(ii). *Místní působnost*

49. Podle § 18 TZ má Česká republika pravomoc ke stíhání svých státních příslušníků za jakýkoli trestný čin spáchaný v zahraničí, včetně zahraničního podplácení, a bez ohledu na to, zda je čin trestný i v zemi, kde byl spáchán. V této oblasti se zákon č. 418/2011 Sb. odchyluje od obecného ustanovení trestního zákoníku a upravuje zvláštní zásadu teritoriality pro právnické osoby. § 5(1) upřesňuje, že „podle zákona České republiky se posuzuje také trestnost činu, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu.” Jelikož Úmluva OECD proti podplácení spadá do této kategorie, vztahují se ustanovení § 2 až 4 zákona č. 418/2001 Sb. o trestnosti i na trestní řízení proti právnickým osobám za trestné činy zahraničního podplácení.

50. Ustanovení § 2 zákona č. 418/2011 Sb. upravuje místní působnost. Podle tohoto ustanovení jsou právnické osoby odpovědné za činy spáchané zcela nebo zčásti na území České republiky, nebo činy ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem na území České republiky.

51. Ustanovení § 3 upravuje trestnost činu u právnických osob se sídlem v České republice. § 4(2) jde dále než požadavky Úmluvy tím, že stanoví trestnost zahraničních právnických osob, které nemají sídlo v České republice, pokud byl trestný čin spáchán ve prospěch právnické osoby se sídlem v České republice.³⁸ Podle tohoto ustanovení je zde však požadován další důkazní prvek, kterým je prospěch právnické osoby se sídlem v České republice.

(d) *Přihlédnutí k národním ekonomickým zájmům*

52. Hlavní bod diskuze ohledně právní úpravy odpovědnosti právnických osob v České republice se týká ustanovení § 14 zákona č. 418/2011 Sb., která požaduje, aby při rozhodování o sankcích soud „přihlédl k tomu, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství“ [zdůrazněno zde]. Jelikož se toto ustanovení omezuje na rozhodování o sankcích, došlo během návštěvy na otázku, zda pravidla pro ukládání sankcí nemohou nepřímo ovlivnit rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení o způsobu stíhání právnických osob, nebo o tom, jaká priorita bude takovým případům přiznána, i když je právní systém založen na principu legality. To vyvolalo otázky ohledně souladu s článkem 3 o účinných, přiměřených a odrazujících sankcích, a nepřímo také s článkem 5 Úmluvy proti podplácení, který kromě jiného požaduje, aby „vyšetřování a stíhání“ zahraničního podplácení „nebylo ovlivňováno ohledy na národní ekonomické zájmy...“. K zahraničnímu podplácení často dochází v souvislosti s velkými obchodními transakcemi a figurují v něm i společnosti působící v hlavních oborech hospodářství (například ve zbojařském, chemickém, stavebním nebo farmaceutickém průmyslu). Právnické osoby stíhané za zahraniční podplácení mohou proto být na národní úrovni strategickými hráči a jejich stíhání by mohlo mít dopad na národní hospodářství domovské země dotčené společnosti.

³⁷ § 31(2) tamtéž

³⁸ České právnické osoby by byly také pokládány za pachatele trestného činu podle § 9 zákona, za činy spáchané za využití jiné právnické osoby (viz shora odstavec (iii) o podplácení přes prostředníky).

53. Během návštěvy české orgány vysvětlily, že § 14(1) byl do zákona vložen jako kompromis za účelem uklidnění strachu některých členů Parlamentu, kteří se obávali, že sankce proti právníkům osobám by mohly mít za následek zánik společností, které mají významnou roli v českém systému zdravotnictví nebo veřejné dopravy. § 14(1) se však při svém uplatnění neomezuje pouze na trest zrušení právnícké osoby, ale musí se k němu přihlížet při uplatnění všech forem postihu, které předpokládá zákon č. 418/2011 Sb. Jeden soudce, s nímž hodnotitelé při návštěvě jednali, sdělil, že by především posuzoval závažnost činu pro stanovení spravedlivého, ale nikoli nezbytně libivého rozsudku. Podle jeho názoru skutečnost, že nějaký podnik zastává monopolní postavení nebo má mimořádný význam, mu nezaručuje imunitu. V tomto smyslu by byla zvažována přiměřenost sankce a dopad na společnost. Stejně tak by všichni soudci byli vázáni zákonnými ustanoveními a jakákoli rozhodnutí v rozporu se zákonem by byla napadnutelná u vyšších soudních instancí.

54. České orgány vyjádřily názor, že článek 5 Úmluvy a § 14 zákona se liší svým zaměřením, a že § 14 týkající se sankcí, by nebyl v rozporu s článkem 5, který se vztahuje pouze na fáze „vyšetřování a stíhání“. Dále vysvětlili, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny dodržovat zásadu legality.

55. V rámci diskuzí v Pracovní skupině se názory lišily a problém zůstal nevyřešen. Ustanoveními § 14 zákona č. 418/2011 Sb. se dále zabývá odstavec 3.b.(iv) níže, o sankcích proti právníkům osobám.

(e) Řízení proti právníkům osobám v praxi

56. České orgány sdělují, že v současnosti neprobíhají žádná vyšetřování nebo stíhání právníckých osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů. Ke konci roku 2012 však probíhalo 19 případů stíhání právníckých osob. Tyto případy se v podstatě týkají finanční a hospodářské kriminality, jako jsou daňové podvody a vyhýbání se daním, zkreslování účetnictví, pletichy ve veřejných zakázkách, podvody s dotacemi a vyděračství. Ve všech 19 případech jsou souběžně stíhány i fyzické osoby. Ke konci roku 2012 byly podány formální obžaloby proti právníkům osobám v pěti z těchto případů a byla nařízena soudní jednání. Zatím nebylo předáno žádné konečné rozhodnutí týkající se právníckých osob.

Komentář

Hodnoticí tým vítá přijetí obecného režimu odpovědnosti právníckých osob v České republice. Domnívají se, že Česká republika nyní plně splnila 13. doporučení z druhé hodnoticí fáze ohledně zavedení odpovědnosti právníckých osob. Hodnotitelé se těší, až se první případy řízení proti právníkům osobám dostanou před soud, aby mohli zhodnotit, jak se institut odpovědnosti právníckých osob uplatňuje v praxi. Hodnotitelé doporučují Pracovní skupině, aby se dále zaměřila na praxi v následujících oblastech:

- *uplatnění zákona vůči všem právníkům osobám, včetně subjektů vlastněných nebo kontrolovaných státem;*
- *odpovědnost právníckých osob za činy zaměstnanců na nižších pozicích, včetně výkladu činů, kterých se zaměstnanec dopustil „při plnění svých povinností/úkolů“, a zásady „oprávněně požadovaných“ opatření, u nichž je třeba dokázat, že nebyly zavedeny obviněnou právníckou osobou, pokud se zahraničního podplácení dopustil zaměstnanec;*
- *odpovědnost právníckých osob za činy spáchané spřízněnými osobami; a*
- *zda bude znovu zaveden institut účinné lítosti, a jaký dopad to může mít na odpovědnost právníckých osob.*

Dále, ohledně „oprávněně požadovaných opatření“, které bude zapotřebí zhodnotit za účelem stanovení, zda právnická osoba je odpovědná za činy svých zaměstnanců, doporučuje Pracovní skupina, aby Česká republika poskytla státním zástupcům na toto téma školení, zejména o tom, jak zhodnotit účinnost prováděcích programů.

3. Sankce

57. Ve druhé fázi bylo České republice doporučeno, aby vedla podrobnější statistiky o sankcích uložených v případech domácího a zahraničního podplácení (a zároveň v případech praní špinavých peněz a nepravdivého účetnictví – viz články 6 a 7 níže).³⁹ Toto doporučení bylo v době druhé fáze hodnocení České republiky v roce 2009 pokládáno pouze za částečně splněné, protože vedené statistiky neobsahovaly informaci o výši uplatněných peněžitých postihů, nebo zda bylo uloženo zabránění nebo propadnutí majetku (ohledně propadnutí majetku viz dále odstavec 4). 13. doporučení druhé fáze navíc požaduje, aby Česká republika zavedla účinné, přiměřené a odrazující sankce pro právnické osoby.

(a) Sankce proti fyzickým osobám

58. Podle § 332 TZ může být za aktivní podplácení (domácího nebo zahraničního) veřejného činitele uložen trest ve výši jednoho až šesti let odnětí svobody. Jde o zvýšení od doby druhé fáze hodnocení České republiky v roce 2006, kdy byl nejvyšší možný trest odnětí svobody pět let. Zůstávají však otázky vznesené v době druhé fáze, zda tresty uložené v praxi jsou dostatečně účinné, přiměřené a odrazující.⁴⁰

59. Peněžité tresty mohou být uloženy souběžně s tresty odnětí svobody. TZ stanoví, že „peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb“, a že „denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50.000 Kč.“⁴¹ Peněžité tresty pro fyzické osoby se tak mohou pohybovat v rozmezí od 2000 Kč (80 EUR) do 36,5 milionů Kč (1,46 milionů EUR). I zde se jedná o zvýšení od doby hodnocení v druhé fázi, kdy nejvyšší pokuta činila 200.000 EUR.

60. Vzhledem k neexistenci případů podplácení zahraničních veřejných činitelů v době zpracování tohoto přehledu mohou být určitým vodítkem statistiky o tuzemských případech podplácení. České orgány byly schopné poskytnout podrobné statistiky o počtu rozsudků podle příslušných ustanovení TZ, včetně informace o délce trestů odnětí svobody a výše uložených pokut. V letech 2009-2012 bylo vyneseno 230 rozsudků za poskytování úplatků v tuzemsku. Pouze v 19 případech byl vyneseno trest odnětí svobody v rozmezí od necelé jednoho roku až do 5 let. V 73% případů byly uloženy podmíněné tresty (t. j. 168 rozsudků). Peněžité tresty byly uloženy pouze v 73 případech (méně než jedna třetina případů), z nichž 60 spadalo do nejnižší kategorie statistiky (méně než 2000 EUR).

61. Tyto statistiky České republiky pochopitelně nepodávají úplný obraz: chybějí přesnější informace o případech, například výše úplatku, finanční prospěch jeho příjemce a poměry pachatele. Tato čísla však vykazují velmi nízký poměr trestů odnětí svobody, vysoký poměr podmíněných trestů a malý poměr uložených pokut, z nichž většina je relativně nízká.

(b) Sankce proti právnickým osobám

62. Podle § 15 zákona č. 418/2011 Sb. podléhají právnické osoby různým sankcím, v rozmezí od zrušení právnické osoby ke zveřejnění rozsudku, a včetně peněžních trestů, konfiskací a vyloučení z různých veřejných dotací.

³⁹ Doporučení 17 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

⁴⁰ Viz *tamtéž*, odstavce 213-215.

⁴¹ § 68 TZ

(i) *Peněžité tresty*

63. § 18 zákona stanoví denní sazbu pro právnické osoby v rozsahu minimálně 1000 Kč (40 EUR) a maximálně 2 miliony Kč (80 275 EUR). TZ stanoví, že „peněžitý trest se ukládá v denních sazbách ve výši nejméně 20 a nejvýše 730 denních sazeb.”⁴² Peněžité tresty pro právnické osoby se mohou pohybovat v rozmezí od 20.000 Kč (800 EUR) do 1,460 miliardy Kč (58,6 milionů EUR). To by mělo splňovat kritéria „účinných, přiměřených a odrazujících sankcí“ podle článku 3 Úmluvy proti podplácení, zejména pokud jsou uloženy souběžně s propadnutím výnosů ze zahraničního podplácení (viz také dále odstavec 4.b. o propadnutí u právnických osob). Zda jsou tresty uloženy v praxi „účinné, přiměřené a odrazující“ bude možno sledovat až podle vývoje judikatury.

(ii) *Vyloučení a zákaz přijímání veřejných dotací*

64. § 15(1)f a g stanoví, že právnické osobě může být zakázáno plnění veřejných zakázek a přijímání dotací a subvencí. Takové zákazy mohou být uvaleny na dobu od 1 roku do 20 let.⁴³ Tyto dva tresty však lze uložit, pouze pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s plněním veřejné zakázky nebo s využíváním dotací nebo subvencí. Během návštěvy zástupci MSp a státního zastupitelství vyjádřili názor, že by se tyto zákazy vztahovaly i na plnění veřejných zakázek v zahraničí. České úřady, které odpovídají za rozdělování veřejných prostředků (oficiální rozvojová pomoc, veřejné zakázky a exportní úvěry) uvedly, že právnické osoby budou nyní muset předložit výpis z trestního rejstříku, aby prokázaly, že nebyly vyloučeny z veřejných zakázek nebo jim nebyl vysloven zákaz přijímání veřejných dotací (viz také dále odstavec 11 o veřejných podporách). Vyloučení může být uloženo souběžně s finančními sankcemi a propadnutím výnosů.

(iii) *Další sankce*

65. Zákon č. 418/2011 Sb. také stanoví ukládání následujících sankcí, vedle sankcí uvedených shora:

- zrušení právnické osoby (§ 15(1)a);
- zákaz činnosti (§ 15(1)e);
- uveřejnění rozsudku (§ 15(1)h).

(iv) *Přihlédnutí k národním ekonomickým zájmům*

66. Jak je uvedeno shora v odstavci 2.d., § 14(1) zákona č. 418/2011 Sb. stanoví, že při rozhodování o trestu soud „přihlédne k tomu, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství” [zdůrazněno zde]. To vyvolává pochybnosti z hlediska souladu s článkem 5 Úmluvy proti podplácení, které jsou podrobněji rozvedeny v odstavci 2.d. shora a odstavci 5.c.(ii) níže. To může působit obavy v souvislosti s podplácením zahraničních veřejných činitelů, kde by uložení trestu českému podniku mělo mít údajně dopad na národní hospodářství. Uplatňování tohoto ustanovení v praxi bude třeba dále hodnotit podle vývoje judikatury, jelikož do doby přípravy tohoto přezkumu nebyly odsouzeny žádné právnické osoby.

(c) *Sankce podle dohod o vině a trestu*

67. Institut dohod o vině a trestu byl zaveden pár měsíců před návštěvou v rámci třetí fáze zákonem č. 193/2012 Sb., a vstoupil v účinnost 1. září 2012. Nová ustanovení §§ 175a a 175b zavedla do trestního řádu (TŘ) možnost dohod o vině a trestu pro určité kategorie trestných činů, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů (pro další úvahy o dohodách o vině a trestu viz odstavec 5.c.(ii)).

⁴² § 68 TZ

⁴³ §§ 21 a 22 Zákona č. 418/2011 Sb.

68. Všechny sankce uvedené v TZ pro konkrétní trestný čin mohou být součástí dohod o vině a trestu, včetně trestu odnětí svobody, peněžitých trestů a vyloučení. Jelikož tato procedura zahrnuje doznání viny ze strany pachatele, jedná se zde vlastně o odsouzení a mohlo by se tím odůvodnit propadnutí výnosů podplácení. Postup formou dohody o vině a trestu je dostupný právníkům osobám, protože ustanovení TŘ se vztahují na právnícké osoby, pokud zákon č. 418/2011 Sb. nestanoví jinak.

69. Každou dohodu o vině a trestu musí schválit soudce ve veřejném soudním jednání.⁴⁴ Jelikož v dohodě o vině je uvedeno jméno pachatele, čin případně činy, ke kterým pachatel doznává vinu, a sankce schválené obžalobou,⁴⁵ byly by z dohody odstraněny osobní údaje před jejím uveřejněním v české databázi soudních rozhodnutí. Zástupci MSp poukázali, že z tohoto důvodu by bylo i pro dobře informovaného právníka dost obtížné vyhledat si informace o takových dohodách. Dopady využití trestů vyloučení z veřejných zakázek ze strany vládních úřadů by bylo zapotřebí zhodnotit podle vývoje judikatury (viz také odstavec 11 níže o veřejných podporách). Institut dohod o vině byl zaveden necelé dva měsíce před návštěvou hodnotícího týmu v České republice, takže tento postup nemohl být samozřejmě dosud uplatněn v žádné věci.

Komentář

Ve věci sankcí uplatněných proti fyzickým osobám zastávají hlavní hodnotitelé názor, že Česká republika nyní plně splnila doporučení 17 z druhé fáze tím, že poskytla podrobné statistiky trestů a pokut uložených v tuzemských případech podplácení. Doporučují, aby Pracovní skupina sledovala uplatňování sankcí v případech podplácení zahraničních veřejných činitelů, aby zajistila, že budou účinné, přiměřené a odrazující.

Ohledně právníckých osob hlavní hodnotitelé soudí, že Česká republika nyní plně splnila doporučení 13 druhé fáze tím, že začlenila do zákona č. 418/2011 Sb. účinné, přiměřené a odrazující sankce, které zahrnují vysoké peněžitě tresty i další opatření jako je vyloučení a propadnutí. Vzhledem k tendenci ukládat poměrně nízké tresty fyzickým osobám za případy tuzemského podplácení, hodnotitelé doporučují, aby Pracovní skupina dále sledovala uplatňování sankcí proti právníckým osobám v praxi. Pracovní skupina by se měla zvláště zaměřit na uplatňování sankcí proti právníckým osobám vykonávajícím činnost, „která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství“, aby zajistila, že sankce proti těmto podnikům budou účinné, přiměřené a odrazující.

A závěrem, vzhledem k tomu, že ustanovení §§ 175a a 175b TŘ o dohodě o vině a trestu jsou platná pouze velmi krátce, doporučují hodnotitelé, aby Pracovní skupina dále sledovala jejich uplatňování v praxi a ujistila se tak, že sankce uplatněné podle této procedury jsou účinné, přiměřené a odrazující, a že tento postup dostatečně transparentní (viz také komentář po článku 5b níže).

4. Propadnutí úplatku a výnosu z podplácení

70. Ve druhé fázi v roce 2006 Pracovní skupina doporučila, aby Česká republika zvýšila mezi státními zástupci povědomí o významu trestů propadnutí a zabránila věci nebo jiné majetkové hodnoty, a podnítila jejich využívání kdykoli to bude možné.⁴⁶ Toto doporučení bylo v době písemného vyhodnocení k druhé fázi v roce 2009 pokládáno pouze za částečně splněné: Pracovní skupina

⁴⁴ § 175b a §§ 314a až 314s TŘ

⁴⁵ § 175a(6) TŘ

⁴⁶ Doporučení 16(a) Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

se domnívala, že ačkoli se podařilo zvýšit povědomí, nebyly předloženy statistiky, které by vykazovaly zvýšení povědomí o využívání propadnutí a zabrání.

(a) Obecný režim odčerpávání výnosů trestné činnosti podle trestního zákoníku a trestního řádu

71. §§ 78, 79, a 79a až f trestního řádu stanoví předběžné zadržení (nebo „odnětí“) věci „důležité pro trestní řízení.“ §§ 79 a 79d se týkají „materiálních“ věci (nemovitosti a jiný hmotný majetek). §§ 79a a 79e TR se jeví jako nejdůležitější ustanovení pro předběžné zadržení majetku v případech zahraničního podplácení. Umožňují státnímu zástupci „zajistit“ finanční prostředky na bankovním účtu⁴⁷ nebo jinou majetkovou hodnotu⁴⁸ v případě, že „zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že [tyto] jsou určeny ke spáchání trestního činu nebo k jeho spáchání byly užity, nebo jsou výnosem z trestné činnosti“. § 79f dále stanoví, že lze „zajistit“ náhradní hodnotu, pokud není možno dosáhnout odnětí věci nebo jiné majetkové hodnoty, uvedené v § 79a-e.

72. §§ 70 až 72 TZ upravuje propadnutí „věci nebo jiné majetkové hodnoty“⁴⁹ nebo „náhradní hodnoty“.⁵⁰ Oba paragrafy se vztahují pouze na konfiskaci věci pachateli, takže propadnutí musí předcházet odsouzení za spáchání trestného činu. §§ 101 a 102 TZ však upravují některé možnosti zabrání výnosů z trestné činnosti i bez odsouzení za spáchání trestného činu (např. když pachatel nemůže být stíhán nebo odsouzen nebo když se výnosy nacházejí v rukách třetích stran).

(b) Propadnutí úplatku a výnosů z podplácení v držení právnických osob

73. § 15 zákona č. 418/2011 Sb. upravuje možnost „propadnutí majetku“⁵¹ i „propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty“.⁵² § 15.3 stanoví, že „nelze uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku...“ Jak už však bylo dříve vysvětleno (viz odstavec 4.a. shora o obecném režimu konfiskací), „zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty“ – a nikoli „propadnutí majetku“ – jsou ustanovení, která se vztahují na konfiskaci výnosů ze zahraničního podplácení, které získala právnická osoba. Zdá se tak, že česká právní úprava odpovědnosti právnických osob umožňuje uvalení peněžitých trestů souběžně s propadnutím výnosů ze zahraničního podplácení. Zda se to uplatňuje v praxi, bude zapotřebí dále vyhodnotit podle vývoje judikatury.

(c) Zvyšování odbornosti a využívání nástrojů pro odčerpávání výnosů trestné činnosti

74. Od doby druhé fáze hodnocení a písemného vyhodnocení plnění doporučení druhé fáze Česká republika zdokonalila odbornou úroveň v oblasti konfiskací. Jako součást Protikorupční strategie české vlády byla ve druhém čtvrtletí 2011 na policejní úrovni provedena Analýza účinnosti na základě informací získaných od policejních orgánů, které se zabývají vyšetřováním případů korupce, za účelem zjištění nedostatků v těchto vyšetřováních.⁵³ Výsledky byly využity pro vedení policie a metodologii, zejména pro podporu systematictějšího využití finančního vyšetřování převodu peněz, jelikož tato vyšetřování by mohla přinést klíčové důkazní prvky a umožnit tak propadnutí výnosů z trestné činnosti. České orgány sdělily, že v rámci Policie ČR byla zřízena specializovaná finanční síť: každá regionální policejní pobočka má specializovaný finanční vyšetřovací útvar. V květnu 2012 Nejvyšší státní zastupitelství navíc zřídilo Pracovní skupinu, jejímž úkolem je zjišťovat, zajišťovat a odčerpávat výnosy z trestné činnosti.

⁴⁷ § 79a TR

⁴⁸ § 79e tamtéž

⁴⁹ § 70 tamtéž

⁵⁰ § 71 tamtéž

⁵¹ § 15(1)b Zákona č. 418/2011 Sb.

⁵² § 15(1)d tamtéž

⁵³ Viz odpovědi České republiky na dotazník ke třetí fázi na str. 5

Tuto pracovní skupinu doplňuje síť státních zástupců na krajské, vrchní a nejvyšší úrovni, kteří se specializují na odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Tito specializovaní státní zástupci pomáhají jiným státním zástupcům s orientací v oblasti odčerpávání výnosů v rámci trestního řízení.

75. Ačkoli tento zvýšený důraz na finanční vyšetřování a odčerpávání výnosů byl zaveden celkem nedávno, zdá se, že už má hmatatelné výsledky. České úřady poskytly statistiky o využívání opatření na odčerpávání výnosů v tuzemských případech podplácení, které vykazují výrazné zvýšení, pokud jde o částky zajištěné v těchto případech: v roce 2011 činil celkový objem zajištěných finančních prostředků 61 milionů Kč (2,4 milionů EUR; 3,1 milionů USD), to je čtyřnásobný nárůst oproti předchozím létům. V první polovině roku 2012 tento objem dosáhl 766 milionů Kč (30,3 milionů EUR; 39,1 milionů USD).⁵⁴

Komentář

Ohledně vedení statistik k prokazování zvýšeného využití odčerpávání výnosů trestné činnosti hodnotitelé soudí, že Česká republika nyní plně implementovala doporučení 16(a) z druhé fáze.

Hodnotitelé vítají opatření, která Česká republika přijala za účelem prohloubení odborné úrovně v oblasti odčerpávání výnosů z trestné činnosti, a těší se rychlý nárůst počtu odčerpaných hodnot v případech úplatkářství. Doporučují, aby Česká republika pokračovala ve svém úsilí a náležitě využívala tohoto prostředku i v případech zahraničního podplácení tam, kde to bude přiměřené.

5. Vyšetřování a stíhání trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů

(a) Vyšetřování zahraničního podplácení

(i) Institucionální rámec a prostředky v rámci policie

76. V rámci druhé fáze bylo České republice doporučeno, aby pokračovala ve školení policejního sboru v oblasti zahraničního podplácení, včetně praktických stránek těchto vyšetřování.⁵⁵ Toto doporučení bylo v době písemného vyhodnocení druhé fáze pokládáno pouze za částečně splněné: Pracovní skupina soudila, že ačkoli se šestkrát za rok uskutečnilo šest školicích kurzů o praní špinavých peněz a tuzemském podplácení, nebylo jasné, v jakém rozsahu se tyto kurzy zabývaly zahraničním podplácením.

77. V době druhé fáze se vyšetřováním zahraničního podplácení a souvisejících trestných činů zabývaly dva útvary Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV): Útvar odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK) a Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality (ÚONVDK). Koncem roku 2006 byl ÚONVDK rozpuštěn a jeho kompetence a zaměstnance převzal buď ÚOKFK nebo krajské expozitury SKPV. V současnosti má ÚOKFK šest odborů:

- Odbor korupce a ochrany finančních zájmů EU,
- Odbor závažné hospodářské trestné činnosti,
- Odbor výnosů z trestné činnosti a praní peněz,
- Odbor analytiky a informatiky,
- Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky,
- Odbor kanceláře ředitele útvaru.

78. Krajská ředitelství SKPV mají také specializované odbory a vyšetřovatele finančních deliktů.

⁵⁴ Viz odpovědi na obecný dotazník ve třetí fázi str. 26

⁵⁵ Doporučení 9(a) Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

79. ÚOKFK je celkově, i když ne výlučně, útvarem příslušným pro případy zahraničního podplácení. ÚOKFK se zabývá těmi nejzávažnějšími korupčními případy, kdy se jedná o velké peněžní částky. ÚOKFK by byl také obecně příslušným útvarem pro případy podplácení se zahraničním rozměrem (např. kde se jedná o podplácení zahraničních veřejných činitelů, nebo kde se podplácení českých úředních osob dopustí zahraniční soukromé osoby nebo společnosti). V takovém případě musí být všechny případy týkající se údajného zahraničního podplácení nahlášeny na ÚOKFK, který poté rozhodne, zda se jimi bude zabývat, nebo je předá k vyšetřování jiným policejním útvarům. Pravomoci ÚOKFK ohledně vyšetřování případů korupce jsou uvedeny ve dvou hlavních předpisech:

- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009 vymezuje kompetence ÚOKFK. Článek 6 stanoví, že trestné činy podle § 332 TZ, včetně zahraničního podplácení, musí být předány k vyšetřování ÚOKFK. ÚOKFK může po jejich zhodnocení rozhodnout, zda mají tyto případy být postoupeny místní policii.⁵⁶
- Příkaz ředitele ÚOKFK č. 10 z ledna 2011 je zaměřen na zajištění jednotného postupu při odhalování a vyšetřování korupce, včetně zahraničního podplácení. Tento Příkaz zvláště zdůrazňuje povinnost policie přijmout jakékoli podání týkající se podezření z podplácení (včetně zahraničního podplácení), a rozpracovává postup pro výslech oznamovatele. To má větší význam spíše v případech tuzemského podplácení: mezi oznamovatele by mohly patřit všechny osoby, od nichž je požadován úplatek ze strany českého veřejného činitele. V případech zahraničního podplácení je to asi méně důležité, protože výskyt oznamovatelů je v takových případech méně pravděpodobný.

80. V ÚOKFK v současnosti pracuje 385 policejních úředníků a 65 civilních zaměstnanců, včetně analytiků Odboru mezinárodní spolupráce a metodiky. Příslušníci personálu jsou rozmístěni do šesti shora uvedených odborů v centrálním úřadu v Praze a v šesti regionálních kancelářích. ÚOKFK se zabývá přibližně 250 případy za rok, z nichž v 50 až 60 případech se jedná o případy korupce (jde o podplácení obecně, protože je velmi málo případů zahraničního podplácení). ÚOKFK se například zabývá vyšetřováním nedávného případu podplácení spojeného s podplácení českých veřejných činitelů velkými zahraničními společnostmi.⁵⁷

81. Pokud jde o školení, je zahraniční podplácení zahrnuto do obecného školení o korupčních případech pro vyšetřovatele ÚOKFK, ale nejde o školení zaměřené na zahraniční podplácení zvlášť. V roce 2001 byly uspořádány školicí kurzy o vyšetřování finanční kriminality i pro krajská policejní ředitelství, především s ohledem na zvýšenou pozornost zaměřenou na tyto typy vyšetřování. Příručku pro vyšetřování korupčního jednání zpracoval Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky (analytický útvar ÚOKFK). Tato příručka shrnuje postupy, jimiž se má policie řídit poté, co přijme oznámení o korupčním jednání, a také důležitá vyšetřovací opatření provedená policií v případech korupce. Představitelé ÚOKFK oslovení v rámci návštěvy zastávali názor, že výcvik a zkušenosti z vyšetřování tuzemského podplácení by pro ně byly dostačující i pro vyšetřování případů zahraničního podplácení. V zatím jediném v případě zahraničního podplácení, v němž v současnosti probíhá vyšetřování, ÚOKFK prokázal schopnost podniknout veškeré kroky, nezbytné pro vyšetřování (viz *Případ #1 – Případ zbrojařské společnosti v odstavci 5.a. Úvodu*).

(ii) *Zahájení vyšetřování*

82. Jak bylo shora uvedeno, Příkaz ředitele ÚOKFK č. 10/2011 zdůrazňuje povinnost policie zahájit vyšetřování na základě oznámení. Policie však může zahájit vyšetřování ze své vlastní iniciativy. Podle Analýzy účinnosti, kterou provedl Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky v letech 2011-12, byla přibližně jedna třetina případů korupce odhalena policejní zpravodajskou službou, tento počet

⁵⁶ Viz odpovědi České republiky na obecný dotazník ke třetí fázi na str. 6

⁵⁷ Viz poznámka pod čarou 8 shora

se patrně bude zvyšovat zejména s ohledem na skutečnost, že korupci lze málokdy odhalit pomocí některého z aktérů trestného činu.⁵⁸ Zástupci UOKFK oslovení během návštěvy sdělili, že velká většina případů, kterými se UOKFK zabýval (t.j. nikoli pouze případy korupce) je odhalena pomocí Finanční zpravodajské jednotky České republiky. Ohledně získávání informací o případech korupce označili úředníci ÚOKFK za svůj obvyklý zdroj média, a také oznamovatele. Pokud jde o oznamovatele, odsoudili příslušníci policie nedostatek ochrany oznamovatelů v České republice, čímž se oznamovatelé dostávají do obtížných situací (viz níže odstavec 10.c. o oznamování (whistleblowing)). Jediné probíhající vyšetřování zahraničního podplácení bylo zajájeno na základě zpráv z médií (viz *Případ #1 – Případ zbrojařské společnosti* v odstavci 5.a. Úvodu).

(iii) *Nástroje vyšetřování*

83. Trestní řád upravuje rozsah obvyklých vyšetřovacích postupů pro případy zahraničního podplácení. Může je využít policie i státní zastupitelství při „ověřování“ a „vyšetřování“ trestného činu.⁵⁹

84. Analýza účinnosti byla provedena v letech 2011-12 na základě informací shromážděných od policejních úředníků, kteří se zabývali případy korupce, se záměrem zjištění nedostatků v těchto vyšetřováních.⁶⁰ Poskytuje užitečné informace o nástrojích vyšetřování využitých v případech korupce a ukazuje, že jedním z nejpoužívanějších nástrojů při těchto vyšetřováních je odposlech.

85. Jedním z konkrétních výsledků, na které analýza upozornila, byla nutnost zaměřit se více na finanční vyšetřování převodů peněz. To může jistě představovat klíčové důkazní prvky a poté umožnit odčerpání výnosů z trestné činnosti. České úřady informují, že výsledky analýzy již byly poskytnuty k využití ve vedení policie a v metodice. V návaznosti na Analýzu účinnosti byla v roce 2011 vydána Závazná instrukce policejního prezidenta č. 174, která stanoví povinnost policie provést finanční šetření kdykoli se bude jednat o případy korupce, kde došlo k „značné škodě“ (500 000 Kč; 20 000 EUR), nebo k získání „značného prospěchu“ (500 000 Kč; 20 000 EUR).⁶¹ Zdá se, že už to, společně s Analýzou účinnosti, přineslo výsledky, jak ukazuje nedávné a výrazné zvýšení obnosů zabavených v případech korupce (viz také shora odstavec 4.c. o propadnutí).

Komentář

Hodnotitelé vítají informaci České republiky, že školení o zahraničním podplácení pro policii zahrnuje i všeobecné školení o korupci. Jsou navíc toho názoru, že současný rámec, struktura a prostředky, kterými disponuje ÚOKFK jsou vyhovující pro účely vyšetřování zahraničního podplácení. Hodnotitelé zároveň soudí, že doporučení 9(a) z druhé fáze bylo splněno v plném rozsahu. Hodnotitelé nicméně doporučují, aby ÚOKFK dále rozvíjel svůj iniciativní přístup k probíhajícím vyšetřováním, jakož i k jakýmkoli informacím o údajném zahraničním podplácení, které se mohou v budoucnu objevit. V tomto ohledu nabádají české policejní a bezpečnostní orgány, aby se aktivněji zapojovaly do odhalování zahraničního úplatkářství, především za použití dalších nástrojů, například prověřováním účetnictví, daní, praní špinavých peněz a soukromého sektoru.

⁵⁸ Viz odpovědi České republiky na obecný dotazník ke třetí fázi na str. 10

⁵⁹ Viz odstavce 128-129 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky

⁶⁰ Další podrobnosti o shromážděných datech a výsledcích viz tamtéž na str. 5

⁶¹ Viz §§ 137 a 138 TZ

(b) Stíhání zahraničního podplácení

(i) Institucionální rámec a zdroje v rámci státního zastupitelství

86. Stíhání zahraničního podplácení je obecně v pravomoci Vrchního státního zastupitelství (VSZ). Odbory závažné hospodářské a finanční kriminality byly zřízeny jak při VSZ v Praze a Olomoci, tak při Nejvyšším státním zastupitelství (NSZ), a obecně jsou to ony, které mají dohlížet na stíhání případů zahraničního podplácení. Na každé úrovni státního zastupitelství jsou také určeni státní zástupci specializovaní na oblast korupce. Dohled nad všemi VSZ vykonává ve všech případech NSZ (viz níže odstavec c.(i) o otázkách nezávislosti státních zastupitelství).

87. Podle odstavce 15 Směrnice MSp č. 23/1994, je VSZ příslušné k vyšetřování trestných činů aktivního podplácení podle § 332 TZ. Představitelé VSZ při návštěvě vysvětlili, že odbory pro závažnou hospodářskou a finanční kriminalitu VSZ se obecně zabývají hospodářskými trestnými činy, v nichž jde o škodu vyšší než 150 milionů (přibližně 6 milionů EUR nebo 7,7 milionů USD), i když jsou oprávněny zabývat se i případy pod touto hranicí. Se souhlasem NSZ může VSZ rozhodnout o tom, že státní zastupitelství nižšího stupně je oprávněno vykonávat dohled nad zákonností případů, k nimž je obvykle oprávněno VSZ.

88. Institucionální rámec státního zastupitelství pro boj s podplácením však možná v několika příštích letech zaznamená změny. V říjnu 2012 česká vláda svým usnesením č. 756 schválila věcný záměr zákona o státním zastupitelství. Věcný záměr obsahuje zejména návrh na změnu struktury státního zastupitelství zrušením vrchních státních zastupitelství v Praze a Olomouci. V případě zahraničního podplácení by se současné pravomoci těchto dvou úřadů převedly na speciální Úřad pro potírání korupce, závažné finanční kriminality a terorismu při Nejvyšším státním zastupitelství. Ostatní pravomoci současných VSZ by přešly na krajská státní zastupitelství. Věcný záměr pojednává také o otázkách nezávislosti státních zastupitelství (viz dále článek c.(i)).

89. Pokud jde o vzdělávání státních zástupců, Justiční akademie uspořádala 25 školících seminářů o potírání korupce (včetně zahraničního podplácení) pro specializované státní zástupce. V roce 2012 se také konalo školení k novému režimu odpovědnosti právnických osob. NSZ společně s Justiční akademií uspořádalo několik zahraničních návštěv českých státních zástupců na téma boje s korupcí (v Rakousku, Německu, Rumunsku a Velké Británii).

(ii) Zásady trestního stíhání: mandatorní trestní stíhání a ukončení řízení

90. Trestní stíhání se v České republice řídí zásadou mandatorního stíhání (známou také jako “princip legality”): státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví. Za určitých omezených okolností může státní zástupce stíhání ukončit,⁶² včetně případu, kdy byl obviněný již odsouzen jiným orgánem (princip *ne bis in idem*), a kdy bylo účelu trestního stíhání dosaženo jiným způsobem, například když obviněný napravil škodlivé následky svého činu.⁶³ Zda a jak by se tato podmínka dala splnit v případech zahraničního podplácení, zůstává nejasné, protože vyčíslení škody spáchané v souvislosti s podplácením v mezinárodních obchodních transakcích by se ukázalo jako mimořádně složité. K datu zpracování tohoto přehledu nebyl stíhán žádný případ zahraničního podplácení: jeden vyšetřovaný případ je ve stadiu policejního vyšetřování a druhý případ byl odložen na neurčitou dobu z důvodu chybějící reakce na žádost o vzájemnou právní pomoc (viz postupně případy #1 – *Případ zbrojařské společnosti* a #2 – *Případ kakaové aféry* v odstavci 5 Úvodu).

⁶² viz § 172(2) TŘ

⁶³ § 172(2)(c) TŘ

(iii) *Dohody o vině a trestu*

91. Institut dohod o vině a trestu byl zaveden zákonem č. 193/2012 Sb. a vstoupil v účinnost 1. září 2012. Nová ustanovení §§ 175a a 175b zavádí do TZ možnost „dohod o vině a trestu“.⁶⁴ §§ 314o až 314s TŘ dále upřesňují postupy pro schválení těchto dohod. Tato procedura se vztahuje na všechny trestné činy s výjimkou „zvlášť závažných zločinů“ a řízení vedených proti uprchlému.⁶⁵ Během návštěvy státní zástupci vysvětlili, že „zvlášť závažné zločiny“ by se týkaly trestných činů, na něž se vztahuje trest odnětí svobody v maximální výši nejméně 10 let.⁶⁶ Na případy podplácení zahraničních veřejných činitelů by se tak ustanovení § 175a/175b vztahovala. Dohody o vině a trestu se mohou uplatnit jak u fyzických, tak právnických osob.⁶⁷

92. Dohody o vině a trestu může navrhnout obžalovaný nebo státní zástupce. Státní zástupce může návrh na dohodu o vině a trestu ze strany obžalovaného odmítnout.⁶⁸ Předpokladem pro tuto dohodu je uznání viny ze strany obžalovaného.⁶⁹ Dohoda obsahuje jméno pachatele, čin(y), za něž pachatel přiznává vinu a sankce schválené státním zastupitelstvím.⁷⁰ Jak stanoví § 175b, každou dohodu o vině a trestu musí schválit soudce.

93. Pokud jde o sankce, veškeré tresty, které stanoví TZ za určitý trestný čin, mohou být součástí dohody, včetně trestu odnětí svobody, peněžitých sankcí a vykázaní, jakož i propadnutí výnosů z trestné činnosti. Tyto dohody, jakmile je schválí soud, mají stejnou hodnotu jako jakékoli jiné soudní rozhodnutí, a jsou proto uveřejňovány podle stejných pravidel (tj. pouze v anonymní podobě). § 175a také předvídá několik možností zohlednění práv obětí. Není však jisté, zda by se dala předpokládat existence obětí v případech týkajících se podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích.

94. Ihned jakmile vstoupila v platnost možnost dohod o vině a trestu (tj. v září 2012), vydalo NSZ doporučení k tomuto postupu všem státním zástupcům v České republice. Toto doporučení obsahuje komentář s příklady a modelovými dohodami o vině a trestu, vzorové žádosti k soudu o souhlas k takové dohodě s komentářem a žádosti o sjednání dohody o vině a trestu s komentářem.

95. V únoru 2013 české orgány sdělily, že ke konci roku 2012 bylo sjednáno 50 dohod o vině a trestu, z nichž byla polovina schválena soudy a druhá polovina čeká v době zpracování tohoto hodnocení na projednání. Orgány dále informovaly, že tyto dohody se jen velmi zřídka týkaly hospodářských a finančních trestných činů, a pokud ano, šlo o nevýznamnou hospodářskou kriminalitu, při níž došlo k nepatrným škodám. Někteří státní zástupci dotazovaní během návštěvy vyjádřili názor, že o tento druh procedury ve velkých případech hospodářské kriminality nebude moc velký zájem, takže ho nepokládali za příliš využitelný.

Komentář

Hodnotitelé uznávají hodnotu a flexibilitu, kterou poskytuje možnost dohod o vině a trestu, zavedené nedávno podle ustanovení §§ 175a a 175b TŘ. Domnívají se, že pokud bude někdy

⁶⁴ Viz Příloha 4 ke znění §§ 175a a 175b TŘ

⁶⁵ § 175a(8) TŘ

⁶⁶ § 14(3) TZ

⁶⁷ Všechna ustanovení TŘ se vztahují na právnické osoby, pokud není stanoveno jinak zákonem č. 418/2011 Sb. o odpovědnosti právnických osob

⁶⁸ § 175a(1) TŘ – viz Příloha 4

⁶⁹ § 175a(3) TŘ – viz tamtéž

⁷⁰ § 175a(6) TŘ – viz tamtéž

nějaký případ zahraničního podplácení řešen prostřednictvím tohoto typu dohody, bylo by účelné uveřejnit její podstatné části, tam kde to bude přiměřené a v souladu s českým právním řádem. Mezi aspekty dohody, které by byly zveřejněny, patří zdůvodnění takového řešení, uvedení obviněné právnické nebo fyzické osoby, informace o schválené sankci a podmínkách dohody. Hodnotitelé zastávají názor, že by to zvýšilo odpovědnost, informovanost a zlepšilo důvěru veřejnosti k prosazování protikorupčních zákonných opatření v České republice. Vzhledem k tomu, že tento postup vstoupil v účinnost teprve nedávno, doporučují hodnotitelé Pracovní skupině, aby se dále zabývala jeho uplatňování v praxi.

(c) **Nezávislost státních zástupců a úvahy podle článku 5**

96. Ve druhé fázi Pracovní skupina souhlasila, že bude dále sledovat, zda bylo stíhání nepřipustně ovlivňováno faktory podle článku 5 Úmluvy proti podplácení.⁷¹ Tuto obavu vyvolal hlavně institucionální rámec uplatňovaný směrem ke (1) jmenování a odvolání nejvyššího státního zástupce; a (2) možnosti udělování příkazů NSZ směrem k VSZ v určitých případech.⁷² Jak je uvedeno shora, většinou případů zahraničního podplácení by se zabývala vrchní státní zastupitelství, a tím by je dozorovalo NSZ. Vedle pravomoci udělovat v určitých případech pokyny vrchním státním zastupitelstvím má nejvyšší státní zástupce také pravomoc obecné povahy ohledně jmenování a odvolávání vrchních, krajských a okresních státních zástupců.⁷³ Nejvyššího státního zástupce jmenuje vláda na návrh ministra spravedlnosti. Vláda může odvolat nejvyššího státního zástupce z funkce na návrh ministra spravedlnosti, bez uvedení důvodu.⁷⁴

97. Zdá se, že současné NSZ bere boj proti podplácení vážně: zástupci NSZ se například pravidelně účastní jednání Pracovní skupiny o podplácení na úrovni zástupců orgánů činných v trestním řízení. NSZ navíc prosazovalo vytvoření speciálního týmu pro boj s korupcí na úrovni státního zastupitelství, a podniklo kroky k odvolání z funkce vysoce postaveného státního zástupce, který byl znám svou ochotou selektivně nestíhat případy trestné činnosti s politickým pozadím. Jmenování současného nejvyššího státního zástupce v lednu 2011 však předcházela léta osočování (a nejméně jednoho soudního nálezu), že předchozí nejvyšší státní zástupkyně záměrně utulala stíhání korupce na příkaz mocných politických představitelů.⁷⁵ Obzvláště jeden případ údajného podplácení českých veřejných činitelů firmou ze smluvního státu Úmluvy ohledně privatizace společnosti vlastněné českým státem byl v roce 2008 odložen s podezřením na politický vliv.⁷⁶ To vypadá, jakoby současný systém byl vydán na milost ochotě politiků potírat korupci a mohl by se klidně vydat jinou cestou, směrem k menší nezávislosti.

98. Zástupci VSZ a NSZ oslovení v rámci návštěvy souhlasili, že otázka pokynů, zejména pokynů k odložení případu (tzv. pokyny negativní povahy), je problematická. Státní zástupci z obou úrovní zastupitelství pokládají současné vztahy mezi VSZ a NSZ za vstřícné a zaměřené na efektivní trestní stíhání, uznávají však, že by se to mohlo snadno změnit, pokud by došlo ke změně politické situace.

99. Česká vláda schválila v říjnu 2012 věcný záměr zákona o státním zastupitelství. Kromě otázek restrukturalizace systému státního zastupitelství uvedených shora v odstavci b.(i), obsahuje věcný záměr

⁷¹ Bod 18(b) k dalšímu sledování Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky.

⁷² Čeští státní zástupci podléhají dohledu jiného státního zástupce z bezprostředně nadřízeného státního zastupitelství, který si může vyžádat informace k určitému případu a může vydat obecné závazné pokyny svému kolegovi na nižším stupni.

⁷³ Další informace ohledně dohledu ze strany vyšších státních zástupců viz odst. 122-127 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky.

⁷⁴ Viz http://www.euro-justice.com/member_states/czech_republic/country_report/1713/.

⁷⁵ Viz článek z Prague Post z března 2012 s názvem "Top Prosecutor on the Future of the Judiciary".

⁷⁶ Případ byl však znovu otevřen v roce 2009. Pro další podrobnosti viz případ (3) poznámka pod čarou č. 8 shora.

návrh, aby nejvyššího státního zástupce jmenoval prezident republiky na návrh vlády na dobu 10 let bez možnosti opětovného jmenování. Nejvyššího státního zástupce by bylo možno odvolat pouze prostřednictvím disciplinárního řízení u Nejvyššího správního soudu. V omezeném rozsahu navrhuje věcný záměr posuzovat proces jmenování státních zástupců prostřednictvím zřízení Poradního sboru státního zastupitelství, který by se vyjadřoval ke jmenování krajských státních zástupců. Nezdá se však, že by názor Poradního sboru byl závazný, nebo by měl pravomoci ohledně jmenování vrchních státních zástupců nejvyšším státním zástupcem. Věcný záměr také navrhuje omezit rozsah vnitřního dohledu v rámci jednoho státního zastupitelství a zavést „brzdy a rovnováhy“ pro případy udělování pokynů ze strany vyšších státních zástupců. Snad bude zřízen i zvláštní úřad státního zastupitelství pro boj s korupcí, závažnou finanční kriminalitou a terorismem; a uvažuje se o tom, že v rámci tohoto útvaru nebudou přípustné žádné „negativní“ pokyny (nestíhat, neodvolávat se atd.). V době zpracování této zprávy byl připraven návrh zákona a tento byl rozeslán příslušným subjektům k připomínkám.

Komentář

Hodnotitelé vybízejí Českou republiku, aby pokračovala v reformách, které zahájila přípravou věcného záměru zákona o státním zastupitelství se záměrem vyhodnotit možnost udělování pokynů z vyšších státních zastupitelství ve zvláštních případech a postup jmenování státních zástupců, které v současnosti nezaručují nezávislost na výkonné moci. Podle jejich názoru by se tak zajistila nezávislost rozhodování státních zástupců a posílila záruka, že na vyšetřování a stíhání případů zahraničního podplácení nebudou mít vliv faktory, které zakazují článek 5 Úmluvy, jmenovitě přihlížení k národním hospodářským zájmům, možný dopad na vztahy s jiným státem nebo totožnost dotčených fyzických nebo právnických osob.

6. Praní špinavých peněz

(a) Trestný čin praní špinavých peněz

100. Česká republika od doby druhé fáze pozměnila ustavení o trestném činu praní špinavých peněz. Na základě doporučení Pracovní skupiny⁷⁷ došlo k úpravě tak, aby se trestný čin praní špinavých peněz výslovně vztahoval i na podplácení, k němuž došlo v zahraničí, jako na predikativní (zdrojový) trestný čin. Tato změna vstoupila v platnost 1. července 2008. Podle nového TZ je trestný čin praní špinavých peněz upraven podle ustanovení § 217.⁷⁸

101. Sankce v České republice za trestný čin praní špinavých peněz závisí na (1) závažnosti predikativního (zdrojového) trestného činu a na (2) výši legalizované částky. Není podstatné, zda byl predikativní (zdrojový) trestný čin spáchán v České republice nebo v zahraničí. Obecně je praní špinavých peněz a zatajování výnosů z trestné činnosti postižitelné trestem odnětí svobody až do výše čtyř let. Podle toho, zda je příslušná částka „větší“, „značná“ nebo „velkého rozsahu“ je praní špinavých peněz postižitelné trestem odnětí svobody v délce až osm let.⁷⁹ Statistiky, které na základě případů z roku 2012 poskytla Česká republika, uvádějí, že za „základní“ praní špinavých peněz se považují částky v rozmezí mezi 5000 až 50 000 Kč (200 až 2000 EUR); o „větší“ praní špinavých peněz se jedná u částek v rozmezí 50 000 až 500 000 Kč (2000 až 20 000 EUR); o „značné“ praní špinavých peněz jde u částek v rozmezí 500 000 až 5 milionů Kč (20 000 až 200 000 EUR); a praní špinavých peněz „velkého rozsahu“ představuje částka ve výši 5 milionů Kč. K trestu odnětí svobody lze uložit peněžitý trest a požadovat propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

⁷⁷ Zpráva o hodnocení České republiky ve druhé fázi, Doporučení 14(a); Písemná zpráva k vyhodnocení plnění doporučení druhé fáze, odst. 16.

⁷⁸ Výňatky z legislativy viz Příloha 4

⁷⁹ § 216 TZ

102. Po sloučení ÚONVDK (Úřadu pro odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality) s ÚOKFK je nyní orgánem odpovědným za řešení trestných činů praní špinavých peněz ÚOKFK.

(b) Postih a sankce za praní špinavých peněz

103. V rámci druhé fáze Pracovní skupina doporučila České republice, aby zavedla opatření k účinnějšímu postihování trestného činu praní špinavých peněz v souvislosti s případy podplácení.⁸⁰ Pracovní skupina se také dohodla na dalším sledování sankcí ukládaných za praní špinavých peněz v praxi⁸¹ a doporučila, aby Česká republika vedla podrobnější statistiky o sankcích ukládaných v případech praní špinavých peněz.⁸² V písemném zhodnocení druhé fáze Pracovní skupina shledala, že tato doporučení byla částečně splněna, protože Česká republika byla schopna poskytnout částečné statistiky o krocích, které v oblasti praní špinavých peněz podnikla, a pokročila ve zdokonalování právních předpisů ohledně praní špinavých peněz.

104. Podle statistik, které poskytlo MSp, se odhalování trestných činů praní špinavých peněz od roku 2010 zvýšilo. V letech 2009 a 2010 bylo v České republice odsouzeno za trestný čin praní špinavých peněz 21 fyzických osob. Jenom v samotném roce 2011 se počet odsouzených více než zdvojnásobil na 44 odsouzených fyzických osob. V roce 2012 bylo jen v prvním pololetí odsouzeno 30 osob. V žádném z těchto případů se však nejednalo o zahraniční podplácení jako predikativní (zdrojový) trestný čin.

105. Zdá se, že postih za praní špinavých peněz se také zvyšuje. Ve třinácti případech odsouzení za praní špinavých peněz v roce 2011 a v první polovině roku 2012 byly uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody. U šesti z nich se jednalo o tresty vyšší než pět let. Oproti tomu v letech 2009-2010 byly vyneseny pouze dva nepodmíněné rozsudky odnětí svobody a doba odnětí svobody byla v obou případech nižší než pět let. Obdobně se zvýšily peněžité tresty. V letech 2009 a 2010 byla mezi 21 odsuzujícími rozsudky za podplácení uložena pouze jeden peněžitý trest ve výši nižší než 2000 EUR. Oproti tomu bylo v roce 2011 a v první polovině roku 2012 vyneseno 11 peněžitých trestů, přičemž většina z nich nepřesáhla částku 2000 EUR, ale jeden z nich byl stanoven v rozmezí 8000 a 20 000 EUR. Opět se však nejednalo o případy zahraničního podplácení.

(c) Praní špinavých peněz v souvislosti s odhalováním a prevencí zahraničního podplácení

106. Ve druhé fázi Pracovní skupina doporučila České republice, aby vedla statistiky oznámení podezřelých transakcí, která vedla nebo napomohla vyšetřování a stíhání případů podplácení.⁸³ V době písemného vyhodnocení druhé fáze bylo toto doporučení pokládáno za nesplněné. Pracovní skupina také požádala Českou republiku, aby lépe poučila zpravodajské subjekty, včetně poskytnutí typologií praní špinavých peněz, podle nichž lze rozeznat predikativní (zdrojový) trestný čin podplácení.⁸⁴ V písemné zprávě o vyhodnocení druhé fáze bylo toto doporučení pokládáno za částečně splněné, protože Ministerstvo financí uspořádalo školení pro zpravodajské subjekty.

107. Finanční zpravodajskou jednotkou je v České republice Finančně analytický útvar (FAÚ) Ministerstva financí. Úřad odhaduje, že dostává přibližně 2000 hlášení o podezřelých transakcích ročně, které zatím vedly k přibližně 300 obviněním podaných českými orgány, které se většinou týkaly počítačové kriminality, daňových úniků nebo podvodů obecně. FAÚ také předal výsledky svého vyšetřování daňové správě a celním orgánům. Podle kritérií používaných při třídění hlášení

⁸⁰ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, Doporučení 14(b)

⁸¹ *tamtéž*, bod k dalšímu sledování 18 (f)

⁸² *tamtéž*, Doporučení 17

⁸³ Doporučení 8(c) Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky

⁸⁴ Doporučení 8(b) *tamtéž*

o podezřelých transakcích, se dosud neobjevilo hlášení o podezřelé transakci, která by nasvědčovala podplácení zahraničního veřejného činitele. Nebyla zaznamenána ani hlášení, která by se vztahovala k politicky exponovaným osobám.

108. Navzdory zdánlivě nízkému počtu existujících odborných podkladů k dané problematice nevypracovala FAÚ pro zpravodajské jednotky žádné typologie podplácení zahraničních veřejných činitelů nebo politicky exponovaných osob. FAÚ při návštěvě informoval, že pořádá školení a poskytuje konzultace o hlášení podezřelých transakcí většinou pro větší finanční instituce, avšak tyto semináře se nezabývají odhalováním zahraničního podplácení. FAÚ během návštěvy sdělil, že jen velmi málo subjektů žádá o rady ohledně zahraničního podplácení a politicky exponovaných osob, a že FAÚ nezaznamenal problém s hlášením o těchto problémech. Nízký počet hlášení podezřelých transakcí však může znamenat, že zpravodajské útvary nejsou dostatečně vnímavé k signálům o zahraničním podplácení, zejména v případech, v nichž figurují politicky exponované osoby. Příčinou může být nedostatek povědomí u zpravodajských subjektů, že podplácení zahraničních veřejných činitelů je predikativním trestným činem a nedostatek znalostí o politicky exponovaných osobách

109. Nízký počet hlášení o podezřelých transakcích vyvolává obavy ohledně možnosti odhalování zahraničního podplácení. ÚOKFK uvedl, že vyšetřování velké většiny tuzemských případů podplácení je zahájena z popudu hlášení od FAU. Nedostatek podobných hlášení ohledně zahraničního podplácení je proto možná překážkou v úsilí České republiky o odhalování trestné činnosti podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Komentář

Zvýšený počet projednávaných trestných činů praní špinavých peněz je sice obecně vzato chvályhodné, nadále trvá nedostatek řešených případů praní špinavých peněz založených na podplácení zahraničních veřejných činitelů. Tento nedostatek lze pravděpodobně přičíst slabinám při odhalování. I když FAÚ uvedl, že několik subjektů požádalo o rady ohledně zahraničního podplácení politicky exponovaných osob, hodnotitelé se domnívají, že české orgány by měly vyvinout větší iniciativu směrem k zajištění informovanosti zpravodajských subjektů o náznacích zahraničního podplácení, také formou školení o politicky exponovaných osobách. Domnívají se, že hlášení podezřelých transakcí by se mohlo stát důležitým zdrojem pro stíhání, včetně případů zahraničního podplácení. Hodnotitelé se zároveň domnívají, že Doporučení z druhé fáze 8(b) a 14(b) zůstávají zatím částečně nesplněná.

Hodnotitelé opakují doporučení Pracovní skupiny, aby Česká republika poskytla zpravodajským subjektům lepší odborné vedení, například aby jim poskytla aktualizované typologie k praní špinavých peněz, kdy je predikativním (zdrojovým) trestným činem podplácení. Hodnotitelé také opakují doporučení Pracovní skupiny, aby Česká republika přijala přiměřená opatření pro účinnější odhalování trestných činů praní špinavých peněz v souvislosti s případy zahraničního podplácení. Na závěr hodnotitelé doporučují, aby Pracovní skupina vyhodnotila postihování trestných činů praní špinavých peněz v souvislosti s podplácením zahraničních veřejných činitelů.

7. Požadavky na účetnictví, externí audit a podnikové programy dodržování zákonných požadavků a etiky

(a) Trestný čin zkreslování účetnictví

110. Zákon o účetnictví určuje standardy účetnictví v České republice a v rámci druhé fáze se zjistilo, že z velké části vyhovuje požadavkům článku 8(1) Úmluvy.⁸⁵ Zákon o účetnictví nařizuje, aby značné množství právních subjektů vedlo finanční výkazy, které poskytnou „věrný a poctivý obraz“ finanční situace subjektu a aby účetnictví bylo vedeno „správně, úplně, průkazně, srozumitelně, přehledně a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů“.⁸⁶ Zákon o účetnictví také zakazuje účty vedené mimo účetní knihy.⁸⁷ Jak vyplývá z informací druhé fáze, ukládání pokut účetním jednotkám za porušení zákona spadá do působnosti územních finančních úřadů.⁸⁸

111. Kromě správního deliktu zavádí § 254 TZ trestný čin zkreslování účetnictví.⁸⁹ Podle TZ je trestným činem (a) nevést účetnictví navzdory zákonné povinnosti, (b) vést účetnictví s nepravdivými nebo hrubě zkreslenými údaji, a (c) zničit, poškodit a zatajit údaje z účetnictví. Porušení tohoto ustanovení lze postihnout odnětím svobody ve výši šesti měsíců až tří let, zákazem činnosti a/nebo pokutou do výše 36,5 milionů Kč (1,46 milionů EUR).⁹⁰ Tento trestný čin se podle nového zákona, který zavádí trestní odpovědnost právnických osob, vztahuje na právnické osoby; sankce vůči právnickým osobám mohou být stanoveny do výše 1,46 miliardy Kč (58,6 milionů EUR).

(i) Postihování zkreslování účetnictví

112. Zpráva z druhé fáze požadovala po České republice, aby přijala náležitá opatření pro účinnější postih účetních deliktů podle zákona o účetnictví v souvislosti s případy podplácení.⁹¹ Pracovní skupina zjistila, že české orgány postrádají dostatek odbornosti a motivace pro postihování správních i trestních deliktů zkreslování účetnictví.⁹² Pracovní skupina se také zabývala potenciálem krajských a okresních policejních orgánů ohledně řešení případů zkreslování účetnictví. Podle písemné zprávy o plnění doporučení druhé fáze Česká republika na obavy Pracovní skupiny nereagovala, takže toto doporučení zůstalo nesplněné.

113. ÚOKFK odpovídá více za vyšetřování případů pokládáných za „významnější“, zatímco menší případy spadají pod krajské nebo okresní orgány. Během návštěvy ÚOKFK odhadoval, že pod jeho pravomoc by spadaly případy, v nichž jde o více než 150 milionů Kč (5,9 milionů EUR). Česká republika usiluje o zlepšení odbornosti a motivace k uplatňování ustanovení o zkreslování účetnictví. Jak je popsáno v předchozích kapitolách 4 a 5.a., zřídil ÚOKFK v rámci Policie České republiky síť finančních odborníků v návaznosti na Analýzu účinnosti, kterou zpracoval Analytický útvar. V této síti působí minimálně jeden odborník na okresní úrovni a jeden útvar finančních specialistů na krajské úrovni. Na národní úrovni má navíc každý útvar svou vlastní sekci finančních odborníků.

⁸⁵ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odstavce 75, 201.

⁸⁶ §§ 7 a 8 zákona o účetnictví.

⁸⁷ Viz výňatky z právních předpisů v Příloze 4. Viz také Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 75.

⁸⁸ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 203.

⁸⁹ § 254 TZ je stejné ustanovení jako § 125 TZ, kterým se zabývala Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 202. Ustanovení bylo přečíslováno, když v lednu 2010 vstoupil v účinnost nový TZ.

Viz výňatky z právních předpisů v Příloze 4.

⁹⁰ *tamtéž*, odst. 206.

⁹¹ *tamtéž*, Doporučení 15(a).

⁹² *tamtéž*, odst. 205.

Podle ÚOKFK je výsledkem tohoto opatření čtyřnásobný nárůst zajištěných finančních obnosů. ÚOKFK očekává, že finanční odborníci se čím dál víc uplatní i v případech zahraničního podplácení.

114. Celkově se postihování trestného činu zkreslování účetnictví podle TZ od roku stabilně zvyšuje, i když se toto úsilí netýká zahraničního podplácení. Podle statistiky Ministerstva spravedlnosti odsoudily české orgány za trestný čin zkreslování účetnictví 72 fyzických osob v roce 2010, 102 fyzických osob v roce 2011 a 53 fyzických osob v první polovině roku 2012. Policejní statistiky, které vede ÚOKFK, dále vykazují, že v roce 2012 bylo zahájeno vyšetřování 367 trestných činů zkreslování účetnictví podle § 254 TZ, což je 30% nárůst oproti roku 2011. Jedno probíhající vyšetřování údajného zahraničního podplácení možná obsahuje i prvky zkreslování účetnictví, ačkoli se tento případ nachází pouze v předběžném stadiu vyšetřování (viz *Případ #1 – Případ zbrojařské společnosti*). Kromě tohoto probíhajícího vyšetřování v České republice zřejmě nebyl od doby druhé fáze hodnocení stíhán žádný případ zkreslování účetnictví ve spojitosti se zahraničním podplácením.

(ii) *Sankce za zkreslování účetnictví*

115. Ve druhé fázi Pracovní skupina doporučila České republice, aby zajistila, že trestní a správní postih za zkreslování účetnictví bude v praxi účinný, přiměřený a odrazující.⁹³ Pracovní skupina také doporučila, aby Česká republika vedla podrobnější statistiky o sankcích uplatněných v případech zkreslování účetnictví a aby se dále zabývala postihováním takových případů.⁹⁴ Písemná zpráva o plnění doporučení druhé fáze považuje tato doporučení za částečně splněná, protože Česká republika zvýšila maximální postih za trestné činy zkreslování účetnictví, avšak nezabývala se sankcemi vůči prázdným společnostem („shell entities“) (podrobněji viz dále). V té době Česká republika navíc neposkytla statistiky o trestech za zkreslování účetnictví.

116. Statistiky deliktů zkreslování účetnictví podle zákona o účetnictví vede Generální finanční ředitelství. V roce 2011 byly v 390 případech uloženy tresty v celkové výši 11 milionů Kč (440 000 EUR). V roce 2010 byly v 388 případech uloženy tresty v celkové výši 12 milionů Kč (480 000 Kč). V roce 2009 byly v 244 případech uloženy tresty v celkové výši 8,7 milionů Kč (348 000 EUR). Pokuty byly v zásadě uloženy za neschopnost vést účetnictví úplným a průkazným způsobem nebo neschopnost vést účetnictví jako takové, a za nedodržení povinností uložených správcem daní pro vedení účetních záznamů.

117. Sankce uvalené v praxi za trestné činy zkreslování účetnictví byly poměrně nízké (viz shora). Velká většina z 227 pravomocných rozsudků v období mezi rokem 2010 až polovinou roku 2012 uložila podmíněné tresty odnětí svobody ve výši necelého jednoho roku. Pouze 12 osob bylo odsouzeno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a 20 osobám byla udělena pokuta. Ale i tak bylo z 12 osob odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pouze 6 osob odsouzeno k trestu vyššímu než pět let.

118. Dalším obdobným problémem byla skutečnost, že zákon o účetnictví ukládal správní pokutu v maximální výši 3% nebo 6% z celkové hodnoty aktiv subjektu.⁹⁵ Pracovní skupina vyjádřila obavu, že sankce proti prázdné společnosti („shell entity“) s malými nebo žádnými aktivy by vedly k nepoměrně nízké pokutě. Česká republika novelizovala zákon o účetnictví a zavedla do něj způsoby určování výše aktiv v případech „nesouladu“ nebo kde „není možné zjistit skutečnou hodnotu aktiv“.⁹⁶ V takových případech stanoví hodnotu aktiv příslušný orgán kvalifikovaným odhadem. Tato novela však neřeší situace, kdy prázdná společnost vykazuje malá nebo žádná aktiva. V takových případech by se stále ještě

⁹³ *tamtéž*, Doporučení 15(b).

⁹⁴ *tamtéž*, Doporučení 17.

⁹⁵ *tamtéž*, odst. 208.

⁹⁶ § 37aa zákona o účetnictví.

ukládala nepoměrně nízká pokuta a použití kvalifikovaného odhadu by tento problém neřešilo. Jak Pracovní skupina zaznamenala ve druhé fázi⁹⁷, tímto způsobem by prázdna společnost, která slouží jako prostředek pro podplácení, pravděpodobně vedla nepravdivé účetnictví a protékaly by přes ni značné částky téměř beztestně.

Komentář

Ohledně doporučení 15(a) z druhé fáze jsou hodnotitelé potěšeni zvýšenou mírou postihu za trestné činy zkreslování účetnictví i skutečností, že zkreslování účetnictví je předmětem probíhajícího vyšetřování zahraničního podplácení. Hodnotitelé se domnívají, že doporučení 15(b) z druhé fáze nebylo dosud splněno, pokud jde o prázdné společnosti. Opakují tudíž doporučení Pracovní skupiny, aby Česká republika zajistila, že trestní a správní postih za zkreslování účetnictví v souvislosti s případy podplácení zahraničních veřejných činitelů bude v praxi účinné, přiměřené a odrazující.

Hodnotitelé dále doporučili České republice, aby plně využívala svou síť finančních specialistů, tak aby účinněji postihovala delikty uvedené v zákoně o účetnictví týkající se případů podplácení.

(b) Prevence a odhalování zahraničního podplácení za pomoci účetních a auditorů

(i) Zvyšování povědomí u účetních a auditorů

119. Doporučení 6(a) z druhé fáze vyzývalo Českou republiku, aby aktivně spolupracovala s profesionály z oblasti účetnictví a auditu za účelem zvyšování povědomí o zahraničním podplácení a podnítila tyto odborníky k vypracování zvláštního školicího programu o podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci jejich odborného vzdělávání a školicích systémů. V době Zprávy o plnění doporučení druhé fáze považovala Pracovní skupina toto doporučení za částečně splněné, protože i když Česká republika zahájila nějaké semináře a kurzy, nešlo o akce zaměřené zvláště na podplácení zahraničních veřejných činitelů nebo nebylo jasné, jaká byla jejich návštěvnost.

120. Podle diskutérů při návštěvě je informovanost o zahraničním podplácení mezi českými odborníky z oblasti auditu a účetnictví nízká. Jeden auditor uvedl, že při jedné školicí akci k zahraničnímu podplácení většina účastníků označila své znalosti o nebezpečí zahraničního podplácení za nízké. Komora auditorů potvrdila, že zahraniční podplácení vesměs není v oblasti zájmu auditorů v České republice a zástupce Komory auditorů České republiky potvrdil tento názor rozšířený mezi auditory.

121. Jde o to, že v oblasti zvyšování povědomí mezi auditory a účetními o zahraničním podplácení se toho moc neuskutečnilo. Auditorská komora sdělila, že v roce 2010 uspořádala pro české auditory školení k pravidlům etiky a praní špinavých peněz, ale poznamenala, že účast byla nízká a školení nebylo zaměřené zvláště na podplácení zahraničních veřejných činitelů. Český institut interních auditorů také pořádal několik setkání týkajících se obecně odhalování podvodů, z nichž se některé zvláště věnovaly korupci. A opět žádná z nich nebyla zaměřená konkrétně na zahraniční podplácení.

122. Pro prevenci a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů může být také překážkou nejasné vymezení, zda zahraniční podplácení zakládá skutkovou podstatu „podvodu“, který je možné ohlásit vedení společnosti. Podle mezinárodních účetních kritérií, které Česká republika přijala, se od českých auditorů požaduje, aby byli schopni rozeznat při provádění auditu riziko závažných nesprávných údajů z důvodu „podvodu“. Podle některých auditorů při návštěvě se pod slovem „podvod“

⁹⁷ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 211.

(v překladu do češtiny) obecně rozumí defraudace nebo zpronevěra, nikoli podplácení. Tito auditoři konstatovali, že mnozí čeští auditoři chápou podplácení jako zvláštní kategorii podvodu, na který by se nevztahovala mezinárodní účetní kritéria. Jeden auditor však tvrdil, že při školení v jeho firmě se auditoři učili, že podvod zahrnuje podplácení, a že tudíž nedorozumění z důvodu překladu je zanedbatelné.

123. Někteří auditoři se však nicméně vyjádřili, že povědomí o zahraničním podplácení se za posledních šest let zlepšilo díky zvyšující se poptávce po službách ve forenzním vyšetřování zahraničního podplácení. Auditoři přisuzovali nárůst práce informovanosti ze strany mezinárodních společností jako důsledek přijetí amerického zákona o zahraničních korupčních praktikách (US Foreign Corrupt Practices Act) nebo britského zákona o úplatkářství (UK Bribery Act). Nepřisuzovali možné zvýšení povědomí snahám české vlády. Proto se zvýšená informovanost vyskytuje spíše u mezinárodních společností působících v České republice, než u českých společností.

(ii) *Oznamování zahraničního podplácení ze strany účetních a auditorů*

124. Doporučení 6(c) z druhé fáze požadovalo po České republice, aby objasnila ohlašovací postupy pro auditory a zvýšila jejich povědomí v tomto ohledu. V době vyhodnocovací zprávy o plnění doporučení druhé fáze pokládala Pracovní skupina toto doporučení za nesplněné.

125. Čeští auditoři nejsou povinni hlásit podezření z podvodu orgánům činným v trestním řízení, ale musí podat interní hlášení vedení společnosti. § 21(5) zákona o účetnictví stanoví, že auditoři musí hlásit jakékoli skutečnosti, které „odůvodněně považují“ za trestný čin ekonomické povahy, včetně „trestných činů podplácení“, oprávněnému zastupujícímu orgánu i dozorčí radě společnosti.⁹⁸ Auditoři však mohou oznámit policii „skutečnosti nasvědčující možnému podplácení“; taková oznámení nejsou pokládána za porušení povinnosti mlčenlivosti ze strany auditora.⁹⁹

126. Auditoři při návštěvě zjevně neměli jasno ohledně svých oznamovacích povinností. Někteří auditoři tvrdili, že oznámení možného zahraničního podplácení orgánům činným v trestním řízení není vyžadováno, ale někteří tvrdili, že ano. Přesto někteří auditoři vysvětlili, že oznamovací povinnost je vyžadována interně vedením společnosti, ale pokud vedení společnosti nic nepodnikne, pak musí auditor podat oznámení orgánům činným v trestním řízení. Ohledně oznamovací povinnosti českých auditorů tak panuje všeobecný zmatek, který může být překážkou ve snahách odhalovat zahraniční podplácení.

127. Česká republika se domnívá, že právní úprava ohledně oznamovací povinnosti auditorů je jasná a vedle doprovodných předpisů platných pro české auditory je dostačující pro zajištění oznamování. Další vzdělávání a předávání těchto požadavků může zvýšit oznamování a odhalování zahraničního podplácení.

Komentář

Část X Doporučení z roku 2009 vyzývá členy Pracovní skupiny, aby zajistili, že účetní a auditorská pravidla a praktiky jsou „plně využívány, aby předcházely a odhalovaly podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodním obchodě“. Hodnotitelé se domnívají, že nízká úroveň povědomí o nebezpečí zahraničního podplácení mezi účetními a auditory může významně snižovat možnost odhalování rizik zahraničního podplácení prostřednictvím interních kontrolních systémů společností. Proto pokládají doporučení 6(a)

⁹⁸ Pokud společnost podléhá státní kontrole nebo kontrole České národní banky, musí být tyto skutečnosti nahlášeny také příslušnému kontrolnímu úřadu nebo České národní bance (zákon o účetnictví, § 21(3)).

⁹⁹ § 15 zákona o účetnictví.

z druhé fáze za dosud pouze částečně splněné a doporučují, aby Česká republika podnikla kroky ke zvýšení informovanosti o rizicích zahraničního podplácení mezi účetními a auditory.

Hodnotitelé se také zabývali nedostatkem informovanosti ohledně oznamovací povinnosti českých auditorů, které by mohlo být překážkou při odhalování zahraničního podplácení. V tomto ohledu pokládají doporučení 6(c) z druhé fáze za nesplněné. Doporučují proto, aby Česká republika provedla školení k vyjasnění oznamovacích povinností českých auditorů.

(c) Vnitřní kontroly, etika a programy compliance

128. Nedostatek vhodných programů compliance u českých společností, které by se zaměřily na nebezpečí zahraničního podplácení, vzbuzuje vážné obavy a odráží celkovou nedostatečnou pozornost, kterou česká vláda věnuje otázkám zahraničního podplácení v soukromém sektoru, včetně nedostatečné komunikace v této oblasti mezi vládou a soukromým sektorem, jakož i všeobecný nezájem v rámci soukromého sektoru, pokud jde o zahraniční podplácení. Nedostatek zájmu o rizika zahraničního podplácení dokládala skutečnost, že se ani jedna česká společnost nezúčastnila jednání v rámci návštěvy, navzdory pozvání, které česká vláda rozeslala mnoha společnostem buď přímo, nebo prostřednictvím českých obchodních asociací. Účetní a auditori při návštěvě uvedli, že ačkoli české společnosti obchodují v oblastech vysoce rizikových jurisdikcí, např. na Balkáně nebo Středním východě, rizika zahraničního podplácení v soukromém sektoru se téměř nezabývají. Jak dále uvádí odstavec 10.a., svědčí to také o nedostatečném úsilí české vlády zabývat se efektivně soukromým sektorem.

129. České společnosti, zejména české malé a střední podniky, vykazují, zdá se, největší nedostatky pokud jde o programy compliance. Zástupci z auditorských a účetních firem uvedli, že české společnosti vlastněné nadnárodními konglomeráty podle britského a amerického práva mají zřejmě protikorupční programy, které jim ukládají jejich mateřské společnosti. Avšak místní české společnosti – které nutně nemusejí podléhat britské a americké legislativě, avšak jsou vystaveny rizikům zahraničního podplácení – nemají programy compliance, které by tato rizika řešily. Auditori uvedli, že zatímco tyto společnosti mají programy compliance na papíře, v rámci vnitřního uspořádání společnosti nemají propracovaný způsob realizace těchto programů.

130. Tento nedostatek vnitřních kontrol zaměřených na zahraniční podplácení mezi českými společnostmi je obzvlášť závažný, protože v České republice byla nedávno zavedena odpovědnost právnických osob. Zavedení tohoto nového právního institutu mělo poskytnout skvělé možnosti ke zvýšení povědomí a rozšiřování informací o nezbytnosti vnitřních kontrol, etických programů a programů compliance a systémů prevence a odhalování úplatkářství, například šířením Praktické příručky pro společnosti uvedené v Příloze II k Protikorupčnímu doporučení z roku 2009. Bohužel se zdá, že v tomto ohledu nebyla vyvinuta žádná iniciativa, ať už ze strany českých úřadů nebo obchodních asociací. Během návštěvy tudíž právní odborníci zastávali jednotný názor, že české podniky si ve velké většině nejsou vědomy toho, že odpovědnost právnických osob by mohla být uplatněna na zahraniční podplácení a neudělaly v tomto ohledu skoro nic. Účastníci diskuze z řad občanské společnosti a obchodních asociací také souhlasili, že povědomí o odpovědnosti právnických osob je velmi nízké, i když některé obchodní asociace zaváděly programy zaměřené na vzdělávání společností o rizicích odpovědnosti právnických osob.

Komentář

Hodnotitelé jsou vážně znepokojeni nedostatkem odpovídajících programů compliance, které by se zaměřovaly na rizika zahraničního podplácení mezi českými firmami, zejména vzhledem k tomu, že určité české firmy podnikají ve vysoce rizikovém prostředí a průmyslových oblastech. Je to o to víc znepokojující s ohledem na skutečnost, že Česká republika nedávno

zavedla institut odpovědnosti právnických osob a nový trestný čin zahraničního podplácení. Doporučují proto, aby Česká republika podnikla urychlené kroky k prosazení vzdělávacích programů nebo opatření zvláště zaměřených na prevenci a odhalování činů zahraničního podplácení, zejména prostřednictvím Praktické příručky interních kontrol, etiky a programů compliance podle přílohy II Protikorupčního doporučení z roku 2009.

8. Daňová opatření pro boj s korupcí

131. Tento odstavec se zabývá implemenací ustanovení o daňově neodečitatelných položkách v Doporučení o daňových opatřeních pro další potlačování podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích z roku 2009 ("Doporučení k daním 2009"), včetně daňových opatření pro odhalování a oznamování zahraničního podplácení. Česká republika zakázala odečitatelnost úplatků z daní v roce 2001 a ohledně příslušných právních předpisů v tomto ohledu nezůstávají žádné nedořešené otázky (zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, § 25(1)(zf). Textem ustanovení a jeho prováděním se zabývala druhá fáze hodnocení.¹⁰⁰

(a) *Povědomí, prevence a odhalování prostřednictvím daňových úřadů*

132. Ve druhé fázi doporučila Pracovní skupina České republiky, aby zvýšila povědomí o zahraničním podplácení a neodečitatelnosti úplatků mezi daňovými inspektory, daňovými odborníky a soukromým sektorem.¹⁰¹ Toto doporučení bylo v době Zprávy o plnění doporučení druhé fáze pokládáno za splněné částečně, protože Česká republika nezvýšila informovanost o zahraničním podplácení a neodečitatelnosti úplatků mezi daňovými odborníky a soukromým sektorem.

133. Od doby vyhodnocení druhé fáze Česká republika nepodnikla kroky ke zvýšení povědomí o neodečitatelnosti úplatků z daní. Zástupci Ministerstva financí uvedli, že od doby zavedení tohoto ustanovení nebyly uspořádány žádné akce zaměřené na soukromý sektor, protože podle Ministerstva financí je zákon jasný a nepotřebuje další vysvětlování. České orgány vyjádřily názor, že pokud je zákon jasný, není třeba s ním daňové poplatníky dále seznamovat. Jak je uvedeno v předchozích odstavcích (viz odstavce 7 a 10), tento nedostatek komunikace se soukromým sektorem odráží všeobecně nízkou úroveň spolupráce mezi českými vládními úřady a soukromým sektorem. Doporučení 5(a) z druhé fáze zůstává tudíž nesplněno.

134. Jak uvádí Zpráva o plnění doporučení druhé fáze, Česká republika sdělila, že poskytla školení a návod daňovým kontrolorům podle Příručky OECD o korupci pro daňové kontrolory. Daňoví úředníci byli údajně také vyškoleni ohledně odhalování úplatkářství prostřednictvím daňového auditu při zahájení svého pracovního poměru. I přes toto proškolení však zástupci Ministerstva financí oslovení během návštěvy neprojevovali znalosti o možných náznacích zahraničního podplácení v daňových přiznáních a nebyli schopni vysvětlit, jak by daňový kontrolor odhalil v daňovém přiznání úplatkářství. Nebyli schopni uvést žádné signály zahraničního podplácení a mohli jenom všeobecně předpokládat, že daňoví kontrolori by ověřili všechny odpočty tak aby odpovídaly českým daňovým předpisům. Zdá se proto, že je třeba vyvinout další snahu o rozšíření Příručky OECD o korupci pro daňové kontrolory. Daňovým úředníkům je třeba poskytnout metodiku a školení k odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů.

¹⁰⁰ Viz Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, odst. 59.

¹⁰¹ *tamtéž*, Doporučení 5(a).

(b) Oznamování a sdílení daňových informací

135. Vnitrostátně může česká daňová správa samovolně informovat o náznacích zahraničního podplácení podle novely, která vstoupila v platnost 1. července 2008. Čeští daňoví správci jsou samozřejmě povinni oznamovat skutečnosti nasvědčující určitým druhům trestných činů, včetně daňových trestných činů a zahraničního podplácení.¹⁰² V době zpracování tohoto přehledu však daňoví kontrolori neoznámili žádné náznaky zahraničního podplácení, které by vedly k vyšetřování.

136. Česká republika v zásadě sdílí daňové informace v rámci dohod o dvojím zdanění a výměně daňových informací, které umožňují sdílení daňových informací pouze pro daňové účely. V roce 2012 česká vláda předložila Parlamentu ČR právní úpravu, která by umožnila, aby daňové informace a podklady v České republice mohly být použity v členských státech EU pro jiné účely než je správa a vymáhání daní v souladu s Nařízením EU č. 2011/16/EU. Tato právní úprava má být schválena v červnu 2013.

137. Česká republika podepsala 26. října 2012 Úmluvu o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech. Česká republika běžně nezahrnuje volitelné ustanovení článku 26 Vzorové daňové úmluvy OECD do svých bilaterálních smluv, ačkoli toto ustanovení v některých případech použila na žádost smluvního partnera.¹⁰³ Česká republika objasňuje, že tento článek nezařazuje do smluv tam, kde existují obavy, že informace poskytnuté Českou republikou jinému státu by mohla být následně poskytnuta třetímu státu k neoprávněným účelům pro (např. stíhání z politických důvodů).

Komentář

Nedostatek úsilí o zvýšení informovanosti soukromého sektoru o neodečitatelnosti úplatků je znepokojující a v českých firmách může mít za následek nepřipustné odečítání úplatků pro zahraniční veřejné činitele z daní. Tato obava se opírá o skutečnost, že čeští daňoví kontrolori se zjevně nevyznají ve způsobu, jakým mají zjišťovat úplatky, které jsou odečítány jako zákonné platby. Ačkoli hodnotitelé oceňují, že české orgány poskytly daňovým kontrolorům příručku v elektronické podobě, zjevně to pro zvyšování informovanosti a dostatečných znalostí nestačí. Hodnotitelé proto pokládají doporučení 5(a) z druhé fáze za částečně nesplněné a doporučují, aby Česká republika zvyšovala informovanost o neodečitatelnosti úplatků, zejména v soukromém sektoru. Doporučují také, aby Česká republika vyškolila daňové kontrolory v oblasti odhalování plateb úplatků, vydávaných za náklady uznatelné ze zákona.

Ohledně sdílení informací hodnotitelé doporučují, aby Česká republika zvážila zavedení opčního jazyka článku 26 Modelové smlouvy OECD o daních do všech budoucích bilaterálních smluv o daních, i ze své vlastní iniciativy, nikoli pouze na žádost druhé smluvní strany.

9. Mezinárodní spolupráce

138. V České republice existují dva ústřední orgány pro zpracovávání příchozích a odeslaných žádostí o vzájemnou právní pomoc (VPP): NSZ a MSp jsou příslušné pro vyřizování žádostí o vzájemnou právní

¹⁰² Viz ustanovení § 53(2), (3) daňového řádu.

¹⁰³ Článek 26 Modelové smlouvy OECD o daních stanovil, že přijímající stát může informace o daních využít pouze pro mimodaňové účely, pokud je to výslovně povolenou zasílajícím státem, a že tato daňová informace musí být pokládána za důvěrnou. V roce 2012 byl tento článek přepracován v novém znění, podle něhož může být získaná informace využita pouze pro mimodaňové účely za předpokladu, že takové využití umožňují právní předpisy obou států a příslušný státní orgán zasílajícího státu takové využití schválí.

pomoc podle článku 4.3 Úmluvy proti podplácení, kdy údajný trestný čin zahraničního podplácení spadá do příslušnosti několika smluvních stran Úmluvy a je zapotřebí prostřednictvím jednání určit nejvhodnější jurisdikci pro vedení sporu. NSZ je příslušné pro žádosti o vzájemnou právní pomoc podle článku 9 Úmluvy proti podplácení, ve stádiích předcházejících soudnímu řízení. Ministerstvo spravedlnosti je ústředním správním orgánem pro žádosti podle článku 9 ve všech následujících fázích a pro všechny žádosti týkající se extradice. Česká republika je také smluvní stranou mnoha multilaterálních a bilaterálních smluv o vzájemné právní pomoci, které umožňují přímý styk mezi soudními orgány ohledně poskytování vzájemné právní pomoci.

139. NSZ poskytuje pomoc státním zástupcům v oblasti mezinárodní spolupráce zejména formou 60ti stránkové Instrukce, která zdůrazňuje mechanismy dožádání a vyhovění žádosti o vzájemnou právní spolupráci.¹⁰⁴ Byla zpracována i Příručka pro státní zástupce, která obsahuje přehled smluv o vzájemné právní pomoci, které Česká republika uzavřela, jakož i konkrétní vzory, které mají státním zástupcům napomáhat při zpracovávání vypravovaných žádostí o vzájemnou právní pomoc. NSZ navíc organizuje regionální semináře se státními zástupci, při nichž se zabývá praktickými překážkami při vyřizování žádostí o vzájemnou právní pomoc. Pokud jde o MSP, to poskytuje pomoc soudům a pořádá každoroční školení pro soudce o vzájemné právní pomoci. Pořádají se také ad hoc semináře pro příslušníky policie.

140. České orgány vysvětlují, že z důvodu různých postupů, kterými mohou procházet žádosti o vzájemnou právní pomoc, není možné poskytnout kompletní údaje o přijatých a odeslaných žádostech o vzájemnou právní pomoc. Záznamy státních zastupitelství navíc neobsahují informace o trestných činech, u nichž byla vyžádána vzájemná právní pomoc. Statistiky o poskytnuté vzájemné právní pomoci ze strany České republiky ve vztahu k zahraničnímu podplácení tak nejsou k dispozici.

141. České úřady byly nicméně schopny vykázat, že nejméně čtyři došlé žádosti o vzájemnou právní pomoc se týkaly mezinárodního podplácení (buď podplácení zahraničních veřejných činitelů ze strany českých státních příslušníků, nebo podplácení českých veřejných činitelů ze strany státních příslušníků jiných států) nebo vymáhání majetku:

- Jedna žádost přišla ze státu, který není smluvní stranou Úmluvy, ve věci vymáhání majetku v držení veřejného činitele dožadujícího státu. Česká republika si od tohoto státu vyžádala dodatečné informace, které neobdržela.
- Dvě žádosti podaly dva státy, které nejsou smluvními stranami Úmluvy, a týkaly se případu zahraničního podplácení, v němž figurovala právnická osoba z České republiky. Na jednu z žádostí Česká republika odpověděla a druhou dožadující strana vzala zpět (*viz Případ #3 – Případ stavebního povolení podle článku 5.c Úvodu*).
- Několik žádostí zaslala jedna ze smluvních stran Úmluvy ohledně podezření na podplácení českého veřejného činitele (tj. případ tuzemského podplácení v České republice). Uskutečnily se schůzky státních zástupců obou zemí a úřadům dožadujícího státu byly informace poskytnuty.
- Dohoda o společném vyšetřovacím týmu s jinou smluvní stranou Úmluvy byla sjednána ohledně jiného případu podezření na podplácení českého veřejného činitele (tj. případ tuzemského podplácení v České republice).

142. V návaznosti na návštěvu byli hodnotitelé informováni, že během hodnotící návštěvy v jiném smluvním státě Úmluvy bylo zjištěno, že několik žádostí o vzájemnou právní pomoc bylo zasláno českým úřadům ze strany jiného smluvního státu Úmluvy ohledně podezření z podplácení ze strany obchodní

¹⁰⁴ Pokyn nejvyššího státního zástupce z 21. ledna 2010 o mezinárodní soudní spolupráci v trestních věcech.

společnosti z této druhé smluvní strany. Sedm z osmi žádostí bylo kladně vyřízeno. Jednu žádost české orgány zamítly z důvodu národní bezpečnosti. Aby mohly české úřady reagovat na tuto část žádosti, zaslaly v roce 2007 dodatečné dotazy zahraničním úřadům, ty však zůstaly nezodpovězeny. České úřady dále vysvětlily, že nepokládají záruky zahraničních ústředních orgánů za dostatečné, aby zajistily, že poskytnutá informace bude použita pouze pro účely trestního řízení, a nikoli pro účely civilního nebo arbitrážního řízení.

143. České státní orgány poukazují, že pro přípravu odpovědi na žádost o vzájemnou právní pomoc je všeobecně zapotřebí termínu tří až čtyř měsíců, i když naléhavé případy lze vyřídit i během několika dnů. České orgány uvedly příklady žádostí ohledně příkazů k zajištění ve vztahu k daňovým podvodům a praní špinavých peněz (které se netýkaly zahraničního podplácení), které se jim podařilo vyřídit během pár dnů. České orgány dále sdělily, že obvyklé důvody pro odmítnutí vzájemné právní pomoci se týkají obav v oblasti lidských práv v dožadujícím státě.

144. Pokud jde o ustanovení o vzájemné právní pomoci ve vztahu k právníkům osobám, vysvětlily české orgány, že vstup v účinnost zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právníků v roce 2012 podstatně rozšířil možnosti poskytování vzájemné právní pomoci v takových řízeních. Ještě před rokem 2012 se nicméně ustanovení o vzájemné právní pomoci vztahovalo i na právníky osoby, i když v omezeném rozsahu. Pro činy spáchané právníky osobami do roku 2012 mohla být vzájemná právní pomoc poskytnuta pouze pro právní úkony, na něž se nevztahuje uplatnění oboustranné trestnosti (např. výslech svědků). Pokud je uplatněna oboustranná trestnost (např. domovní prohlídky, zajištění nebo zadržení), nemohou být prostředky vzájemné právní pomoci uplatněny.¹⁰⁵

145. Jak již bylo projednáno v rámci druhé fáze, stále není jasné, zda by Česká republika byla schopna poskytnout v plném rozsahu vzájemnou právní pomoc v trestních řízeních proti právníkům osobám.¹⁰⁶ České orgány se domnívají, že jejich systém poskytování vzájemné pomoci v civilních věcech by byl sto se vyrovnat s jakýmkoliv požadavky a vysvětlují, že dosud nebyly vzneseny žádné námitky v tomto ohledu. Právní úprava vzájemné právní pomoci v civilních věcech však byla v rámci druhé fáze shledána jako nedostatečná v určitých ohledech, zejména protože neumožňuje použití důležitých vyšetřovacích opatření, jako jsou prohlídky a zajištění.¹⁰⁷ To může vyvolat otázky ohledně souladu s článkem 9 Úmluvy, protože několik smluvních stran Úmluvy (např. Německo a Itálie) může za zahraniční podplácení vést proti právníkům osobám pouze civilní nebo správní řízení.

146. Ohledně probíhajících žádostí české orgány vysvětlily, že někdy čelí značným obtížím při získávání vzájemné právní pomoci, i ze strany smluvního státu Úmluvy. Například v jednom případě týkajícím se podplácení zahraničních veřejných činitelů ze strany české soukromé osoby bylo vyšetřování přerušeno na čtyři roky z důvodu neposkytnutí odpovědi na žádost o vzájemnou právní pomoc ze strany domovského státu zahraničních veřejných činitelů (*viz Případ #2 – Případ podniku na zpracování kaka**v kapitole 5c Úvodu*). V jiném případě podezření z podplácení českého veřejného činitele ze strany významné zbrojařské společnosti z členského státu Úmluvy Česká republika sdělila, že čekala 21 měsíců na důkazy, nebo jakoukoli formu odpovědi ze strany dožádaného státu.

Komentář

Hodnotitelé chválí české ústřední orgány za aktivitu při školení a podpoře státních zástupců a soudců v oblasti vzájemné právní pomoci. Doporučují však, aby Česká republika vedla statistiky o formálních žádostech o vzájemnou právní pomoc, které byly doručeny,

¹⁰⁵ Viz rozprava k této otázce v odst. 133 Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky.

¹⁰⁶ Viz čl. 134 tamtéž.

¹⁰⁷ Viz tamtéž.

odeslány a zamítnuty, tak aby bylo možné přesněji rozeznat poměr těch žádostí, které se týkají zahraničního podplácení. Hodnotitelé dále upozorňují, že české orgány nebyly schopné poskytnout úplnou vzájemnou právní pomoc jedné smluvní straně Úmluvy v souvislosti s vyšetřováním zahraničního podplácení z důvodů národní bezpečnosti. Ačkoli hodnotitelé berou na vědomí zdůvodnění české strany, domnívají se, že Pracovní skupina by měla toto dále sledovat, aby se ujistila, že Česká republika jedná v souladu se svými závazky podle článku 9 Úmluvy.

Hodnotitelé uznávají, že získávání účinné vzájemné právní pomoci je horizontální otázkou, která má dopad na mnoho smluvních stran Úmluvy proti podplácení. S ohledem na chybějící statistiky v České republice a na omezené množství informací ze strany příslušných smluvních stran Úmluvy ohledně efektivity reakcí České republiky na žádosti o vzájemnou právní pomoc ve vztahu k případům zahraničního podplácení, je obtížné přiměřeně zhodnotit tento bod.

Pokud jde o poskytování vzájemné právní pomoci ohledně správních a civilních řízení proti právníkům osobám, článek 9 Úmluvy stanoví, že každá smluvní strana "bude, v nejvyšším možném rozsahu podle jejího právního řádu a příslušných smluv a dohod, poskytovat okamžitou a účinnou právní pomoc jiné smluvní straně pro [...] trestní řízení v rozsahu daném touto Úmluvou vedené smluvní stranou proti právnícké osobě." Pokud by cizí stát mohl vést proti právnícké osobě pouze civilní nebo správní řízení ve věci zahraničního podplácení, nemohla by Česká republika v takových řízeních poskytnout právní pomoc v plném rozsahu. Hodnotitelé proto České republice doporučují, aby přijala přiměřené kroky, kterými zajistí, že široký záběr vzájemné právní pomoci, včetně prohlídek a zajištění, vyhledávání a odčerpání výnosů z trestné činnosti, bude moci poskytnout u civilních a správních řízení proti právnícké osobě ve věci zahraničního podplácení cizímu státu, jehož právní řád nepřipouští trestní odpovědnost právníků osob. Konstatují také, že zde jde o horizontální otázku mezi smluvními stranami Úmluvy.

10. Povědomí veřejnosti a oznamování zahraničního podplácení

147. Tato část zprávy se zabývá úsilím České republiky o zvýšení povědomí ve veřejném a soukromém sektoru. Zaměřuje se také na zlepšení oznamování podezření ze zahraničního podplácení a ochranu oznamovatelů v České republice. Povědomím a úsilím o potírání zahraničního podplácení ze strany společností a podnikatelské komunity prostřednictvím korporátních opatření compliance se zabývá odstavec 7.c.

148. V rámci druhé fáze,¹⁰⁸ bylo vydáno doporučení, aby Česká republika (a) zvýšila prioritu problému podplácení zahraničních veřejných činitelů ve svých protikorupčních aktivitách; (b) zapojila do těchto aktivit nevládní organizace (NGO), obchodní organizace a podniky; a (c) zajistila, aby české soukromé osoby i společnosti, které působí v zahraničí, se blíže seznámily s problematikou zahraničního podplácení a nebezpečím, kterému jsou vystaveny ze strany zahraničních veřejných činitelů, kteří požadují úplatek. Toto bylo pokládáno za částečně splněné v rámci vyhodnocení druhé fáze, protože Česká republika vyvinula značnou snahu o zvýšení povědomí o zahraničním podplácení v rámci veřejného sektoru, avšak dostatečně nezvýšila povědomí v rámci soukromého sektoru.

(a) Prevence, odhalování a povědomí o zahraničním podplácení

149. Povědomí o rizicích zahraničního podplácení a o Úmluvě je v České republice poměrně nízká. I když Česká republika podnikla některá protikorupční opatření ve veřejném sektoru, mnohá z nich byla

¹⁰⁸ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, Doporučení 1.

zaměřená na potírání tuzemského podplácení nebo korupce jako celku. Zdá se, že tato snaha byla primárně zaměřena na veřejný sektor. Velké znepokojení působí nedostatek informovanosti mezi českými podnikateli a soukromými osobami a nedostatek znalostí, jak se těmto rizikům postavit. Tento nedostatek povědomí se konkrétně projevil ve skutečnosti, že se k jednání v rámci návštěvy nedostavily žádné české podnikatelské společnosti, navzdory skutečnosti, že české úřady rozeslaly pozvánky 12 společnostem v dostatečném časovém předstihu před návštěvou, jakož i několika dalším společnostem, prostřednictvím českých obchodních asociací. Zneklidňující je také postoj některých českých ministerstev, která zvyšování povědomí o zahraničním podplácení v soukromém sektoru nepovažují za svou prioritu a/nebo v jejich kompetenci. Jak uvádíme níže, tento nedostatek však může být rovněž způsoben nedostatkem ochoty ze strany soukromého sektoru spolupracovat s vládními orgány.

150. Česká republika také podnikla kroky vedoucí ke zvýšení povědomí ve veřejném sektoru. Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) rozeslalo informaci ohledně oznamování zahraničního podplácení všem velvyslanectvím a konzulátům a rozšiřuje svůj školicí program pro všechny vedoucí misí, velvyslanectví, konzulátů o otázky týkající se korupce. MZV také přijalo jednoroční protikorupční plán zaměřený na korupci ve (1) veřejných zakázkách, (2) vystavování víz, a (3) zvyšování nebo posilování povědomí zaměstnanců. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) sdělilo, že standardizované vzdělávání úředníků zahrnuje školení ohledně korupce, i když není jasné, zda se školení vztahuje pouze na pasivní korupci nebo se zabývá také aktivního podplácením zahraničních veřejných činitelů.

151. Česká republika také vyvinula určité úsilí ke zvýšení informovanosti soukromého sektoru, avšak toto úsilí je zaměřeno na korupci v obecném smyslu, nebo se soustředí na tuzemské podplácení. Konalo se několik konferencí na podporu sociální odpovědnosti firem a MPO zřídilo odborný útvar pro sociální odpovědnost firem. V roce 2010 vydalo Ministerstvo vnitra protikorupční příručku pro občany, která obsahuje rady, jak a kde oznámit korupci.¹⁰⁹ Toto úsilí je však v zásadě určeno především na řešení tuzemské korupce a nezabývá se konkrétně zahraničním podplácením; některé tyto aktivity se zabývají korupcí pouze okrajově. V letech 2011-2012 přijala česká vláda Protikorupční strategii s 88 konkrétními kroky, včetně školení a vzdělávání o prevenci korupce ve veřejném sektoru. Z těchto 88 kroků je koncem tohoto dvouletého období považováno 73 za splněné. V lednu 2013 přijala česká vláda novou Protikorupční strategii pro období let 2013-2014: „Od korupce k integritě“. Tato nová strategie obsahuje opatření, která nebyla ještě úplně splněná podle předchozí Strategie, a zároveň i nová opatření, vypracovaná na základě analýzy. Opatření, které je třeba podle nové Strategie implementovat, se zaměřují na témata jako integrita ve veřejném sektoru, vyšetřování a stíhání korupce, a posilování protikorupčních opatření v soukromém sektoru. I když by se některá z těchto opatření dala aplikovat na potírání úplatkářství obecně, strategie se opět z větší části zaměřuje na domácí korupci a nikde se přímo nezmiňuje o zahraničním podplácení. Členové vlády, vedoucí dalších ústředních orgánů státní správy a ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů musí informovat o plnění Protikorupční strategie místopředsdkyni vlády.

152. Jelikož se na jednání v rámci návštěvy nedostavily žádné firmy, nebyla příležitost požádat je o jejich názory ohledně rizik zahraničního podplácení. Nepřítomnost těchto společností se však během návštěvy stala hlavním námětem různých skupinových diskuzí, zejména ze strany právníků, odborníků na účetnictví a zástupců občanské společnosti. Účastníci diskuzí z okruhu nevládních organizací v rámci návštěvy konstatovali obecný nedostatek povědomí o zahraničním podplácení na straně společností a soukromých osob, které podnikají v zahraničí. Zaznamenali, že soukromý sektor je ve vztahu k zahraničnímu podplácení buď nevědomý, nebo apatický, což je částečně dáno tím, že se firmy necítí být ohroženy stíháním za zahraniční podplácení ze strany českých úřadů. Jako ukázkou nízké úrovně uvědomování si tohoto nebezpečí jedna obchodní asociace uvedla, že při pravidelných měsíčních setkáních českých společností, kde se diskutuje o zahraničním obchodě, se nikdy nejednalo o rizicích korupce.

¹⁰⁹ „Aktivity a praxe České republiky v oblasti prevence korupce“, UNODC.

Jiná obchodní asociace sdělila, že neuspořádala žádné školicí setkání k zahraničnímu podplácení, protože jejich členské obchodní společnosti o takový kurz neprojeví zájem.

153. Mnozí diskutující z nevládních organizací poznamenali, že zahraniční podplácení není pro českou vládu prioritou. Vyjádřili názor, že českou vládu zjevně nezajímá názor soukromého sektoru a že český soukromý sektor nepocituje důvěru vůči vládním úřadům. Podle některých účastníků diskuze je pravděpodobnější, že spíše cizí vlády než česká vláda, by byly ochotné pořádat prostřednictvím svých velvyslanectví v České republice akce zaměřené na zvýšení informovanosti o zahraničním podplácení.

154. Pasivní přístup ke zvyšování povědomí v rámci soukromého sektoru potvrdilo setkání hodnoticího týmu s představiteli české vlády. Například MZV vysvětlilo, že jeho hlavní kompetencí je vyškolit o protikorupčních otázkách své vlastní zaměstnance, a to se nevztahuje na firmy. Zástupci MZV prohlásili, že společnosti by měly vytvořit své vlastní školicí kurzy nebo se obrátit na Ministerstvo průmyslu a obchodu. CzechTrade a CzechInvest coby agentury spadající pod MPO, které pomáhají při exportu nebo investicích českých podniků do zahraničí, se diskuzí v rámci návštěvy nezúčastnily. Hodnoticí tým se také od jednoho českého právníka doslechl, že ministr spravedlnosti veřejně prohlásil, že česká vláda nebude pomáhat českým společnostem v oblasti odpovědnosti právnických osob. Podle ministra by si české firmy měly najímat právníky, kteří jim budou pomáhat. Celkový dojem z těchto prohlášení je takový, že české vládní úřady nepovažují zvyšování informovanosti soukromého sektoru za prioritu a zjevně obecně neprojevují ochotu navázat kontakt se soukromým sektorem – tato neochota může být vzájemná i ze strany podnikatelského prostředí.

155. Účastníci z vládních úřadů také vyjádřili pochybnosti o nutnosti zvýšit povědomí soukromého sektoru. Zástupci MZV odůvodňovali své chybějící zapojení tím, že riziko zahraničního podplácení je nízké, protože 80% českého exportu směřuje do zemí EU. Vysvětlili také, že podnikatelské kruhy nevyjádřily zájem o pomoc, a že české podniky se obecně zdráhají zapojovat ministerstva, zejména v tak citlivé oblasti jako je zahraniční podplácení. Obchodní asociace nicméně během návštěvy sdělily, že české společnosti působící v cizí zemi by se pravděpodobně obrátily se žádostí o podporu na místní české velvyslanectví, zejména pokud by obchod probíhal v neznámém právním prostředí. Zdálo by se tedy, že česká velvyslanectví jsou ve výhodné pozici, pokud jde o rady českým podnikatelským subjektům ohledně rizik zahraničního podplácení. Kromě toho může být důvodem zdánlivého nezájmu ze strany podnikatelského prostředí skutečnost, že české podniky si obecně nejsou vědomy výrazných korupčních rizik, kterým čelí při podnikání v zahraničí.

Komentář

Část III Protikorupčního doporučení z roku 2009 vyzývá členské státy, aby podnikly konkrétní a smysluplné kroky ke zvýšení povědomí ve veřejném a soukromém sektoru pro prevenci a odhalování úplatkářství. I když hodnotitelé berou na vědomí překážky, kterým české úřady čelí při zapojování soukromého sektoru, domnívají se nicméně, že by měly vyvinout úsilí k navázání kontaktů a vybudování vztahů s podnikatelským prostředím, například prostřednictvím spolupráce s obchodními asociacemi. Navzdory skutečnosti, že MZV a MPO, včetně agentur CzechTrade a CzechInvest, mají zdánlivě dobrou pozici k tomu, aby mohly oslovit podnikatelské prostředí, projevují pouze vlažné úsilí. Přetrvávající pasivní přístup českých vládních úředníků k možnosti zapojení soukromého sektoru je zřetelně neefektivní.

Hlavní hodnotitelé konstatují, že Doporučení 1 z druhé fáze bylo v době písemné zprávy o plnění doporučení druhé fáze pokládáno za částečně splněné. Hodnotitelé jsou však znepokojeni zřejmým nedostatkem povědomí v rámci soukromého sektoru

a nedostatečným zapojením českých úřadů v tomto ohledu. Hodnotitelé se obávají, že je třeba ještě mnohé vykonat pro úplnou implementaci především Doporučení 1(c) z druhé fáze hodnocení, které České republice uložilo, aby zajistila, že české soukromé osoby a společnosti, které podnikají v mezinárodním prostředí, byly lépe seznámeny s nebezpečím zahraničního podplácení. Hodnotitelé proto doporučují, aby Česká republika podnikla urychlené kroky ke zvýšení povědomí o trestném činu zahraničního podplácení mezi podnikatelskými subjekty působícími v zahraničí i ve veřejném sektoru, podle potřeby ve spolupráci s obchodními asociacemi.

(b) Oznamování zahraničního podplácení

156. Od roku 2010 Česká republika ukládá každé osobě oznamovací povinnost o trestných činech, včetně zahraničního podplácení. Podle § 368 TZ pokud se někdo „hodnověrným způsobem dozví“, že došlo k zahraničnímu podplácení, musí tento trestný čin „bez odkladu“ nahlásit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Za neoznámení trestného činu hrozí trest odnětí svobody až do výše tří let. Pokud má někdo věrohodné povědomí o tom, že dojde k zahraničnímu podplácení, může být tato osoba trestně stíhána za to, že zločinu nezabránila, pokud čin neoznámila orgánům činným v trestním řízení.¹¹⁰ Co se týče oznamovacích mechanismů, podle českých úřadů neexistuje podle § 368 TZ žádný zvláštní způsob pro oznamování ze strany jednotlivých občanů; taková oznámení mohou být například učiněna ústně přímo policejnímu orgánu. Anonymní oznámení, i když je možné, může být sporné ve světle trestní odpovědnosti za neoznámení; české orgány sdělily, že orgány činné v trestním řízení mají nicméně povinnost přijímat anonymní oznámení a věnovat jim náležitou pozornost.

157. Navzdory těmto povinnostem ze zákona se zdá, že oznamování zahraničního podplácení – a trestné činnosti obecně – není samozřejmostí. I když Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo vnitra provozuje horké linky pro veřejnost k oznamování korupce, oba úřady sdělily, že nikdy tímto způsobem neobdržely důvěryhodné tvrzení. Každopádně je pravděpodobné, že tyto horké linky jsou ve své podstatě zaměřené na odhalování úplatkářství českých veřejných činitelů. Neučinění oznámení trestného činu je navíc v České republice vyšetřováno nebo stíháno velmi zřídka. Jak rozvádí níže odstavec o ochraně oznamovatelů, v české společnosti panuje všudypřítomný negativní postoj k oznamování přečinů policii. Navzdory tomuto vnímání to však vypadá, že k oznamování přečinů dochází, protože Policie ČR uváděla oznamovatele (whistleblowers) jako primární zdroj pro zahájení vyšetřování (viz odstavec 5.a.(ii)).

158. Požadavky na povinnost oznamování se vztahují i na české veřejné činitele. Podle ustanovení § 8 TŘ veřejní činitelé jsou navíc povinni oznámit státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti, které nasvědčují spáchání trestného činu, včetně zahraničního podplácení. Česká republika nedávno přijala nový Etický kodex pro české úředníky a zaměstnance veřejné správy, který těmto úředníkům ukládá, aby “oznámili jakékoli korupční jednání nebo podezření na takové jednání, o němž se dozví z věrohodných zdrojů, svému nadřízenému nebo policejnímu orgánu”. Tento obecný kodex má každé ministerstvo nebo státní úřad zpracovat do svého příslušného vlastního kodexu. V této chvíli se mechanismus oznamování platný pro veřejné činitele liší v závislosti na interních pravidlech a postupech pro oznamování podle toho, jak je stanoví jednotlivé správní orgány. V návaznosti na návštěvu Česká republika sdělila, že se připravuje návrh zákona, který by obsahoval také oznamovací povinnost. Neexistují žádná ustanovení, která by konkrétně umožňovala veřejným činitelům informovat občanskou společnost nebo média, ani v případech, kdy orgány činné v trestním řízení nekonají.

¹¹⁰

§ 367 TZ

(c) Ochrana oznamovatelů

159. V rámci druhé fáze Pracovní skupina doporučila České republice, aby zvážila přijetí dodatečných opatření pro posílení ochrany oznamovatelů, která by podnítila zaměstnance k oznamování podezřelých případů zahraničního podplácení, aniž by se museli obávat odvety.¹¹¹ V době písemné zprávy o plnění doporučení druhé fáze bylo toto doporučení považováno za nesplněné.

160. Neexistuje žádná právní úprava, která by řešila ochranu oznamovatelů. Jiné právní úpravy poskytují pouze omezenou ochranu za oznamování. Český zákoník práce přiznává pouze obecnou ochranu před nespravedlivým propuštěním, avšak neřeší jiné způsoby odvetných opatření proti zaměstnancům, kteří nahlásí přestupek. Podle českého zákoníku práce může totiž zaměstnavatel okamžitě propustit zaměstnance obecně za „porušení povinnosti vyplývajících z právních předpisů“. To by se zřejmě dalo vyložit tak, že zaměstnavatelé mohou propustit zaměstnance za oznámení, učiněné policii, protože takové hlášení by bylo porušením zásad zachování mlčenlivosti. Chybějící ochrana oznamovatelů je obzvláště znepokojující, vzhledem k tomu, že neoznámení věrohodného povědomí o trestných činech je samo o sobě trestným činem, jak již bylo uvedeno shora.

161. České státní orgány v současnosti zkoumají, jak zdokonalit ochranu oznamovatelů. V roce 2012 Česká republika zřídila pracovní skupinu pro posílení ochrany oznamovatelů, která zpracovala analýzu regulatorního dopadu na ochranu oznamovatelů. Analýza regulatorních dopadů, která byla předložena vládě, navrhovala návrh čtyř legislativních předpisů (Antidiskriminačního zákona, Občanského soudního řádu, zákona o vojácích z povolání a zákona o ozbrojených silách), které by zajistily dodatečnou ochranu prostřednictvím antidiskriminačních zásad, spíše než zvláštní právní úpravou ochrany oznamovatelů. Nynější návrh by důkazní břemeno přesunul na zaměstnavatele, který se dopustil odvetného činu ve snaze dokázat, že čin zaměstnance se netýkal oznamování.

162. Zástupci občanské společnosti informovali, že veřejnost je odrazována od oznamování provinění z obavy před odvetou. Jeden představitel prohlásil, že oznamovatelé jsou nevyhnutelně propouštěni a mají problémy s hledáním nového zaměstnání kvůli své pokažené pověsti na trhu práce. V jednom podrobně medializovaném případě státní zaměstnanec, který oznámil korupci svého zaměstnavatele, inspektorátu životního prostředí, ministroví životního prostředí a ministerskému předsedovi, byl nakonec propuštěn. Strach z odplaty a nedostatek přiměřené ochrany oznamovatelů může bránit odhalování případů zahraničního podplácení. Čeští vyšetřovatelé během návštěvy sdělili, že současná úroveň ochrany oznamovatelů je nedostačující pro podporu oznamování případů korupce. Přestože podle vyšetřovatelů roste důvěra oznamovatelů v policii, získávají si vyšetřovatelé jejich důvěru jen velmi těžko.

163. Navzdory skutečnosti, že probíhají mnohá vyšetřování tuzemské korupce, vyjadřovali účastníci diskuze všeobecný názor, že oznamování je v české společnosti přijímáno velmi negativně. Mnozí diskutující tvrdili, že na oznamovatele se pohlíží jako na „donašeče“ a zrádce, spíše než na jednotlivce, kteří nahlas vyjadřují oprávněné znepokojení. Negativní vnímání oznamovatelů se však možná mění. Někteří diskutující uváděli nedávný případ oznamovatele, který by zvolen senátorem poté, co odkryl politickou korupci. V každém případě za předpokladu všeobecně negativního vnímání oznamování v české společnosti je rozhodující odpovídající právní ochrana těch, kteří vystoupí z řady.

Komentář

Hodnotitelé oceňují kroky, které Česká republika podnikla k přehodnocení svého právního rámce pro ochranu oznamovatelů. Doporučují, aby Česká republika bez prodlení pokračila

¹¹¹ Zpráva z druhé fáze hodnocení České republiky, Doporučení 2.

ve svém záměru o přijetí odpovídající ochrany oznamovatelů ve veřejném i soukromém sektoru. V tomto stadiu však pokládají Doporučení 2 z druhé fáze zatím za nesplněné.

11. Veřejná podpora

164. V rámci druhé fáze bylo České republice doporučeno, aby zajistila, že ustanovení ohledně uplatňování správních sankcí ze strany veřejných institucí, které jsou pověřené rozdělováním veřejných prostředků, budou využívána v přiměřených případech.¹¹² Toto doporučení bylo v době vyhodnocení druhé fáze pokládáno pouze za částečně splněné. Pracovní skupina se domnívala, že exportní úvěrové agentury celkově splnily podmínky doporučení, avšak zastávala názor, že agentury působící v oblasti veřejných zakázek a oficiální zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) nepodnikly dostatečné kroky.

(a) Veřejné zakázky

165. Česká republika implementovala Dohodu Světové obchodní organizace o veřejných zakázkách a obě Evropské směrnice o zadávání veřejných zakázek (2004/17/EC a 204/18/EC). Tyto dokumenty ukládají povinné vyloučení uchazečů o veřejnou zakázku, kteří byli odsouzeni za korupci a finanční trestné činy, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů.

166. Dne 1. dubna 2012 vstoupil v platnost zákon č. 55/2012 Sb., který novelizuje zákon č. 137/2006 Sb., za účelem zvýšení průhlednosti v procesu zadávání veřejných zakázek. Konkrétně § 53 tohoto zákona stanoví jako „základní kvalifikační předpoklad“, že uchazeč nebyl odsouzen za podplácení, včetně podplácení zahraničních veřejných činitelů. Fyzické a právnické osoby, které se účastní veřejné soutěže, by musely předložit výpis z trestního rejstříku a prokázat tak, že nebyly vyloučeny z veřejných dotací nebo jim nebyla zákázána účast na takových dotacích.¹¹³ Jelikož jsou rozhodnutí soudů anonymní, úřady odpovídající za zadávání veřejných zakázek samy o sobě nemají přístup do centrální databáze se seznamem fyzických a právnických osob odsouzených za úplatkářství. Pokud jde o mezinárodní seznamy vyloučených firem, úřady odpovědné za zadávání veřejných zakázek běžně neověřují seznamy vyloučených firem, které mají k dispozici mezinárodní finanční instituce.

167. Podle ustanovení § 120a zákona č. 137/2006 Sb., má poskytnutí nepravdivé informace o splnění „základních kvalifikačních předpokladů“ za následek postih ve formě vyloučení na dobu tří let, i k pokutě ve výši 20 milionů Kč (800 000 EUR). Úřad pro ochranu hospodářské soutěže odpovídá za tento správní postup vyloučení. Ministerstvo pro místní rozvoj odpovídá za centrální databázi, která obsahuje seznam společností vyloučených na základě § 120a, a která je veřejně přístupná na internetu. V době zpracování této zprávy byly v této databázi uvedeny čtyři firmy. Tento správní vylučovací postup se liší od trestních sankcí, které předpokládají ustanovení §§ 21 a 22 zákona č. 418/2011 Sb., podle nichž lze vyloučení uložit právnickým osobám na dobu trvání až 20 let (viz shora odstavec 3.b(ii) k českému režimu odpovědnosti právnických osob).

168. K existenci interních kontrol, etických programů, programů compliance a nástrojů prevence a odhalování úplatkářství se v průběhu výběrového řízení přihlíží, ale nemusejí to nezbytně být hlavní faktory při rozhodování o přidělení smlouvy o veřejné zakázce. Avšak i když existence takových programů a kontrolních mechanismů není součástí „základních kvalifikačních předpokladů“, mohly by být přidanou hodnotou ve prospěch jedné firmy, pokud se rozhoduje o dvou firmách v podobném postavení.

¹¹² Doporučení 16(b) Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky.

¹¹³ § 53(1)(a) zákona č. 55/2012 Sb.

169. Veřejné zakázky jsou výhradně v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj, jehož aparát tvoří české úřední osoby a podléhají tak stejné oznamovací povinnosti jako všichni státní úředníci (viz odstavec 10.b. o oznamovací povinnosti státních úředníků).

(b) Vývozní úvěry

170. Česká republika má dvě agentury pro exportní úvěry: Českou exportní banku (ČEB) a Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP). Jak se zdá, obě agentury si v oblasti potírání korupce vedou dobře. Zástupci ČEB a EGAP, kteří se zúčastnili diskuze během návštěvy, sdělili, že postup pro poskytnutí podpory formou exportního úvěru je u obou institucí shodný.

171. Obě agentury požadují po vývozcích a žadatelích, aby vyplnili prohlášení, že splňují protikorupční předpisy a jsou si vědomi následků v případě uvedení nepravdivých informací. ČEB a EGAP systematicky prověřují mezinárodní seznamy vyloučených firem u finančních institucí a od žadatelů požadují předložení výpisu z trestního rejstříku, aby tak prokázali, že za posledních pět let nebyli odsouzeni za podplácení. Před poskytnutím podpory jsou svědomitě provedena náležitá opatření, také pokud jde o odměny pro zprostředkovatele a jejich použití.

172. V oblasti interních kontrol nabádá ČEB vývozce a žadatele, aby si zřídili, využívali a vedli přehled náležitých řídicích kontrolních systémů ve zvláštní dokumentaci transakcí (tj. text ve všeobecných podmínkách). EGAP spoléhá na obecnější přístup, a poskytuje tyto informace na svých webových stránkách a v publikacích pro zákazníky.¹¹⁴

173. I když obě agentury jsou plně ve vlastnictví státu, jde prakticky o soukromé společnosti. Zaměstnanci ČEB a EGAP tudíž nepodléhají oznamovací povinnosti, která platí pro české státní úředníky. Zaměstnanci obou agentur jsou však povinni hlásit příslušným orgánům oprávněné podezření, že došlo k podplácení. Dodnes se však taková oznámení nevyskytla.

(c) Oficiální rozvojová pomoc

174. V době průběhu druhé fáze a písemného vyhodnocení druhé fáze se vedle MZV podílelo na vyplácení oficiální zahraniční rozvojové spolupráci (ZRS) deset ministerstev. Ve druhé fázi v roce 2006 bylo České republice doporučeno, aby zvýšila povědomí nevládních organizací (NGO) a společností, které se podílely na projektech z fondů ZRS, a veřejných činitelů, kteří odpovídají za správu ZRS.¹¹⁵ Toto doporučení bylo v době vyhodnocení druhé fáze v roce 2009 pokládáno pouze za částečně splněné. Pracovní skupina byla pouze částečně spokojená s realizací zvyšování informovanosti, které se zaměřilo pouze na NGO a veřejné činitele MZV.

175. Český systém ZRS prošel v letech 2007 až 2010 významnou proměnou. Zákon č. 151/2010 Sb. o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci vstoupil v účinnost 1. července 2010. Podle tohoto nového zákona je nyní spolupráce v rámci ZRS v kompetenci MZV. O humanitární pomoc se dělí MZV a Ministerstvo vnitra. Zákonem č. 151/2010 Sb. byla také zřízena Česká rozvojová agentura (ČRA), která je koordinátorem bilaterálních projektů se zeměmi, které jsou určeny jako prioritní pro poskytnutí pomoci;¹¹⁶ u těchto bilaterálních projektů hrají významnou roli i zastupitelské úřady

¹¹⁴ Viz jednotlivé odpovědi české strany na Přehled opatření přijatých za účelem potlačování podplácení v oficiálně podporovaných exportních úvěrech.

¹¹⁵ Viz doporučení 4(a) a (b) Zprávy z druhé fáze hodnocení České republiky.

¹¹⁶ Prioritními zeměmi jsou: Afganistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldávie, Mongolsko (prioritní země s programy spolupráce); a Kambodža, Gruzie, Kosovo, Palestinské autonomní území a Srbsko (prioritní

v prioritních zemích, které v průběhu projektu plní roli partnerů, pověřených kontrolou nad realizací programu.

176. V roce 2011 poskytla Česká republika oficiální zahraniční rozvojovou spolupráci (ZRS) v hodnotě 250,46 milionů USD, formou multilaterální i bilaterální rozvojové pomoci, přičemž multilaterální pomoc převyšovala pomoc bilaterální (69% k 31%). Česká rozvojová spolupráce je značně uvolněná (80% až 90%) – *(tj. bez závislosti na využití poskytnutých prostředků pro dodávky z donorského státu-pozn.překl.)*. Z hlediska teritoriální struktury ZRS jsou největšími příjemci asijské státy, kam směřuje 37% české bilaterální pomoci. Mezi další velké příjemce české ZRS patří země jihovýchodní a východní Evropy. Objevuje se pozitivní trend stálého zvyšování příspěvků ZRS v oblasti sub-saharské Afriky, i když se dosud omezuje na 11% z celkových bilaterálních příspěvků ZRS, poskytovaných ze strany České republiky. V roce 2011 patřily mezi největší příjemce české ZRS Afganistán, Mongolsko, Moldávie, Bosna a Hercegovina a Srbsko. Vedle geografických kritérií definuje Česká republika ve své Strategii rozvojové spolupráce na léta 2010-2017 prioritní oblasti rozvoje, který je založen na zkušenosti a odborných znalostech, zejména s přihlédnutím k procesu politických, ekonomických a sociálních změn. Pro další období od roku 2010 rozlišila Česká republika pět prioritních oblastí, které jsou předmětem rozvojové spolupráce: životní prostředí, zemědělství, sociální rozvoj, ekonomický rozvoj a podpora demokracie, lidských práv a sociální změny. Prevence korupce je součástí této poslední prioritní oblasti.¹¹⁷

177. Tam kde existují obavy z korupce, je do všech dodavatelských smluv, jakož i do hlavních dokumentů, kterými se řídí projekty ZRS, zahrnuta protikorupční doložka, která se přímo odvolává na Úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů. MZV také pořádá jednou nebo dvakrát za rok regionální semináře za účelem zvýšení informovanosti o problémech korupce mezi NGO a podniky. Tyto semináře mívají podle informací MZV obecně vysokou návštěvnost. Jak je uvedeno shora, pracovníci velvyslanectví, kteří mají od MZV pokyn ke sledování ZRS v prioritních zemích, procházejí zvláštním školením o programu pomoci i o protikorupčních opatřeních.

178. Plnění podmínek náležité opatrnosti je v kompetenci České rozvojové agentury (ČRA). ČRA zajišťuje rozšiřování informací ohledně zadávání veřejných zakázek (k zaručení otevřené soutěže), a kontroluje prostředí žadajících firem (včetně jejich finanční situace a podnikatelské minulosti). Postup ZRS při zadávání veřejných zakázek se řídí stejnými pravidly, která pro zadávání veřejných zakázek stanoví zákon č. 137/2006 Sb. Proto je “základním kvalifikačním předpokladem” pro získání smlouvy na zakázku z prostředků ZRS skutečnost, že žadatel nebyl odsouzen za podplácení, včetně zahraničního podplácení. Fyzické a právnické osoby, které se účastní veřejné soutěže, musí předložit výpis z trestního rejstříku, kterým prokážou, že nebyly vyloučeny nebo jim nebyl vysloven zákaz přijímat prostředky z veřejných dotací. Obdobně jako u procesu veřejných zakázek se nepřihlíží k seznamu vyloučených firem, které vedou mezinárodní finanční instituce. Náležitá opatrnost při přípravě smluv je svěřena externímu odbornému orgánu. Jakékoli podezření z korupce by mělo za následek okamžité zastavení průběhu přípravy.

179. Pokud jde o oznamovací povinnost, pracovníci MZV a ČRA jsou českými úředními osobami a proto podléhají stejným oznamovacím povinnostem jako všichni čeští státní úředníci (viz odstavec 10.b. o oznamovací povinnosti státních zaměstnanců).

země bez programů spolupráce). Bližší informace viz Strategie rozvojové spolupráce České republiky 2010-2017 na:

http://www.mzv.cz/file/762314/FINAL_Development_Cooperation_Strategy_2010_2017.pdf

viz Česká rozvojová spolupráce – 2011:

http://www.mzv.cz/file/876704/Czech_Development_Cooperation.pdf

Komentář

Hodnotitelé vítají novou právní úpravu o veřejných zakázkách, která stanoví jako „základní kvalifikační předpoklad“ pro získání veřejné zakázky, že žadatel nebyl odsouzen za podplácení. Vítají také rozhodnutí České republiky zefektivnit proces v rámci ZRS prostřednictvím zákona č. 151/2010 Sb., a také úsilí o systematictější uplatnění prevence podplácení jako součásti průběhu zadávání veřejných zakázek. Hodnotitelé proto pokládají Doporučení 16(b) z druhé fáze hodnocení za splněné v celém rozsahu.

Ohledně doporučení 4(a) a (b), vítají hodnotitelé úsilí, které MZV a ČRA vynakládají na zvýšení povědomí obchodních společností a nevládních organizací pořádáním seminářů v rozmezí jednoho nebo půl roku, i vkládáním odkazů na Úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů do všech podkladů ZRS. Povzbudily je i nedávné podněty na uspořádání školicích akcí pro zaměstnance českých zastupitelských úřadů v prioritních zemích ZRS, včetně protikorupční problematiky. Hodnotitelé proto pokládají doporučení 4(a) a (b) z druhé fáze za splněné v celém rozsahu.

Pokud jde o vyloučení firem odsouzených za podplácení z veřejných podpor (veřejné zakázky, exportní úvěry a ZRS), postrádají hodnotitelé systematický postup, který by umožnil všem úřadům nahlížet do centrální databáze odsouzených. Hodnotitelé proto doporučují, aby Česká republika zvážila zavedení systematického postupu, který by poskytl přístup k informacím o společnostech, které byly odsouzené za korupci, například formou národního registru vyloučených společností, tak aby se státním úřadům při uzavírání veřejných zakázek usnadnilo vyloučení těch podnikatelských subjektů, které byly odsouzeny za podplácení zahraničních veřejných činitelů.

C. DOPORUČENÍ A TÉMATA PRO DALŠÍ SLEDOVÁNÍ

180. Pracovní skupina o podplácení vítá přijetí obecného režimu odpovědnosti právnických osob v České republice. Oceňuje také objasnění role orgánů činných v trestním řízení, které jsou kompetentní pro vyšetřování a stíhání korupce a objasnění celkové odpovědnosti za oblast zahraničního podplácení svěřené ÚOKFK a NSZ, které se jeví jako dobře vybavené úřady pro řešení případů podplácení zahraničních veřejných činitelů. Pracovní skupina se proto těší na probíhající vyšetřování zahraničního podplácení i na všechny případy, které budou aktivně stíhané v budoucnosti. Pracovní skupina se však obává, že současný institucionální rámec pro orgány činné v trestním řízení by mohl mít za následek, že by vyšetřování a stíhání podplácení zahraničních veřejných činitelů mohlo být ovlivňováno faktory, které vylučuje článek 5 Úmluvy. Pracovní skupina je navíc znepokojena neúčastí českých společností při hodnotící návštěvě a tím, jak tato skutečnost odhaluje nízkou informovanost českého soukromého sektoru o problémech zahraničního podplácení. Pracovní skupina se domnívá, že prevenci a odhalování zahraničního podplácení lze zdokonalit zvýšeným zapojením českých společností, jakož i zapojením odborníků na účetnictví a audit, daňových odborníků, úřadů příslušných pro oblast praní špinavých peněz a oznamovacích subjektů. Současné plány na přijetí právní úpravy k ochraně ozamovatelnů by mohla též přispět k odhalování těchto případů.

181. Pokud jde o stávající doporučení z předchozích hodnotících fází, Česká republika plně implementovala doporučení 4(a) a (b), 8(c), 9(a), 13, 16(a) a (b) a 17 z druhé fáze. Česká republika částečně implementovala doporučení 1(a), (b) a (c), 5(a), 6(a), 8(b), 14(b), a 15(a), a (b). Doporučení 2 a 6(c) implementována nebyla.

182. Na základě zjištění obsažených v této zprávě o provádění Úmluvy proti korupci, Protikorupčního doporučení z roku 2009 a souvisejících dokumentů v České republice, Pracovní skupina závěrem: (1) předkládá následující doporučení na podporu implementace těchto instrumentů uvedených v části 1; a (2) a bude dále sledovat otázky uvedené v části 2. Pracovní skupina vyzývá Českou republiku, aby za rok (tj. v březnu 2014) poskytla ústní zprávu k plnění doporučení 1, 2, 9 a 10. Pracovní skupina vyzývá Českou republiku, aby do dvou let (tj. v březnu 2015) předložila písemnou navazující zprávu ke všem doporučením a následným otázkám. Pracovní skupina bude navíc dále podrobně sledovat snahy České republiky ohledně postihování podplácení zahraničních veřejných činitelů. V tomto ohledu vyzývá Českou republiku, aby poskytla informace o svých krocích k postihování podplácení zahraničních veřejných činitelů zahraničního v rámci ústní zprávy v březnu 2014 a písemné zprávy v březnu 2015.

1. Doporučení Pracovní skupiny

Doporučení k zajištění efektivity vyšetřování, stíhání a trestání zahraničního podplácení

1. S ohledem na trestný čin podplácení zahraničního veřejného činitele, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika zajistila, že v případě, kdy bude znovu zaveden institut účinné lítosti, nebude tento aplikovatelný na případy zahraničního podplácení, a Pracovní skupina bude informována o dalším vývoji ve věci [Úmluva, čl. 1].

2. S ohledem na vyšetřování a stíhání zahraničního podplácení, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. neustala v rozvíjení proaktivního přístupu směrem k probíhajícím případům vyšetřování zahraničního podplácení, stejně jako v případě jakýchkoliv podezření, která se mohou objevit [Úmluva, čl. 1, 2, 3 a 5];

b. přijala kroky, které povedou k posílení aktivity při odhalování zahraničního podplácení, zvláště pak skrze zapojení zainteresovaných subjektů v rámci orgánů zaměřených na potírání praní peněz (legalizaci výnosů), povolání věnující se účetnictví, auditu a daní, a soukromého podnikání [Úmluva, čl. 1, 2, 3 a 5];

c. poskytla školení pro státní zástupce tak, aby měli potřebné znalosti potřebné pro hodnocení existujících compliance programů právnických osob s ohledem na zákonný odkaz na opatření „která po nich lze spravedlivě požadovat“, tak jak je uveden v legislativě o odpovědnosti právnických osob [Úmluva, čl. 2 a 5]; a

d. navázala na úspěchy při zvyšování množství zajištěných výnosů trestné činnosti a využila získané zkušenosti v případech zahraničního podplácení tam, kde to bude vhodné [Úmluva, čl. 3 a 5].

3. S odkazem na úvahy podléhající režimu čl. 5 Úmluvy, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika přijala opatření, která povedou k zajištění vyšší nezávislosti státních zástupců tak, aby úvahy zakázané čl. 5 Úmluvy nebyly nikdy během rozhodování o věcech vyšetřování a stíhání připuštěny v případech zahraničního podplácení, včetně případů, kdy byly ve specifických případech vydány instrukce ve věci [Úmluva, čl. 5].

4. S odkazem na vzájemné poskytování právní pomoci v případech nadnárodní korupce, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika vedla statistiky o počtech formálně obdržných a odeslaných žádostí o vzájemnou právní pomoc, včetně specifikace trestných činů, na jejichž základě byla žádost obdržena či odeslána, a výsledku a času nutného pro vyřízení žádostí [Úmluva, čl. 9].

5. S odkazem na tresty uložené v případech nadnárodního podplácení, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. s ohledem na dohody o vině a trestu, zveřejnila, tam kde to bude vhodné a v souladu s použitelnými vnitrostátními pravidly, co nejvíce informací, včetně důvodů proč ve věci bylo vhodné uzavřít dohodu, fyzické a právnické osoby přijímající vinu, dohodnuté tresty, a podmínky dohody [Úmluva, čl. 1, 2, 3 a 5]; a

b. pokračovala ve sběru statistik o trestech uložených za případy podplácení, včetně případů uzavřených dohod o vině a trestu, tak, aby Pracovní skupina mohla zhodnotit, zda ukládané tresty za zahraniční podplácení jsou účinné, přiměřené a odrazující [Úmluva, čl. 3].

Doporučení zajišťující účinné předcházení a odhalování zahraničního podplácení

6. S odkazem na praní peněz, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. poskytla lepší odborné vedení povinným entitám, například vývojem aktuálních typologií o praní peněz, kdy zahraniční podplácení je zdrojovým trestným činem, a poskytnutím školení ohledně politicky významných osob (politically exposed persons, PEPs) [Úmluva, čl. 7; Doporučení z roku 2009 III.(i)]; a

b. přijala odpovídající opatření k účinnějšímu vynucování trestného činu praní peněz (legalizace výnosů trestné činnosti) v souvislosti se zahraničním podplácením [Úmluva, čl. 7].

7. S odkazem na požadavky kladené na účetnictví, externí audit a compliance právnických osob, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. zajistila, že trestní a správní sankce za zkreslování účetnictví v souvislosti s případy zahraničního podplácení budou účinné, přiměřené a odrazující, zahrnující tzv. prázdné společnosti (shell entities) [Úmluva, čl. 8; Doporučení z roku 2009 X.A.(iii)];

b. plně využila síť specialistů na finanční šetření při efektivním vynucování trestných činů zkreslování účetnictví v souvislosti s případy podplácení [Úmluva, čl. 8; Doporučení z roku 2009 X.A.(iii)];

c. zvýšila povědomí o trestném činu zahraničního podplácení mezi zástupci účetní profese a auditu, včetně poskytnutí školení o (i) odhalování náznaků podezřelého jednání zahraničního podplácení; a (ii) vyjasnění ohlašovacích povinností mezi českými auditory, zejména ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení [Doporučení z roku 2009 X.B.], a

d. přijala bezodkladná opatření za účelem podpory interních kontrolních mechanismů, etiky a programů compliance nebo jiných opatření pro prevenci a odhalování zahraničního podplácení, berouce v úvahu Good Practice Guidance on Internal control, Ethics and Compliance [Doporučení z roku 2009 X.C. (i) a (ii), a Příloha II].

8. S odkazem na opatření v daňové oblasti, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. zvýšila úsilí o zvýšení povědomí o zahraničním podplácení a zákazu odpočtu úplatků mezi daňovou správou a soukromým sektorem [Doporučení z roku 2009 VIII.(i); Doporučení v daňové oblasti z roku 2009 I.(i)]; a

b. poskytla doplňující školení úředníkům daňové správy (kontrolorům) zaměřené na odhalování úplatků vykazovaných v daňových příznacích jako přípustné legální výdaje [Doporučení z roku 2009 VIII.(i); Doporučení v daňové oblasti z roku 2009 I.(i)].

9. S odkazem na zvyšování povědomí, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:

a. přijala bezodkladná opatření za účelem zvýšení povědomí a poskytla školení českým veřejným činitelům (úředním osobám) zaměřené na trestný čin zahraničního uplácení a jejich úlohu při komunikaci se soukromým sektorem (podnikateli), zvláště v případě institucí, které jsou pro komunikaci s podnikateli ve vhodném postavení jako např. Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, a české úřady/agentury zaměřené na podporu podnikání [Doporučení z roku 2009 III. (i)]; a

b. přijala, v součinnosti s podnikatelskými asociacemi tam, kde to bude vhodné, bezodkladná opatření za účelem zvýšení povědomí o trestném činu zahraničního podplácení mezi českými podnikateli působícími v zahraničí, také se zaměřením na malé a střední podniky [Doporučení z roku 2009 III. (i)].

10. S odkazem na ohlašování zahraničního podplácení, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika bez odkladu pokročila se záměrem přijmout taková vhodná opatření, která povedou k ochraně před diskriminujícím a kárným jednáním proti zaměstnancům veřejného a soukromého sektoru, kteří v dobré víře a základě přiměřených důvodů oznámili podezření ze zahraničního podplácení odpovědným orgánům [Doporučení z roku 2009 IX. (iii)].

11. S odkazem na poskytování veřejné podpory, Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika zvážila přijetí systematického přístupu umožňujícímu veřejným agenturám jednoduchý přístup k informacím týkajících se společností, kterým byly uloženy tresty za zahraniční podplácení, např. skrze zřízení národního registru společností se zákazem účasti na veřejných zakázkách [Doporučení z roku 2009 XI. (i)].

2. Oblasti, které Pracovní skupina bude dále sledovat

12. Pracovní skupina bude nadále sledovat následující oblasti na základě toho, jak se bude vyvíjet judikatura a praxe:

a. uplatňování ustanovení, která požadují, aby podplácení bylo spácháno (i) v souvislosti s „funkcí“ úřední osoby, a (ii) v souvislosti s „obstaráváním věcí obecného zájmu“;

b. uplatňování českého trestného činu zahraničního uplácení tak, aby pachatelé, kteří podplácejí skrze prostředníky byli odpovědní za trestnou činnost;

c. zda české orgány nespolehají na trestný čin nepřímého úplatkářství za účelem vyhnout se obtížím při dokazování trestného činu podplácení a souvisejících dopadů takové praxe na vymáhání trestného činu zahraničního podplácení;

d. zda návrh na znovuzavedení účinné lítosti zajistí, že účinná lítost se nebude vztahovat na případy zahraničního podplácení;

e. uplatňování odpovědnosti právnických osob, zvláště (i) uplatňování zákona na všechny typy právnických osob, včetně státem vlastněných a státem kontrolovaných entit; (ii) výklad jednání zaměstnanců „při plnění pracovních úkolů“; (iii) standard „spravedlivě požadovaných opatření“, kdy musí být prokázáno, že nebyla provedena obviněnou právnickou osobou; (iv) odpovědnost právnických osob

za činy spáchané spřízněnými právníckými osobami; (v) dopad účinné lítosti na odpovědnost právníckých osob v případě, že tato bude znovu zavedena;

f. ukládání trestů v praxi a uplatňování zajišťovacích mechanismů v probíhajících a budoucích případech zahraničního podplácení a zajištění, že tato opatření jsou uplatňována účinně, přiměřeně a mají odrazující účinek, včetně právníckých osob, které „vykonávají činnost mající strategický nebo obtížně nahraditelný význam na národní hospodářství“;

g. využití dohod o vině a trestu v případech zahraničního podplácení;

h. zda Česká republika je schopna plně poskytovat vzájemnou právní pomoc ve věcech zahraničního podplácení; a

i. vynucování trestného činu praní peněz (legalizace výnosů trestné činnosti), kdy zahraniční podplácení je zdrojovým trestným činem.

**PŘÍLOHA 1 - DOPORUČENÍ ČESKÉ REPUBLICE Z DRUHÉ FÁZE A ZHODNOCENÍ
IMPLEMENTACE PRACOVNÍ SKUPINOU O PODPLÁCENÍ V ROCE 2009**

Doporučení druhé fáze hodnocení		Zhodnocení pokroku Pracovní skupinou 2009
Prevence, odhalování a informovanost o podplácení zahraničních veřejných činitelů		
1. V oblasti <u>všeobecného zvyšování informovanosti</u> o Úmluvě a podplácení zahraničních veřejných činitelů doporučuje Pracovní skupina, aby Česká republika:		
(a) kladla ve svých protikorupčních aktivitách větší důraz na podplácení zahraničních veřejných činitelů,		částečně splněno
(b) zajistila účast nevládních organizací, organizací podnikatelů i firem na těchto aktivitách, a		částečně splněno
(c) zajistila větší informovanost českých občanů a firem s mezinárodní působností o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o tom, že jsou vystaveni riziku vyžadování úplatků ze strany zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).		částečně splněno
2. V oblasti <u>oznamování</u> případů podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika zvážila přijetí dalších opatření na posílení ochrany informátorů s cílem motivovat zaměstnance k oznamování podezření na podplácení zahraničních veřejných činitelů bez obav z represálií (revidované Doporučení I).		nesplněno
3. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>exportních úvěrů</u> Pracovní skupina doporučuje, aby byla Česká exportní banka aktivnější při zvyšování informovanosti svých zaměstnanců, klientů a potencionálních klientů o podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).		splněno
4. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>oficiální rozvojové pomoci (angl. zkratka ODA)</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika realizovala další aktivity pro zvýšení informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů u:		
(a) podniků a nevládních organizací podílejících se na projektech financovaných v rámci oficiální rozvojové pomoci, a		částečně splněno
(b) veřejných činitelů zabývajících se správou rozvojové pomoci, včetně těch, kteří nepracují na Ministerstvu zahraničních věcí (revidované Doporučení I).		částečně splněno
5. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>daňových kontrol</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:		
(a) vyvíjela větší úsilí při zvyšování informovanosti daňových kontrolorů, daňových odborníků a soukromého sektoru o podplácení zahraničních veřejných činitelů a o zákazu vykazovat úplatky jako nákladové položky,		částečně splněno
(b) pořádala školení pro daňové kontrolory o odhalování poskytnutých úplatků, jež jsou nezákonně vykazovány jako řádné nákladové položky, a		splněno
(c) rozeslala do češtiny přeloženou Příručku OECD o povědomí daňových kontrolorů o korupci všem daňovým kontrolorům. Pracovní skupina také doporučuje České republice, aby provedla změny ve své legislativě a zrušila omezení, která nedovolují českým daňovým úředníkům oznamovat orgánům činným v trestním řízení případy podplácení zahraničních veřejných činitelů odhalené během daňových kontrol (revidované Doporučení I a IV).		splněno
6. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>vedení účetnictví a auditů</u> v soukromém sektoru Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:		
(a) aktivně spolupracovala s účetní a auditorskou profesí při zvyšování informovanosti o podplácení zahraničních veřejných činitelů a podporovala tyto profese při vytváření konkrétních programů školení o podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci systémů jejich profesního vzdělávání		částečně splněno

a výcviku (revidované Doporučení I),	
(b) zvážila zavedení ustanovení, podle kterého by měli externí auditoři povinnost oznamovat příslušným orgánům skutečnosti svědčící o možném nezákonném činu podplácení (revidované Doporučení V.B.iv), a	splněno
(c) upřesnila postup pro auditory při poskytování informací na požádání orgánů činných v trestním řízení a zvýšila informovanost auditorů o tomto postupu (revidované Doporučení I).	nesplněno
7. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>vedení účetnictví a auditů ve veřejném sektoru</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Nejvyšší kontrolní úřad zvýšil informovanost svých pracovníků o podplácení zahraničních veřejných činitelů a školil své pracovníky v tom, jak odhalovat podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I).	splněno
8. V oblasti prevence a odhalování podplácení zahraničních veřejných činitelů v rámci <u>opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:	
(a) zlepšila poskytování zpětné vazby subjektům, které mají povinnost oznamovat podezřelé transakce,	splněno
(b) poskytovala větší podporu těmto subjektům, například poskytováním aktuálních typologií legalizace výnosů z trestné činnosti v případech, kdy predikativním trestným činem je podplácení, a	částečně splněno
(c) vedla statistiky o zprávách o podezřelých transakcích, které vedly k vyšetřování a trestnímu stíhání za podplácení nebo posloužily jako podpůrné materiály (revidované Doporučení I).	nesplněno
Vyšetřování, trestní stíhání a tresty za podplácení zahraničních veřejných činitelů a související trestné činy	
9. V oblasti <u>vyšetřování</u> podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:	
(a) pokračovala ve vzdělávání příslušníků policie a nově přijatých pracovníků v oblasti podplácení zahraničních veřejných činitelů, včetně praktických aspektů tohoto vyšetřování,	částečně splněno
(b) upřesnila předpisy upravující rozdělení pravomocí mezi ÚOKFK a ÚONVDK ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů, zejména pak ve věcech, u kterých se také jedná o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo o daňovou kriminalitu,	splněno
(c) zlepšila ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů koordinaci mezi vyšetřovateli daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a korupce (revidované Doporučení I).	splněno
10. V oblasti <u>trestního stíhání</u> ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby:	
(a) Justiční akademie pořádala pro státní zástupce a soudce, včetně nově přijatých pracovníků, další vzdělávací akce o podplácení zahraničních veřejných činitelů (revidované Doporučení I), a	splněno
(b) aby Česká republika vedla statistické údaje o uplatňování odklonu trestního stíhání ve věcech podplácení domácích a zahraničních veřejných činitelů (článek 3 Úmluvy).	splněno
11. V oblasti <u>vydávání a vzájemné právní pomoci</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:	
(a) vydala obecné pokyny pro státní zástupce, v nichž by bylo uvedeno, že ustanovení o vydávání a poskytování právní pomoci Českou republikou ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů nesmí být ovlivněno faktory uvedenými v článku 5 Úmluvy, a	splněno
(b) aby upozornila soudy na souvislost mezi paragrafem 377 trestního řádu a článkem 5 Úmluvy (články 5, 9 a 10 Úmluvy).	splněno

12. V oblasti <u>trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika provedla změny v legislativě a vyloučila u trestného činu podplácení zahraničního veřejného činitele obhajobu na základě účinné litoosti (článek 1 Úmluvy).	splněno
13. V oblasti <u>odpovědnosti právnických osob</u> za podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina důrazně doporučuje, aby Česká republika bezodkladně zavedla institut trestní odpovědnosti právnických osob za podplácení zahraničních veřejných činitelů a zavedla sankce, jež budou účinné, přiměřené a odrazující. Pracovní skupina dále očekává, že během 12 měsíců Česká republika předloží Pracovní skupině písemnou zprávu o konkrétním pokroku dosaženém v této problematice (články 2 a 3(2) Úmluvy).	nesplněno
14. V oblasti <u>trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti</u> Pracovní skupina doporučuje České republice, aby:	
(a) zvážila změny v § 252a trestního zákona, jež by výslovně postihovaly legalizaci výnosů z podplácení zahraničních veřejných činitelů v případech, kdy k podplácení dojde mimo území České republiky, a	splněno
(b) přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s podplácením (článek 7 Úmluvy).	částečně splněno
15. V oblasti <u>trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:	
(a) přijala odpovídající opatření pro účinnější výkon práva u trestných činů stanovených v zákoně o účetnictví ve spojení s případy úplatkářství, a	nesplněno
(b) zajistila, že trestní a správní sankce ukládané v praxi za zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění budou účinné, přiměřené a odrazující (článek 8 Úmluvy).	částečně splněno
16. V oblasti <u>sankcí</u> za podplácení zahraničních veřejných činitelů Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika:	
(a) zvýšila informovanost státních zástupců o důležitosti institutu propadnutí a zabrání majetku, a aby motivovala státní zástupce k uplatňování těchto sankcí ve věcech korupce, kdykoliv to bude možné, a	částečně splněno
(b) zajistila ve vhodných případech uplatňování ustanovení o správních sankcích (Článek 3 Úmluvy).	částečně splněno
17. V oblasti <u>vedení statistických údajů</u> Pracovní skupina doporučuje, aby Česká republika vedla v co možná nejširším rozsahu statistické údaje o sankcích ukládaných ve věcech podplácení domácích a zahraničních činitelů, legalizace výnosů z trestné činnosti a zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (články 3, 7 a 8(2) Úmluvy).	částečně splněno
Pracovní skupina bude sledovat následující oblasti	
18. Pracovní skupina bude sledovat níže uvedenou problematiku v souvislosti s jejím dalším vývojem v České republice:	
(a) uplatňování odklonu trestního řízení ve věcech podplácení domácích a zahraničních veřejných činitelů (článek 3 Úmluvy),	splněno
(b) zda je trestní stíhání ve věcech podplácení zahraničních veřejných činitelů a poskytování vzájemné právní pomoci a vydávání v těchto věcech ovlivněno faktory, jako jsou například národní ekonomické zájmy, potencionální dopad na vztahy s jiným státem a identita zúčastněných osob (články 5, 9 a 10 Úmluvy),	bude nadále sledováno
(c) zda trestní řád v České republice postihuje všechny činy v souvislosti s výkonem funkce veřejného činitele, včetně jakéhokoli využití postavení veřejného činitele, bez ohledu na to, zda k němu dojde v rámci nebo mimo rámec jemu svěřených pravomocí (článek 1 Úmluvy),	bude nadále sledováno
(d) poskytování vzájemné právní pomoci jiným smluvním stranám Úmluvy v řízení jiném než trestním vedeném proti právnickým osobám (článek 9 Úmluvy),	bude nadále sledováno
(e) zda trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje i legalizaci výnosů z podplácení zahraničního veřejného činitele v případech, kdy k podplácení dojde mimo Českou republiku (článek 7 Úmluvy), a	bude nadále sledováno
(f) sankce ukládané za podplácení zahraničních veřejných činitelů, legalizaci výnosů	bude nadále

z trestné činnosti a zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, zejména tresty zabrání a propadnutí majetku (Článek 3, 7 a 8(2) Úmluvy).	sledováno
---	------------------

PŘÍLOHA 2 - SEZNAM ÚČASTNÍKŮ V RÁMCI NÁVŠTĚVY

Veřejné instituce

- Sekce pro koordinaci boje s korupcí, Úřad vlády
- Ministerstvo financí
- Ministerstvo zahraničních věcí
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo spravedlnosti
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- Česká národní banka
- Vrchní státní zastupitelství v Praze
- Nejvyšší státní zastupitelství
- Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV (UOKFK), Policie ČR

Agentury poskytující exportní úvěry

- Česká exportní banka (ČEB)
- Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)

Soudy

- Městský soud v Praze

Soukromý sektor

soukromé společnosti

žádné

Obchodní asociace

- Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR
- Svaz průmyslu a dopravy ČR
- Hospodářská komora ČR

Právníci a akademici

- Ambruz & Dark
- Dáňa, Pergl & Partners
- Schoultz & Partners
- Univerzita Karlova

Účetní a auditoři

- Komora certifikovaných účetních
- Komora auditorů ČR
- Ernst & Young
- KPMG
- PwC

Občanská společnost

- Českomoravská konfederace odborových svazů
- Transparency International CZ (NGO)
- Respekt (media)

PŘÍLOHA 4 - DŮLEŽITÉ VÝŇATKY Z TEXTŮ

Vybraná ustanovení zákona č. 40/2009 Sb, trestního zákoníku (TZ):

§ 127 Úřední osoba

(1) Úřední osobou je

- a) soudce,
- b) státní zástupce,
- c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,
- d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,
- e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,
- f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,
- g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,
- h) finanční arbitr a jeho zástupce,
- i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,
pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

(2) K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.

(3) Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva.

§ 216 Legalizace výnosů z trestné činnosti

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

- a) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, nebo
- b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), nebo
kdo jinému spáchání takového činu umožní,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty; spáchá-li však takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě ve větší hodnotě, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvlášť závažného zločinu,
- c) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě ve značné hodnotě,
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo
- e) zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo své funkce.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,
- b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě v hodnotě velkého rozsahu, nebo
- c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 217 Legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti umožní zastřít původ nebo zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty ve větší hodnotě, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvlášť závažného zločinu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

(1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen,

kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo

kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají,

a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán,

kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti,

kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, nebo

kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

§ 332 Podplácení

(1) Kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo

kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let, propadnutím majetku nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.

§ 333 Nepřímé úplatkářství

(1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 334 Společné ustanovení

(1) Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

(2) Úřední osobou podle § 331 až 333 se vedle osoby uvedené v § 127 rozumí též jakákoliv osoba

a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,

b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,

c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo

d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,

pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

(3) Za obstarávání věcí obecného zájmu se považuje též zachovávání povinností uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.

§ 368 Neoznámení trestného činu

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), braní rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinností v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310),

teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

(3) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství. Oznamovací povinnost trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 a zbavení osobní svobody (§ 170) nemá též osoba poskytující pomoc obětem trestných činů.

Vybraná ustanovení zákona č. 141/1961, trestního řádu (TŘ):

Dohoda o vině a trestu

§ 175a

(1) Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu. Neshledá-li státní zástupce návrh obviněného důvodným, vyrozumí o svém stanovisku obviněného, a má-li obviněný obhájce, též jeho.

(2) K jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce předvolá obviněného; o době a místě jednání vyrozumí obhájce obviněného a poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává. Poškozeného zároveň upozorní na možnost uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno.

(3) Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce.

(4) Má-li státní zástupce za to, že jsou splněny zákonné podmínky pro uložení ochranného opatření, upozorní obviněného na možnost postupu podle § 178 odst. 2 i v případě, že dojde k sjednání dohody o vině a trestu, ve které nebude ochranné opatření dohodnuto. Bez tohoto upozornění může postupovat podle § 178 odst. 2 jen, pokud důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu.

(5) Státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu dbá také na zájmy poškozeného. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, vyjádří se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Dohodu o vině a trestu lze sjednat i bez přítomnosti poškozeného, nedostaví-li se k jednání, ačkoli o něm byl řádně vyrozuměn, nebo nedostaví-li se k jednání a nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení již uplatnil nebo prohlásil, že jej uplatňovat nebude. Uplatnil-li poškozený, který není jednání přítomen, nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může se státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení až do výše uplatněného nároku.

(6) Dohoda o vině a trestu obsahuje

- a) označení státního zástupce, obviněného a poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení,
- b) datum a místo jejího sepsání,
- c) popis skutku, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- d) označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu,
- e) prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu,
- f) v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby a v případech stanovených trestním zákoníkem trestu náhradního, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to trestní zákoník umožňuje a že byly dohodnuty; při dohodě o druhu a výměře trestu se přihlédne i k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 39 odst. 7 trestního zákoníku),
- g) rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto,
- h) ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto,
- i) podpis státního zástupce, obviněného a obhájce a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení.

(7) Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce její opis doručí obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky (§ 43 odst. 3). Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, provede o tom státní zástupce záznam do protokolu; v takovém případě se k prohlášení viny učiněnému obviněným v dalším řízení nepřihlíží.

(8) Dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení o zvlášť závažném zločinu a v řízení proti uprchlému.

§ 175b

(1) Došlo-li k sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Nedošlo-li k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na tuto skutečnost v návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud upozorní.

(2) K návrhu připojí státní zástupce sjednanou dohodu o vině a trestu a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí.

Vybraná ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (TOPO):

Místní působnost

§ 2

(1) Podle zákona České republiky se posuzuje trestnost činu spáchaného na území České republiky právnickou osobou, která má sídlo v České republice nebo má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek.

(2) Trestný čin se považuje za spáchaný na území České republiky, dopustila-li se právnická osoba jednání

a) zcela nebo zčásti na území České republiky, i když porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo nastat zcela nebo zčásti v cizině, nebo

b) v cizině, pokud porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo, byť i jen zčásti, nastat na území České republiky.

(3) Na účastenství se užije obdobně § 4 odst. 3 a 4 trestního zákoníku.

§ 3

Podle zákona České republiky se posuzuje také trestnost činu, pokud jej v cizině spáchala právnická osoba mající sídlo v České republice.

§ 4

(1) Podle zákona České republiky se posuzuje trestnost činu padělání a pozměnění peněz (§ 233 trestního zákoníku), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235 trestního zákoníku), výroby a držení padělatelského náčiní (§ 236 trestního zákoníku), neoprávněné výroby peněz (§ 237 trestního zákoníku), teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku) i tehdy, spáchala-li takový trestný čin v cizině právnická osoba, která nemá sídlo v České republice.

(2) Podle zákona České republiky se posuzuje trestnost činu spáchaného v cizině právnickou osobou, která nemá sídlo v České republice, též tehdy, byl-li čin spáchán ve prospěch právnické osoby, která má na území České republiky sídlo.

§ 5

(1) Podle zákona České republiky se posuzuje také trestnost činu, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).

(2) Ustanovení § 2 až 4 se neužijí, jestliže to mezinárodní smlouva nepřipouští.

§ 6

Vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin

(1) Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné

- a) Česká republika,
- b) územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.

(2) Majetková účast právnických osob uvedených v odstavci 1 na právnické osobě nevylučuje trestní odpovědnost takové právnické osoby podle tohoto zákona.

§ 8

Trestní odpovědnost právnické osoby

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),
jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

(2) Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán

- a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo

b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřízeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

(3) Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se užijí i tehdy, jestliže

a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo před vznikem právnické osoby,

b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby,

c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatný nebo neúčinný, nebo

d) jednající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná.

§ 9

Pachatel, spolupachatel a účastník

(1) Pachatelem trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v tomto zákoně.

(2) Pachatelem je i právnická osoba, která k provedení činu užila jiné právnické nebo fyzické osoby.

(3) Trestní odpovědností právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědností těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby. Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.

§ 11

Účinná lítost

(1) Trestní odpovědnost právnické osoby zaniká, jestliže dobrovolně upustila od dalšího protiprávního jednání a

a) odstranila nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, anebo škodlivému následku zamezila nebo škodlivý následek napravila, nebo

b) učinila státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu o trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.

(2) Trestní odpovědnost právnické osoby podle odstavce 1 však nezaniká, spáchala-li trestný čin přijetí úplatku (§ 331 trestního zákoníku), podplacení (§ 332 trestního zákoníku) nebo nepřímého úplatkářství (§ 333 trestního zákoníku).

§ 14

Priměřenost trestu a ochranného opatření

(1) Při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne soud k povaze a závažnosti trestného činu, k poměrům právnické osoby, včetně její dosavadní činnosti a jejích majetkových poměrů; přitom přihlédne též k tomu, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu nebo bezpečnost. Dále soud přihlédne k působení právnické osoby po činu, zejména k její případné účinné snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu. Přihlédne také k účinkům a důsledkům, které lze očekávat od trestu pro budoucí činnost právnické osoby.

(2) Ochranné opatření nelze právnické osobě uložit, není-li přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu, jakož i jejím poměrům.

(3) Při ukládání trestních sankcí soud přihlédne i k důsledkům, které může mít jejich uložení na třetí osoby, zejména přihlédne k právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem a věřitelů právnické osoby, jejichž pohledávky vůči trestně odpovědné právnické osobě vznikly v dobré víře a nemají původ nebo nesouvisí s trestným činem právnické osoby.

§ 15

Druhy trestů a ochranných opatření

(1) Za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit pouze tyto tresty

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) peněžitý trest,
- d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- g) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- h) uveřejnění rozsudku.

(2) Za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit jako ochranné opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Právnícké osobě lze uložit tresty a ochranná opatření uvedená v odstavcích 1 a 2 samostatně nebo vedle sebe. Nelze však uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku a trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty vedle zabránění téže věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 17

Propadnutí majetku

(1) Soud může uložit trest propadnutí majetku, odsuzuje-li právnickou osobu za zvlášť závažný zločin, kterým pro sebe nebo jiného získala nebo se snažila získat majetkový prospěch.

(2) Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit trest propadnutí majetku pouze v případě, že trestní zákoník uložení tohoto trestu za spáchaný zločin dovoluje.

(3) Propadnutí majetku postihuje celý majetek právnické osoby nebo tu jeho část, kterou soud určí.

(4) Je-li právnickou osobou banka nebo zahraniční banka, jejíž pobočka vykonává činnost na území České republiky na základě bankovní licence udělené Českou národní bankou nebo na základě principu jednotné licence podle jiného právního předpisu, může soud uložit trest propadnutí majetku až po vyjádření České národní banky k možnostem a důsledkům jeho uložení; k tomuto vyjádření soud přihlídně. Obdobně se věta první použije ohledně pojišťovny, pobočky pojišťovny, zajišťovny, pobočky zajišťovny, penzijního fondu, investiční společnosti, investičního fondu, obchodníka s cennými papíry, pobočky obchodníka s cennými papíry, spořitelního a úvěrního družstva, centrálního depozitáře, instituce elektronických peněz, pobočky zahraniční instituce elektronických peněz, platební instituce, provozovatele vypořádacího systému a organizátora trhu s investičními nástroji.

§ 18

Peněžitý trest

(1) Soud může uložit právnické osobě peněžitý trest, odsuzuje-li ji za úmyslný trestný čin nebo trestný čin spáchaný z nedbalosti. Uložení peněžitého trestu nesmí být na újmu práv poškozeného.

(2) Denní sazba činí nejméně 1 000 Kč a nejvíce 2 000 000 Kč. Při určení výše denní sazby zohlední soud majetkové poměry právnické osoby.

(3) Ustanovení § 17 odst. 4 se užíje obdobně.

§ 19

Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Soud může uložit právnické osobě trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, včetně propadnutí náhradní hodnoty, za podmínek stanovených trestním zákoníkem.

§ 21

Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži

(1) Soud může uložit trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži právnické osobě na jeden rok až dvacet let, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách, koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži.

(2) Trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži jako trest samostatný může soud uložit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu uložení jiného trestu není třeba.

(3) Trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži spočívá v tom, že se právnické osobě po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje v soudem stanoveném rozsahu uzavírat smlouvy na plnění veřejných zakázek, účastnit se zadávacího řízení o veřejných zakázkách, koncesního řízení nebo veřejné soutěže podle jiných právních předpisů.

§ 22

Zákaz přijímání dotací a subvencí

(1) Soud může uložit trest zákazu přijímání dotací a subvencí právnické osobě na jeden rok až dvacet let, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádosti o dotaci, subvenci, návratnou finanční výpomoc nebo příspěvek, s jejich poskytováním nebo využíváním, anebo s poskytováním nebo využíváním jakékoliv jiné veřejné podpory.

(2) Trest zákazu přijímání dotací a subvencí jako trest samostatný může soud uložit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu uložení jiného trestu k dosažení účelu trestu není třeba.

(3) Trest zákazu přijímání dotací a subvencí spočívá v tom, že se právnické osobě po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje v soudem stanoveném rozsahu ucházet se o veškeré dotace, subvence, návratné finanční výpomoci, příspěvky nebo jakékoliv jiné veřejné podpory podle jiných právních předpisů, jakož i takové dotace, subvence, návratné finanční výpomoci, příspěvky nebo jakékoliv jiné veřejné podpory přijímat.

Vybraná ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví:

§ 7

(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky.

(2) Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinna zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá. Pokud dojde ve výjimečných případech k tomu, že použití účetních metod stanovených prováděcími právními předpisy bude neslučitelné s povinností podle odstavce 1, postupuje účetní jednotka odchylně tak, aby byl podán věrný a poctivý obraz.

(3) Účetní jednotka je povinna použít účetní metody způsobem, který vychází z předpokladu, že bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti a že u ní nenastává žádná skutečnost, která by ji omezovala nebo ji zabráňovala v této činnosti pokračovat i v dohledné budoucnosti. V případě, že účetní jednotka má informaci o tom, že u ní taková skutečnost nastává, je povinna použít účetní metody způsobem tomu odpovídajícím, přičemž informaci o použitém způsobu jsou povinny uvést v příloze v účetní závěrce.

(4) Uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty a jejich obsahové vymezení a způsoby oceňování použité v jednom účetním období nesmí účetní jednotky změnit v následujícím účetním období. Účetní jednotky mohou uvedené uspořádání a označování a obsahové vymezení a způsoby oceňování změnit zcela nebo zčásti mezi jednotlivými účetními obdobími jen z důvodů změny předmětu podnikání nebo jiné činnosti anebo z důvodů zpřesnění věrného zobrazení nebo zkvalitnění vypovídací schopnosti účetní závěrky, přičemž informaci o každé takové změně s jejím řádným zdůvodněním jsou povinny uvést v příloze v účetní závěrce.

(5) Účetní jednotky jsou povinny v příloze účetní závěrky [§ 18 odst. 1 písm. c)] vždy uvést informaci o použitých účetních metodách, popřípadě o odchylkách od těchto metod podle odstavce 2 s jejich řádným zdůvodněním a s uvedením jejich vlivu na majetek a závazky, finanční situaci a výsledek hospodaření účetní jednotky. Vybrané účetní jednotky uvádějí v příloze účetní závěrky též informace o stavu účtů v knize podrozvahových účtů.

(6) Účetní jednotky jsou povinny účtovat o aktivech a pasivech, jakož i o finančních prostředcích státního rozpočtu a finančních prostředcích rozpočtů územních samosprávných celků, nákladech a výnosech v účetních knihách a zobrazovat je v účetní závěrce samostatně bez jejich vzájemného zúčtování. Porušením vzájemného zúčtování nejsou případy upravené účetními metodami.

§ 8

(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné, přehledné a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů.

(2) Účetnictví účetní jednotky je správné, jestliže účetní jednotka vede účetnictví tak, že to neodporuje tomuto zákonu a ostatním právním předpisům ani neobchází jejich účel.

(3) Účetnictví účetní jednotky je úplné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala v účetním období v účetních knihách všechny účetní případy, které v něm měla zaúčtovat podle § 3, a nejpozději do konce tohoto období za jemu bezprostředně předcházející účetní období sestavila účetní závěrku, popřípadě i konsolidovanou účetní závěrku, vyhotovila výroční zprávu, popřípadě i konsolidovanou výroční zprávu, zveřejnila informace podle § 21a a má o těchto skutečnostech veškeré účetní záznamy, a to přehledně uspořádané.

(4) Účetnictví účetní jednotky je průkazné, jestliže všechny účetní záznamy tohoto účetnictví jsou průkazné (§ 33a) a účetní jednotka provedla inventarizaci.

(5) Účetnictví účetní jednotky je srozumitelné, jestliže umožňuje jednotlivě i v souvislostech spolehlivě a jednoznačně určit

a) obsah účetních případů alespoň s použitím účetních metod uvedených v § 4 odst. 8,

b) obsah účetních záznamů s použitím nástrojů uvedených v § 4 odst. 10,

c) vazbu mezi účetním záznamem vzniklým seskupením a dílčími účetními záznamy v případech uvedených v § 33 odst. 5.

(6) Účetnictví účetní jednotky je vedeno způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů, jestliže účetní jednotka je schopna splnit povinnosti spojené s jejich úschovou a zpracováním podle § 31, 32 a § 33 odst. 3 a 7 po celou dobu, po níž jsou jí tímto zákonem uloženy.